

**Sosiaalisten vaikutusten
arviointitutkimus Talvivaaran
kaivoshankkeen vaikutusalueella**

Arja Kokkonen
Lapin yliopisto
2005

SISÄLLYS

1	Johdanto	4
1.1	Hankkeen kuvaus	4
1.2	Tutkimuksen kohde	5
1.3	Tutkimuksen rakenne	8
2	Aineistot ja niiden hankinta	9
2.1	Kysely- ja haastatteluaineisto ja sen hankinta	9
2.2	Eläytymismenetelmä	12
2.3	Tausta-aineistot	13
2.4	Aineiston analyysimetodeista	15
3	Talvivaaran kaivos	16
3.1	Asukkaiden suhtautuminen	16
3.2	Miten asukkaat ovat saaneet tietoa	28
3.3	Vaikutusmahdollisuudet	30
3.4	Ilmapiiiri ja yhteishenki kylässä	34
4	Asuinalue ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen	38
4.1	Viihtyisyys	38
4.2	Maisema	41
4.3	Oma ihanneympäristö	44
4.4	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet	47
4.4.1	Luonnon merkitys	49
4.4.2	Luonnossa liikkuminen, metsästys, marjastus, sienestys ja kalastus	51
4.4.3	Merkittävät paikat ja alueet	54
5	Vaikutusten ketju	58
5.1	Ulkopuolisten näkemykset paikkakunnasta	58
5.2	Tuhkakylän ala-asteen oppilaat	64
5.3	Tenetin yläasteen oppilaat	68
5.4	Matkailuyrittäjät	74
5.5	Sotkamon kunta	75
5.5.1	Yleinen näkemys kunnasta	75
5.5.2	Talvivaaran kaivoksen merkitys Sotkamolle	77
5.5.3	Työntekijät ja koulutus	79
5.5.4	Jos kaivos ei tulisikaan	80
5.6	Kajaanin kaupunki	81
5.7	Myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia	82
6	Asukkaiden sopeutuminen	84
6.1	Ajatukset tällä hetkellä kaivoksen tulemisesta	84

6.2 Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen	93
7 Johtopäätökset	96
7.1 Yhteenveto	96
7.2 Kaivoksen vaikutusten lieventäminen	100
7.3 Palaute asukkailta kaivoshankkeesta ja kaivosyhtiön toimijoista	108
Lähteet	110
Liite 1 Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1	111
Liite 2 Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2	112
Liite 3 Kyselylomake	113

1 Johdanto

1.1 Hankeen kuvaus

Talvivaara-kaivoshankkeesta vastaava yhtiö on nimeltään Talvivaara Projekti Oy. Talvivaara-kaivoshankeen tarkoituksena on hyödyntää Kuusilammen ja Kolmisopen mustaliuskepohjaiset monimetalliesiintymät. Kaivoshanke sijoittuu noin 25-30 km Kajaanin keskustasta kaakkoon ja 20-25 km Sotkamon keskustasta lounaaseen. Esiintymät ovat kokonaisuudessaan Sotkamon kunnan alueella, mutta Kajaanin kaupungin alueelle sijoittuu läntinen osa suunnittelusta toiminta-alueesta. Hyödynnettävien esiintymien väli on noin 3,5 km. Aluetta lähinnä olevat suuret asutuskeskittymät ovat Kajaani, Vuokatti ja Sotkamon kirkonkylä. Asutus sijoittuu kaivoshankkeen lähialueelle sekä lähimpiin kyliin eli Tuhkakylään, Talvivaaraan ja Lahnasjärvelle. (Lapin Vesitutkimus Oy 2004, 1.)

Hankkeessa louhitaan kaksi avolouhusta ja rakennetaan tuotantolaitos sekä toimintaa palvelevat muut toiminnot, kuten tulotie, läjitysalueet, sähkölinja, vedenottamot jne. Tuotantomenetelmiksi tarkastellaan kolmea eri vaihtoehtoa: autoklaaveissa tapahtuvaa kemiallista liuotusta sekä biologista liuotusta kasoissa tai kallioon louhituissa altaissa (Liite 1 ja 2). Hankkeen lopputuotteena syntyy nikkeliä, sinkkiä, kuparia sekä kobolttia sisältäviä metallirikasteita, jotka kuljetetaan jatkokäsittelyyn jollekin jalostuslaitokselle. Malmin vuosituotannoksi arvioidaan noin 12-15 Mt. Kaivoksen tuotantojakson pituus riippuu valittavasta prosessivaihtoehdosta. Autoklaaviliuotus edellyttää suurempaa malmin metallisisältöä, jolloin kokonaistuotantomäärä ja tuotantoaika laskevat. Sen tuotantoajaksi arvioidaan noin 10 vuotta. Bioliuotuksessa voidaan hyödyntää alempipitoisia malmeja, jolloin hankkeen tuotantoaika pitenee huomattavasti ja voi kestää noin 30 vuotta. Mikrobiologista kasaliuotusta ei ole Suomessa aiemmin toteutettu ja Talvivaara-hankkeen eräs tavoite on kehittää soveltuvat ratkaisut uuden teknologian käyttöönottamiseen Suomessa. (mt, 1-15.)

Hankkeen vaihtoehtoiset päätoteutustavat rakentuvat eri prosessivaihtoehtojen ympärille ja ne vaikuttavat oleellisesti hankkeen aluesuunnitelmiin. Päävaihtoehtojen vertailu suoritetaan laadittavien selvitysten ja vaikutusarvioiden perusteella arvioimalla vaihtoehtoista muodostuvat vaikutukset ja niiden merkittävyys. Päävaihtoehtoja verrataan YVA:ssa ns. 0-vaihtoehtoon, joka tarkoittaa hankkeen jättämistä kokonaan toteuttamatta. (mt, 15-16.)

Ympäristövaikutusten arviointi tulee suorittaa YVA-asetuksessa (268/1999) määrätyissä hankkeissa ja YVA-lain (468/1994) 24 pykälän mukaisissa viranomaisten suunnitelmissa ja ohjelmissa, joilla saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-laissa ei käytetä käsitettä *sosiaalinen*, vaan siinä todetaan, että ympäristövaikutuksella tarkoitetaan välillisiä ja välittömiä vaikutuksia *ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen*. Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), joka ohjaa kaavoitusta, mainitaan suoraan sosiaaliset vaikutukset. Lain mukaan ”kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.” (Sairinen & Kohl 2004, 15.)

1.2 Tutkimuksen kohde

Sosiaalisten vaikutusten arviointitutkimuksen tavoitteena on, että voidaan selventää ja ennakoida kaivoshankkeesta aiheutuvia muutoksia alueen ihmisten elämän laadulle ja alueen kehitykselle sekä niistä aiheutuvia seurausvaikutuksia. Voidaan arvioida ja ennakoida yhteisön ja alueen kykyä sopeutua muuttuviin olosuhteisiin sekä voidaan arvioida eri toimijoiden ja ihmisryhmien kannalta muutosten merkitystä ja merkittävyyttä. Tavoitteena on tuoda esille mahdollisia haittoja, jotta niitä voidaan vähentää tai ehkäistä hyvissä ajoin. (Sairinen & Kohl 2004, 12.)

Teoksessa, Ihminen ja ympäristön muutos. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin teoriaa ja käytäntöjä, on lähtökohtana seuraava sosiaalisten vaikutusten määritelmä: *Sosiaalisilla vaikutuksilla tarkoitetaan jostain toimesta aiheutuvia rakenteellisia tai toiminnallisia muutoksia ja niistä aiheutuvia vaikutuksia yhteiskunnassa ja yhteisöissä tai eri väestöryhmien ja yksityisten ihmisten elinolosuhteissa, elämäntavoissa ja koetussa elämänlaadussa. Vaikutukset kohdistuvat yleensä alueellisesti. Muutosten vaikuttavuus on arvioitavissa lähinnä kohteen kautta. Vaikutukset näkyvät ja välittyvät muutoksina resurssien hallinnassa, toimintakäytännöissä, instituutioissa, asenteissa ja arvoissa sekä myös ristiriitoina.* Edellä mainitun SVA:n kansainvälisen periaatteen mukaan sosiaaliset vaikutukset tarkoittavat muutoksia ja niiden vaikutuksia:

- ihmisten elämäntavassa (kuinka he elävät, työskentelevät, ovat keskenään vuorovaikutuksessa)
- heidän kulttuurissaan (jaetut uskomukset, tavat, arvot)
- heidän yhteisössään (sen yhtenäisyydessä, vakaudessa, palveluissa, olosuhteissa)
- heidän poliittisessa järjestelmässään (ihmisten osallistumismahdollisuuksien laajuus omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin)
- heidän ympäristössään (fyysinen turvallisuus, luonnon resurssien käyttö ja kontrolli, käytetyn ilman ja veden laatu)
- heidän terveydessään ja hyvinvoinnissaan
- heidän henkilökohtaisissa ja varallisuutta koskevissa oikeuksissaan
- heidän peloissaan ja toiveissaan (käsitykset turvallisuudesta ja yhteisön turvallisuudesta)

(Sairinen & Kohl 2004, 13.)

Tutkimuksessa selvitetään Talvivaaran kaivoksen sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia lähikylien vakituisiin ja loma-asukkaisiin sekä Sotkamon kunnalle ja Kajaanin kaupungille. Tutkimusalue on 0-10 kilometrin säteellä kaivoksen tuotantolaitosalueelta. Tutkimusalueella on asukkaita henkilökohtaisesti haastatteleamalla tiedusteltu heidän odottamiaan ja kokemiaan hankkeen sosiaalisia vaikutuksia. Laaja-alaisia vaikutuksia on tutkittu haastatteleamalla Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin edustajia, jotka arvioivat kaivoksen vaikutuksia työllisyyteen, palveluihin ja väestökehitykseen. Hankkeen vaikutuksia arvioidaan ajallisesti: suunnitteluvaiheessa, rakennusvaiheessa ja käyttövaiheessa. Tutkimuksessa vaikutusten jakautumista eritellään sijainnin, asumismuodon, väestöryhmän, sukupuolen ja elämäntilanteen perusteella. Paikallisen yhteisön lisäksi otetaan huomioon yhteisön muut osapuolet kuten loma-asukkaat ja ympäröivä yhteiskunta. Tutkimuksessa on huomioitu vaikutukset eri ikäryhmissä; tutkitaan eri väestöryhmien tarpeet oman elinympäristönsä suhteen. Tutkitaan miten kaivoshanke vaikuttaa lapsiin, nuoriin, pienten lasten vanhempiin, keski-ikäisiin ja ikääntyneisiin. (mt, 25-26.)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja arvioida miten Talvivaaran kaivos tulee vaikuttamaan lähialueen vakituisten ja loma-asukkaiden elämäntapaan ja elämänlaatuun. Tutkimuksessa selvitetään kaivoksen vaikutuksia asumiseen, viihtyvyyteen ja elinolosuhteisiin. Arvioidaan millaisia vaikutuksia kaivoksella on asukkaiden luontosuhteeseen ja luonnon moninaiskäyttöön eli luonnossa liikkumiseen, metsästyksen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen. Tutkimus perustuu arvioihin kaivoksen mahdollisista vaikutuksista, eli se on vaikutusten ennakoivaa arviointia (Sairinen & Kohl 2004, 10). Kaivoksen todellisia vaikutuksia ei voi etukäteen tietää, ne ovat nähtävissä sitten kun kaivos toteutuu ja on toiminnassa. Asukkaat arvioivat miten he kokevat kaivoksen mahdollisesti vaikuttavan itseensä, asuinalueeseensa ja paikkakuntaansa. Heidän arviot eivät välttämättä tule toteutumaan tai heidän mielipiteet ja asenteet voivat muuttua uuden tiedon pohjalta.

Tutkimuksessa selvitetään kaivoshankkeen vaikutusalueella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti merkittävät paikat, rakennukset tai kohteet sekä niiden merkitys ja arvo vakituksille ja loma-asukkaille. Tutkimuksessa kartoitetaan kaivosalueelle jäävät asukkaille merkittävät paikat ja alueet, esimerkiksi perinteiset luonnossa liikkumisalueet ja marjastus- sienestys- ja metsästysmaat. Selvitetään voiko näitä merkittäviä paikkoja korvata joillain muilla paikoilla tai alueilla. Arvioidaan erityisesti paikallisten toimijoiden käsityksiä kulttuurihistoriallisista ja maisemallisista arvoista (Sairinen & Kohl 2004, 28).

Asukkaat tuovat tutkimuksessa esille positiiviset ja negatiiviset asenteet, käsitykset ja odotukset koskien kaivoshanketta ja sen tulevaa toimintaa. Asukkaat tuovat tutkimuksessa esille ristiriidat koskien hanketta ja sen vaikutuksia. Mikä on kaivoshankkeen yleinen hyväksyntä ja suhtautuminen siihen asukkaiden keskuudessa. Miten asukkaat suhtautuvat kaivoksen avaamiseen ja kaivoksesta tiedottamiseen, esimerkiksi onko se heidän mielestään ollut riittävää? Tutkitaan, kokevatko asukkaat olevansa voimattomia suuren hankkeen edessä, vai kuunnellaanko heitä ja onko heillä mahdollisuuksia vaikuttaa hankkeen suunnitelmiin ja päätöksiin. Millaisia ennakkoluuloja kyläläisillä on hanketta kohtaan ja löytyykö vakituisten ja loma-asukkaiden välillä eroja asenteissa, odotuksissa ja arvioissa kaivoksen suhteen? Tutkimuksessa selvitetään kaivoshankkeen merkitys paikallisille ihmisille ja myös laajemmalle alueelle. (mt, 29-30.)

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tässä Johdanto-luvussa esitellään Talvivaaran kaivoshanke, tutkimuskohde ja tutkimuksen rakenne. Johdantoluvussa määritellään sosiaalisten vaikutusten käsite sekä mitä arvioitavat sosiaaliset vaikutukset tässä tutkimuksessa ovat. Johdanto-luvun jälkeen esitellään tutkimusaineistot ja niiden hankinta. Ensimmäisenä käsitellään kysely- ja haastatteluaineistot, miten, missä ja milloin ne on hankittu. Muita tutkimusaineistoja ovat teemahaastattelut, eläytymismenetelmä, havainnointi, puhelinhaastattelut, aikaisemmat tutkimukset ja aiheeseen liittyvä kirjallisuus.

Kolmannessa luvussa käsitellään asukkaiden suhtautumista Talvivaaran kaivokseen, kaivoksesta tiedottamista, asukkaiden kokemia vaikutusmahdollisuuksia ja kylässä vallitsevaa ilmapiiriä ja yhteishenkeä koskien kaivoksen tuleamista. Neljäs luku rakentuu asukkaiden arvioihin omasta asuinalueesta ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Asukkaat arvioivat oman asuinalueensa viihtyisyyttä, maisemaa, ihanneympäristöä ja

harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia, joita ovat luonnossa liikkuminen, metsästys, marjastus, sienestys ja kalastus. Asukkaat pohtivat myös luonnon merkitystä itselleen ja perheelleen.

Luvussa viisi siirrytään arvioimaan kaivoksen sosiaalisia vaikutuksia laajemmalle Sotkamon kuntaan ja Kajaanin kaupunkiin ja samalla myös tarkastellaan yksityiskohtaisemmin vaikutuksia väestön eri ryhmissä. Luvussa viisi tarkastellaan kaivoksen vaikutuksia ketjussa, johon on valittu Tuhkakylän ala-asteen oppilaat, Vuokatin ylä-asteen oppilaat, matkailuyrittäjät, Sotkamon kunta ja Kajaanin kaupunki. Asukkaat arvioivat myös miten kaivos tulee vaikuttamaan ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta sekä kaivoksen myönteisiä sekä kielteisiä vaikutuksia tärkeys-järjestyksessä.

Kuudes luku käsittelee asukkaiden sopeutumista. Luvussa eritellään asukkaiden ajatuksia kaivoksen tulemisesta sillä hetkellä kun kysely toteutettiin. Asukkaat arvioivat kaivoksen mahdollisia vaikutuksia terveyteen ja sitä kuinka huolestuneita he ovat asian suhteen. Johtopäätökset-luvussa esitellään tutkimuksen yhteenveto, kaivoksen vaikutusten lieventäminen sekä asukkaiden palaute kaivoshankkeesta ja kaivosyhtiön toimijoista.

2 Tutkimusaineistot ja niiden hankinta

2.1 Kysely- ja haastatteluaineisto ja sen hankinta

Haastattelut toteutettiin kiertämällä henkilökohtaisesti talosta taloon Tuhkakylässä ja Lahnasjärvellä. Haastattelut tehtiin helmikuussa 2005 viikoilla 8 ja 9 Sotkamossa, Kajaanissa ja Oulussa. Haastattelupaikkana oli asukkaan koti, mutta kahden haastattelun paikkana oli Tuhkakylän koulu. Haastattelut tehtiin lomakehaastatteluina siten, että kyselylomake toimi haastattelurunkona ohjaten haastattelun etenemistä. Haastateltavalla oli myös mahdollisuus tuoda esille asioita kyselylomakkeen ulkopuolelta. Mukana oli nauhuri, joka tallensi koko haastattelun. Haastatteluissa oheismateriaalina olivat kartat sijoitusvaihtoehdoista sekä kuvia toiminnassa olevista kaivoksista Suomesta ja Chilestä. Haastatteluista kieltäytyi yksi henkilö, joka koki haastattelun olevan hänen kohdalla tarpeeton, koska hän ei ollut asuinpaikan omistaja. Kaikki muut asukkaat, joilta pyydettiin haastatteluja, suostuivat. Kyläläiset olivat ystävällisiä ja vieraanvaraisia, kahvia ja pullaa tarjoihtiin haastattelujen lomassa, heidän kanssaan oli ilo tehdä haastatteluja.

Kyselylomake on puolistrukturoitu; se sisältää monivalintakysymyksiä, joihin on annettu valmiit vastausvaihtoehdot sekä avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja voi vastata omin sanoin. Asukkaan haastatteleminen henkilökohtaisesti paikan päällä mahdollisti monipuolisemman ja syvemmän aineiston keräämisen kuin mitä pelkällä postikyselynä tai puhelinhaastatteluna olisi saanut. Asukkaan luona toteutettu haastattelu mahdollisti myös sen, että lomakkeen kysymykset ja vastausohjeet kysymyksiin pystyi esittämään selkeästi haastateltavalle. Asukkaista suurin osa oli iäkkäitä ihmisiä, joille kyselylomakkeen täyttäminen itsenäisesti olisi voinut olla hankalaa ja työlästä.

Kaikkia loma-asukkaita ei ollut mahdollista tavoittaa henkilökohtaisesti. Loma-asukkaiden haastatteluista seitsemän toteutettiin postikyselynä, jolloin kyselylomakkeen liitteenä olivat kartat kaivoksen sijoitusvaihtoehdoista. Kyselylomakkeet palautettiin yhtä lukuun ottamatta. Halusin kuitenkin haastatella muutamaa loma-asukasta henkilökohtaisesti, jotta myös heidän mielipiteet ja ajatukset tulevat esille monipuolisemmin ja syvemmin kuin mitä postikysely tai puhelinhaastattelu mahdollistaa. Kolmen loma-asukkaan kanssa sovittiin haastatteluajankohta ja haastattelu toteutettiin lomakehaastatteluina. Kolmen loma-asukkaan kanssa haastattelu

toteutettiin teemahaastatteluna, jossa aihepiirit ohjasivat haastattelun etenemistä. Yksi teemahaastatteluista oli ryhmähaastattelu, johon osallistui neljä henkilöä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 33 asukasta, joista miehiä on 22 ja naisia 11. Vastaajista vakituisia asukkaita on 24 ja loma-asukkaita yhdeksän.

TAULUKKO 1. Vastaajien siviilisäät

	Lkm
Naimisissa	20
Naimaton	7
Avoliitossa	3
Eronnut	1
Leski	2

Kyselyyn vastanneista asukkaista suurin osa eli 20 on naimissa, naimattomia on seitsemän, avoliitossa on kolme, eronneita on yksi ja leskiä on kaksi.

TAULUKKO 2 Vastaajien ikä

	Lkm
25-35	3
36-45	6
46-55	8
56-65	9
66-75	5
Yli 75	2

Kyselyyn vastanneista asukkaista suurin osa eli yhdeksän on 56-65-vuotiaita. Kahdeksan asukasta on 46-55-vuotiaita. Ikäryhmään 36-45-vuotiaat kuuluu kuusi kyselyyn vastannutta asukasta. Viisi vastaajaa kuuluu ikäryhmään 66-75 vuotta. Vähiten vastaajia on ryhmissä 25-35 vuotta ja yli 75 vuotta.

TAULUKKO 3 Vakituisen asumisen kesto

	Lkm
1-15 vuotta	5
16-30 vuotta	3
31-45 vuotta	4
46-60 vuotta	5
Yli 60 vuotta	7

Vakituisista asukkaista suurin osa on asunut nykyisessä asuinkylässään yli 60 vuotta. Asukkaista viisi on asunut 46-60 vuotta. Myös asukkaista viisi on asunut kylässä 1-15 vuotta.

Neljän asukkaan asumisen kesto kylässä on 31-45 vuotta ja kolmen asukkaan 16-30 vuotta. Suurin osa vakituisista asukkaista on asunut kylässä koko ikänsä.

TAULUKKO 4 Loma-asumisen kesto

	Lkm
1-5 vuotta	1
6-15 vuotta	2
16-30 vuotta	2
Yli 30 vuotta	4

Loma-asukkaista neljä ilmoittaa loma-asumisen kestoksi kylässä yli 30 vuotta. Kahdella loma-asumisen kesto kylässä on 16-30 vuotta ja kahdella 6-15 vuotta. Loma-asukkaista suurimmalla osalla nykyinen loma-asunto on entinen kotipaikka.

TAULUKKO 5 Etäisyys asuinpaikasta kaivokselle

	Lkm
0-1 km	13
2-5 km	17
6-10 km	1
yli 10 km	2

Etäisyys asuinpaikasta kaivokselle on suurimmalla osalla eli 17 asukkaalla 2-5 km. Etäisyys kaivokselle on 0-1 km 13 asukkaalla. Yksi asuu 6-10 km etäisyydellä ja kaksi yli 10 km etäisyydellä kaivoksesta. Vakituisista asukkaista suurimmalla osalla eli 15 asukkaalla etäisyys kaivokselle on 2-5 km, kuudella 0-1 km, yhdellä 6-10 km ja kaksi asuu yli 10 kilometrin päässä. Loma-asukkaista seitsemän asuu 0-1 km etäisyydellä kaivoksesta ja kaksi 2-5 km etäisyydellä.

2.2 Eläytymismenetelmä

Eläytymismenetelmän kautta lähestyin yläasteikäisiä nuoria, joilla on tulevaisuuden suunnittelu ja ammatinvalinta ajankohtaista. Tarkoituksena oli heidän ajatusmaailman kautta tutkia miten tuleva kaivos vaikuttaisi paikkakunnalla asuvan nuoren ihmisen elämään. Sain mahdollisuuden lähettää Tenetin yläasteen 9-luokalle postin kautta kehyskertomukset. Opettajan avustuksella oppilaille jaettiin äidinkielen tunnilla kehyskertomukset. Paperin alussa on lyhyt kertomus, jota oppilas jatkaa itse kirjoittamaan. Ideana menetelmässä on se, että aluksi lukija eläytyy ja kuvittelee valmiiksi kirjoitetun alun, jonka jälkeen hän jatkaa kirjoittamaan kertomuksen loppuun. Oppilaille jaettuja kehyskertomuksia oli kolme erilaista, mutta jokainen oppilas sai itselleen vain yhden kertomuksista sattumanvaraisesti.

Ensimmäisessä kertomuksessa oppilaan täytyi eläytyä seuraavaan tilanteeseen: Matti/Maija asuu paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla. Kesän alussa peruskoulu loppuu

ja hänelle on ajankohtaista tulevaisuuden suunnittelu. Eläydy tilanteeseen ja kerro miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää? Kertomuksia kirjoitettiin viisi.

Toisessa kehyskertomuksessa alku oli samanlainen, mutta erona oli se, että paikkakunnalle ollaan avaamassa uusi kaivos. Matti/Maija asuu paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla. Kesän alussa peruskoulu loppuu ja hänelle on ajankohtaista tulevaisuuden suunnittelu. Paikkakunnalle ollaan avaamassa uusi kaivos, joka mahdollisesti antaa työtä useiksi vuosiksi. Eläydy tilanteeseen ja kerro miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää? Kertomuksia kirjoitettiin kuusi.

Kolmas tarina erosi edellisistä siinä, että paikkakunnalle on avattu uusi kaivos. Matti/Maija asuu paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla. Kesän alussa peruskoulu loppuu ja hänelle on ajankohtaista tulevaisuuden suunnittelu. Paikkakunnalle on avattu uusi kaivos, joka mahdollisesti antaa työtä useiksi vuosiksi. Eläydy tilanteeseen ja kerro miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää? Kertomuksia kirjoitettiin viisi.

Kaikkiin kehyskertomuksiin vastattiin, yhtään tyhjää paperia ei tullut takaisin. Kehyskertomukseen kaksi tuli kuusi vastausta, koska yhtä kertomusta piti laittaa yksi enemmän, jotta kaikki luokassa saivat kertomuksen kirjoitettavaksi. Ylimääräinen kertomus valittiin sattumanvaraisesti.

Käytin eläytymismenetelmää selvittääkseni miten kaivos vaikuttaa Tuhkakylän ala-asteen oppilaisiin ja heidän retkeilyyn luonnossa. Sain mahdollisuuden olla vierailijana luokassa oppitunnin ajan, josta suuri kiitos johtavalle opettajalle Juhani Mantsiselle. Pyysin 5-6-luokkalaisia oppilaita kirjoittamaan tarinan, jossa he kertoisivat retkeilystään luonnossa koulun kanssa. Ennen kirjoittamista selvitin heidän tietojaan suunnitteilla olevasta Talvivaaran kaivoksesta, kerroin heille siitä lisää tietoa ja näytin kuvia toiminnassa olevista kaivoksista. Katselimme oppilaiden kanssa yhdessä karttoja, jotta he hahmottivat alueet missä he yleensä retkeilevät ja mihin kaivosalueet tulisi. Neuvoisin oppilaita kuvittelemaan mielessään tilanteen, että he ovat lähdössä retkelle koulun kanssa. Kehotin heitä kuvailemaan ja kirjoittamaan retkipäivästä oikein värikkäästi. Puolet luokasta kirjoitti näiden ohjeiden mukaisesti. Toiselle puolelle luokasta ohjeet olivat muuten samat, mutta heidän saama kehystarina erosi siten, että alueelle oli tullut kaivos. Heidän täytyi eläytyä ja kuvailla tilannetta, jossa he olivat lähdössä retkelle koulun kanssa kaivoksen rakentamisen jälkeen. Kaikki oppilaat kirjoittivat ja palauttivat oman kertomuksensa, osa palautti kirjoituksensa tunnin päätyttyä ja osa kirjoituksista tuli minulle postissa myöhemmin.

2.3 Tausta-aineistot

Lisäksi toteutin kaksi teemahaastattelua, joissa haastattelin Sotkamon kunnanjohtajaa ja Kajaanin kaupungin valtuuston puheenjohtajaa. Heitä haastattelin saadakseni esille Sotkamon kunnan ja Kajaanin kaupungin näkemyksen Talvivaaran kaivoshankkeesta.

Haastattelin puhelimesta kolmea matkailuyrittäjää ja tiedustelin heiltä miten he kokevat Talvivaaran kaivoksen tulehisen oman yrityksen kannalta. Onko sillä vaikutusta heidän toimintaansa ja jos on, niin miten. Puhelinhaastattelun perusteella ei ollut tarvetta haastatella heitä syvemmin.

Tuhkakylän koululla järjestetyt seurantaryhmäkokoukset ovat olleet havainnoinnin kannalta oivallisia paikkoja. Kyläkokouksissa osallistujamäärä on ollut korkea ja siellä on tullut hyvin esille kyläläisten suhtautumista ja asennoitumista kaivoshanketta ja sen edustajia kohtaan. Kokouksissa on myös pystynyt havainnoimaan kyläläisten keskuudessa vallitsevaa yleistä ilmapiiriä ja yhteishenkeä koskien kaivoksen tuleamista. Kyläkokoukseen osallistuminen ennen haastattelujen tekemistä auttoi hahmottamaan kylää, sen asukkaita ja yleistä ilmapiiriä. En myöskään ollut täysin tuntematon asukkailla kun menin haastattelemaan heitä heidän koteihin. Asukkaat olivat etukäteen tietoisia, että haastatteluilla tullaan kylässä tekemään ja moni heistä muisti minut aikaisemmasta seurantakokouksesta.

Olen myös tutustunut aikaisempiin kaivoshankkeiden SVA-tutkimuksiin, joita ovat Arja Huttusen vuonna 2000 tekemä Suurikuusikon kultakaivoshankkeen sosiaalisten vaikutusten arviointitutkimus sekä Suhangon kaivoshankkeen sosiaalisten vaikutusten arviointitutkimus. Talvivaaran kaivoshankkeen SVA-tutkimuksen kyselylomakkeen suunnittelussa on pohjana käytetty Suurikuusikon kaivoshankkeen SVA-kyselylomaketta. Kyselylomake on muokattu ja muotoiltu uudelleen tähän tutkimukseen sopivaksi. Tutustuin myös Vesa-Matti Lahden väitöskirjaan, joka on vuodelta 1996, nimeltään Riskiyhteiskunta tuli kylään. Sosiologinen tutkimus vesijohtoveden saastumisen seurauksista ihmisten elämässä. Lahden tutkimuksessa käytetystä kyselylomakkeesta löytyi tähän tutkimukseen muutama sopiva kysymys hieman muotoiltuna ja muokattuna. Tausta-aineistona ovat toimineet myös Kainuun Sanomissa julkaistut Talvivaaran kaivoshanketta koskevat artikkelit.

Aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta on syytä mainita teos Ihminen ja ympäristön muutos. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin teoriaa ja käytäntöjä, joka on vuodelta 2004. Teoksen ovat toimittaneet Rauno Sairinen ja Johanna Kohl. Teos on Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. Kirja jakautuu teoreettiseen ja käytännölliseen osaan ja se on kattava SVA:ta koskeva perusteos (Sairinen & Kohl 2004, 6). Tausta-aineistona on ollut aikaisemmista SVA-tutkimuksista myös Jouni Mäkäräisen tutkimus, Askel kohti ihmistä. Kaavoituksen sosiaalisten vaikutusten arviointia kehittäneen SVA-projektin loppuraportti, joka on vuodelta 2003.

2.4 Aineiston analyysimetodeista

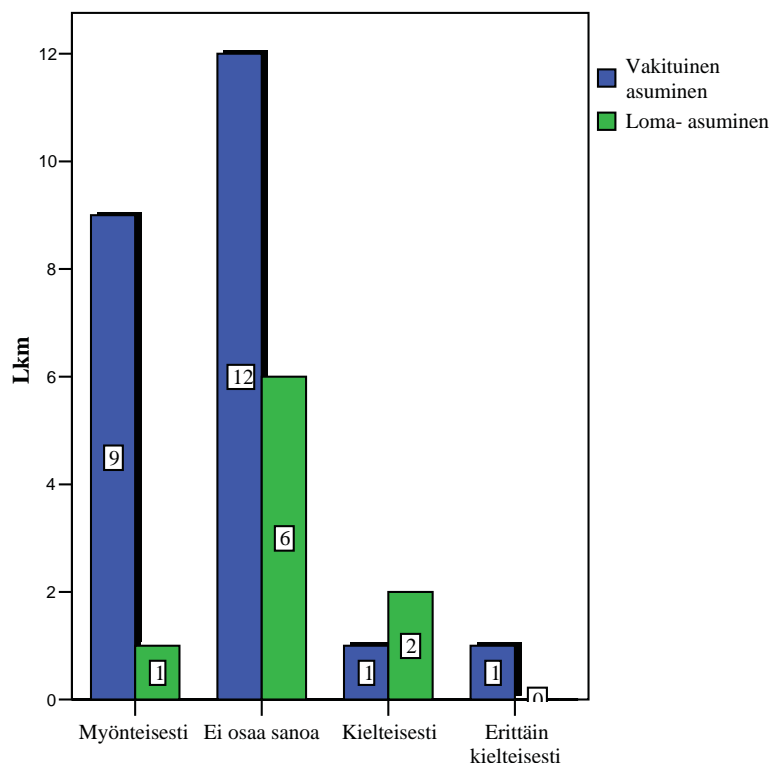
Aineiston keräämisen jälkeen kyselylomakkeiden tiedot syötettiin SPSS-tilasto-ohjelman versioon 12.0.1. Aineiston syöttämisen ja muuttujien määrittelyn jälkeen ohjelmalla tehtiin analyysijä ja tilastollisia kuvauksia; ristiintaulukointia, summamuuttujia, tilastoja ja graafisia kuvauksia.

Haastattelunauhat litteroitiin tekstimuotoon, jonka jälkeen kaikki haastattelutekstit luettiin läpi kokonaisuuden muodostamiseksi. Sen jälkeen tekstit käytiin läpi ja järjesteltiin teemoittain. Aihealueet ovat kyselylomakkeesta. Kirjoittamisvaiheessa SPSS-ohjelman tilastoanalyysit ja aihealueittain kootut haastattelutekstit koottiin ja yhdistettiin. Tilastojen, kuvioiden ja haastattelutekstien käsittelyn pohjalta aihealueista kirjoitettiin kokonaisuus.

Eläytymismenetelmän kehyskertomukset luettiin ensiksi kaikki läpi, jonka jälkeen niistä etsittiin kirjoituksissa esiintyviä yhteisiä teemoja. Teksteistä löytyneet samat aihealueet yhdistettiin, käsiteltiin ja kirjoitettiin kokonaisuus.

3 Talvivaaran kaivos

3.1 Asukkaiden suhtautuminen

KUVIO 1 Asukkaiden suhtautuminen

Kuvio esittää asukkaiden yleistä suhtautumista kaivokseen. Asukkailta tiedusteltiin suhtautumista kaivoksen avaamiseen, kaivoksesta tiedottamiseen, kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan, kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin, kaivoksen ympäristövaikutuksiin ja kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin. Näistä kuudesta eri muuttujasta muodostin summamuuttujan, joka kertoo yhteisvaikutuksen, eli asukkaiden suhtautuminen kokonaisuudessa. Vakituista asukkaista 12 ei osaa sanoa miten suhtautua ja loma-asukkaista kuusi. Yhdeksän vakituiseen asukkaan ja yhden loma-asukkaan suhtautuminen on myönteistä. Yhden vakituiseen asukkaan ja kahden loma-asukkaan suhtautuminen on kielteistä. Yksi vakituinen asukas suhtautuu erittäin kielteisesti. Seuraavaksi suhtautumista eritellään tarkemmin jokaisen muuttujan kohdalla vakituisten ja loma-asukkaiden sekä etäisyyden mukaan.

TAULUKKO 6 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivoksen avaamiseen

		Suhtautuminen kaivoksen avaamiseen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin myönteisesti	3
	Myönteisesti	15
	Ei osaa sanoa	2
	Kielteisesti	1
	Erittäin kielteisesti	3
Loma- asuminen	Erittäin myönteisesti	1
	Myönteisesti	1
	Kielteisesti	3
	Erittäin kielteisesti	4

Vakituista asukkaista 15 suhtautuu kaivoksen avaamiseen myönteisesti ja kolme erittäin myönteisesti. Yhden vakituisen asukkaan suhtautuminen on kielteistä, kolmen erittäin kielteistä ja kaksi ei osaa sanoa. Loma-asukkaista yksi suhtautuu erittäin myönteisesti ja yksi myönteisesti kaivoksen avaamiseen. Kolmen loma-asukkaan suhtautuminen on kielteistä ja neljän erittäin kielteistä. Vakituiset asukkaat suhtautuvat kaivoksen avaamiseen myönteisesti ja loma-asukkaat kielteisesti.

TAULUKKO 7 Suhtautuminen kaivoksen avaamiseen etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivoksen avaamiseen			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin myönteisesti	1	2		1
Myönteisesti	4	10	1	1
Ei osaa sanoa		2		
Kielteisesti	3	1		
Erittäin kielteisesti	5	2		

Asukkaat, jotka asuvat kaivosaluetta lähempänä 0-1 kilometrin säteellä, suhtautuvat kaivoksen avaamiseen kielteisimmän. Kuitenkin neljä asukasta suhtautuu myönteisesti ja yksi erittäin myönteisesti. Kaivoksesta 2-5 kilometrin säteellä asuvista kymmenen suhtautuu myönteisesti ja kaksi erittäin myönteisesti. Ainoastaan yksi suhtautuu kielteisesti ja kaksi erittäin kielteisesti. Yli kuuden kilometrin päässä asuvien suhtautuminen on myönteinen tai erittäin myönteinen.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivoksen avaamiseen:

”Jotka pääsee sinne töihin, niin se tietää pitkää työputkea niille. Sitä ei tiedä, että mikä se on niiden kohtalo, jotka joutuvat maistaan luopumaan. Itsellä aika haikea luopua omista maistaan, mutta se pitää ymmärtää kansantaloudelliselta kannalta. Aivan turha olla kielteisellä kannalla, mutta yksityisen kannalta ei hyvä asia.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Lottovoitto näille seuduille.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Myönteistä kun ihmiset saavat työtä, hyvä että ihmisillä töitä. Meille siitä ei nyt niin hyvää ole, maata menee ja rauha menee, mutta sitä pitää ajatella laajemmin, että miten vaikuttaa laajalti. Ja joku työpaikka ihmiselle, että ei tarvitse ensi viikolla lopputiliä saada, että rauhassa saisivat olla.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Ei kielteistä sanoa kun hyvä asia, jos työpaikkoja tulee, nuoret tarvitsevat. Jos niitä työpaikkoja siitä sitten tulee kun koneethan ne työtä tekevät.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Myönteinen asia. En varmaan itse ole näkemässä, mutta onhan se tuleville sukupolville.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”Suhtautuminen koskien kaivoksen avaamista on myönteinen. Se on kuitenkin moniulotteinen juttu, mutta vaikka omalta kannalta ajattelee, niin suhtautuu kuitenkin myönteisesti.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Myönteistä Kainuun kannalta ja kielteistä yksilön kannalta. Ne, jotka siellä asuvat niin kielteistä ja ovat harmissaan siitä. Yleishyödyllisesti koko Kainuulle ja Kajaanille ja Sotkamolle ennen kaikkea on hyvä, mutta henkilökohtaisesti kova paikka.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

”Henkilökohtaisesti todella kielteisesti kaivoksen tulemiseen ja olisi suuri helpotus jos se jäisi tulematta”. (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Ristiriitainen suhtautuminen. Toisaalta alueen hyvinvointi on vaakakupissa, työllisyys, ihmisten toimeentulo ja hyvinvointi ja toisaalta sitten se, että me emme tiedä uusien menetelmien vaikutuksia. Emme tiedä mitä se aiheuttaa ympäristölle ja ennen kaikkea tällä Oulujoen vesistölle.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

”Suhtaudun kaivoksen avaamiseen kielteisesti omalta kantilta, mutta kansantaloudellisesti hyvä asia. Pitää sekin puoli ymmärtää.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

TAULUKKO 8 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivoksesta tiedottamiseen

		Suhtautuminen kaivoksesta tiedottamiseen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin myönteisesti	2
	Myönteisesti	17
	Kielteisesti	4
	Erittäin kielteisesti	1
Loma- asuminen	Myönteisesti	8
	Kielteisesti	1

Kaivoksesta tiedottaminen on ollut 17 vakituisen asukkaan mielestä myönteistä ja kahden mielestä erittäin myönteistä. Neljä suhtautuu tiedottamiseen kielteisesti ja vain yksi erittäin kielteisesti. Loma-asukkaista kahdeksan suhtautuu kaivoksesta tiedottamiseen myönteisesti ja

yksi kielteisesti. Kaivoksesta tiedottaminen on ollut vakituisten sekä loma-asukkaiden mukaan myönteistä.

TAULUKKO 9 Suhtautuminen kaivoksesta tiedottamiseen etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivoksesta tiedottamiseen			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin myönteisesti		2		
Myönteisesti	11	12		2
Kielteisesti	1	3	1	
Erittäin kielteisesti	1			

Kahdella 0-1 kilometrin säteellä asuvalla suhtautuminen kaivoksesta tiedottamiseen on kielteistä tai erittäin kielteistä, muut asukkaat suhtautuvat myönteisesti. Kolme 2-5 kilometrin säteellä kaivosalueesta asuvaa suhtautuu kielteisesti tiedotukseen, 12 myönteisesti ja kaksi erittäin myönteisesti. Asukas 6-10 kilometrin säteellä suhtautuu kielteisesti, ja kaksi yli kymmenen kilometrin päässä asuvaa suhtautuu myönteisesti.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivoksesta tiedottamiseen:

”Kaivoksesta tiedottaminen ollut ihan asiallista.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Kaivoksesta tiedottaminen on ollut kohtalaisen hyvää. Myönteistä, että ovat tiedottaneet.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Kaivoksesta tiedottaminen on ollut myönteistä, koska kokouksia on pidetty ja seuraava taas kuukauden päästä. Kesällä järjestetään yhteinen tapaaminen. Viimeisimmässä kokouksessa paljon sellaista väkeä, joita ei tunnettu. Ihmiset ovat kiinnostuneita. Esillä olo lehdissä ja tv:ssä herätti kiinnostusta. Vesistövaikutukset Jormasjärveen kiinnostavat ihmisiä.” (Loma-asukas, 0 km, ryhmähaastattelu)

”Kielteinen suhtautuminen, koska ei saa selvää kun on kuulolaite ja on hankala joukkotilanteissa kuulla kun on taustahälyä ja monet ihmiset äänessä.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”Kielteistä, koska siitä olisi hyvä tietää vielä enemmän. Hyvä, että on ollut kokouksia koululla” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Ainoastaan tiedotettu, että sellainen hanke on olemassa, mutta ennen kaikkea niistä vaikutuksista pitäisi tiedottaa. Se on ollut hyvin puutteellista. Haittavaikutuksista ei puhuta ollenkaan sen takia, että vastustus olisi mahdollisimman vähäistä.” (Loma-asukas, 2 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

”Tiedottamisessa on puutteita. Alussa koulun oppilaat jakoivat tiedotuspapereita postilaatikoihin ensimmäisestä kokouksesta. He ovat saaneet tietoa myöhemmin kyläläiseltä ja puskaradio on toiminut.” Sähköpostilista ei ole toiminut heidän kohdallaan ja

kyläkokouksesta jäänyt tieto saamatta. (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Kaivoksesta tiedottaminen on ollut jossain mielessä ylimielistä. Kohtuudella on kuitenkin vastauksia saanut. Enemmän kaipaisi tietoa ja henkilökohtaista lähestymistä, koska kuitenkin suuri asia kun talo/asuinpaikka/kotipaikka jää kaivospiiriin. Ei ole henkilökohtaisesti huomioitu, hankala tietää, että mitä tapahtuu ja milloin.” (Vakituinen asukas, 0 km, nainen, 35 vuotta, lomakehaastattelu 10)

TAULUKKO 10 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan

		Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin myönteisesti	2
	Myönteisesti	10
	Ei osaa sanoa	10
	Kielteisesti	1
	Erittäin kielteisesti	1
Loma- asuminen	Myönteisesti	7
	Ei osaa sanoa	1
	Kielteisesti	1

Kymmenen vakituista asukasta suhtautuu kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan myönteisesti ja kaksi erittäin myönteisesti. Kymmenen ei osaa sanoa suhtautumistaan. Yksi vakituinen asukas suhtautuu kielteisesti ja yksi erittäin kielteisesti. Loma-asukkaista seitsemän suhtautuu kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan myönteisesti, yksi ei osaa sanoa ja yksi suhtautuu kielteisesti. Vakituisten asukkaiden ei osaa sanoa vastaukset voivat osittain johtua siitä, että kaivosyhtiö ja sen edustajat ovat heille vieraita kun he eivät ole käyneet kyläkokouksissa tai olleet tekemisissä heidän kanssaan.

TAULUKKO 11 Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin myönteisesti		2		
Myönteisesti	8	7		2
Ei osaa sanoa	3	7	1	
Kielteisesti	1	1		
Erittäin kielteisesti	1			

Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan on etäisyydestä huolimatta myönteistä tai asukkaat eivät osaa sanoa omaa suhtautumistaan.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan:

”En osaa sanoa suhtautumista, koska en ole ollut heidän kanssaan tekemisissä.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”Kaivosyhtiöön ja sen edustajien toiminnassa on hirveän paljon korjaamista. Suhtautuminen kaivosyhtiöön on muuten myönteistä, mutta toiminta on epämääräistä ja ei saa kunnollisia vastauksia. Osaan kysymyksiin suhtaudutaan ylimielisesti.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Ei osaa sanoa miten suhtautua, koska ei ole käynyt kokouksissa eikä tiedä heitä.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Fiksuja kavereita. Asiallista toimintaa on ollut.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

”Aika näkymättömäksi on jäänyt kaivosyhtiö.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

TAULUKKO 12 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin

		Suhtautuminen kaivoksen sijoitusvaihto- ehtojen muutoksiin
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin myönteisesti	1
	Myönteisesti	4
	Ei osaa sanoa	15
	Kielteisesti	2
	Erittäin kielteisesti	2
Loma- asuminen	Myönteisesti	2
	Ei osaa sanoa	5
	Kielteisesti	2

Suurin osa asukkaista ei osaa sanoa miten suhtautua kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin. Vakituista asukkaista 15 ja loma-asukkaista viisi ei osaa sanoa suhtautumista. Yksi vakituinen asukas suhtautuu erittäin myönteisesti ja neljä myönteisesti. Kahdella asukkaalla suhtautuminen on kielteinen ja kahdella erittäin kielteinen. Loma-asukkaista kaksi suhtautuu myönteisesti ja kaksi kielteisesti.

TAULUKKO 13 Suhtautuminen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin myönteisesti		1		
Myönteisesti	1	4		1
Ei osaa sanoa	7	11	1	1
Kielteisesti	3	1		
Erittäin kielteisesti	2			

Suurin osa ei osaa sanoa suhtautumisestaan kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin. Kaivoksesta 0-1 kilometrin säteellä asuvat suhtautuvat kielteisesti tai erittäin kielteisesti muutoksiin kun taas 2-5 kilometrin säteellä asuvat suhtautuvat myönteisesti.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin:

”Ei osaa sanoa, koska sitä ei tiedä, miten bioliuotusvaihtoehto lähtee toimimaan.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Suhtautuminen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin erittäin kielteistä, kun jatkuvasti muuttuvat ja seilaavat.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Eipä taida olla paljon sanomista, oma malli yhtiöllä.” (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 68 vuotta, lomakehaastattelu 16)

”Sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin suhtaudun hyvin ristiriitaisesti. Sijoitusvaihtoehdot vaikuttavat ympäristövaikutuksiin. Ympäristövaikutukset tulisi minimoida. Kielteisesti suhtaudun haittavaikutuksiin, mitä kenties siitä syntyy. Vaikutukset voivat olla hyvin tuhoisia ympäristölle, koska iso vesistöalue. Hyvinvointi saattaa kumoutua näiden kielteisten ympäristövaikutusten seurauksena.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

”Uskotaan, että etsitään parasta mahdollista paikkaa. Taloudellinen ajattelu eli välittömään läheisyyteen kaikki kaivoksen osat.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

TAULUKKO 14 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivoksen ympäristövaikutuksiin

		Suhtautuminen kaivoksen ympäristö- vaikutuksiin
		Lkm
Vakituinen asuminen	Myönteisesti	1
	Ei osaa sanoa	7
	Kielteisesti	14
	Erittäin kielteisesti	1
Loma- asuminen	Myönteisesti	1
	Kielteisesti	6
	Erittäin kielteisesti	2

Kaivoksen ympäristövaikutuksiin vakituiset asukkaat ja loma-asukkaat suhtautuvat kielteisesti. Vakituista asukkaista 14 suhtautuu kielteisesti ja yksi erittäin kielteisesti. Yksi suhtautuu myönteisesti ja seitsemän ei osaa sanoa. Kuusi loma-asukasta suhtautuu kielteisesti ja kaksi erittäin kielteisesti. Yksi suhtautuu myönteisesti.

TAULUKKO 15 Suhtautuminen kaivoksen ympäristövaikutuksiin etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivoksen ympäristövaikutuksiin			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Myönteisesti	2			
Ei osaa sanoa		5	1	1
Kielteisesti	9	10		1
Erittäin kielteisesti	2	1		

Ympäristövaikutuksiin suhtaudutaan kielteisesti ja erittäin kielteisesti 0-1 kilometrin ja 2-5 kilometrin etäisyydellä kaivoksesta. Kaksi 0-1 kilometrin etäisyydellä asuva ilmoitti suhtautuvan myönteisesti kaivoksen ympäristövaikutuksiin.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivoksen ympäristövaikutuksiin:

”Kielteisesti suhtaudun ympäristövaikutuksiin ja olisi tärkeää tietää niistä, ja mitähän ne sitten tulevat olemaan ne ympäristövaikutukset.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 50 vuotta, lomakehaastattelu 15)

”Kyllä ne ympäristövaikutukset huolettavat, saattaa tulla ympäristövaikutuksia mutta sen on arvoitus. Ei ole kuitenkaan kielteinen suhtautuminen.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Voi kyllä sanoa, että niitä vähän pelkää.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Alue on vedenjakajalla Jormanen ja Nuanen. Matalia vesiä ovat Laakajärvi ja Kivijärvi. Prosessivesiä ei tulisi valuttaa joka paikkaan, vaikka sisäinen kierto, niin jos vettä ottaa jostain paikasta niin jostain se uloskin tulee. Siitä lähetään, että vesistöissä mahdollisimman pieni haitta, nykyaikaista tekniikkaa käyttäen minimoidaan haitat. Ympäristökysymykset hoidettava nykyisellä tekniikalla niin hyvin kuin mahdollista. Ei sotketa ympäristöä.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

TAULUKKO 16 Vakituisten ja loma-asukkaiden suhtautuminen kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin

		Suhtautuminen kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin myönteisesti	1
	Myönteisesti	13
	Ei osaa sanoa	5
	Kielteisesti	3
	Erittäin kielteisesti	1
Loma- asuminen	Myönteisesti	3
	Ei osaa sanoa	1
	Kielteisesti	2
	Erittäin kielteisesti	3

Kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin vakituista asukkaista 13 suhtautuu myönteisesti ja yksi erittäin myönteisesti. Kielteinen suhtautuminen on kolmella vakituksella asukkaalla ja yhdellä erittäin kielteinen. Viisi ei osaa sanoa. Loma-asukkaista kolme suhtautuu myönteisesti, kaksi kielteisesti ja kolme erittäin kielteisesti. Yksi ei osaa sanoa.

TAULUKKO 17 Suhtautuminen kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin etäisyyden mukaan

	Suhtautuminen kaivoksen sosiaalisiin			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin myönteisesti				1
Myönteisesti	6	9	1	
Ei osaa sanoa	1	5		
Kielteisesti	2	2		1
Erittäin kielteisesti	4			

Kaivosalueesta 0-1 kilometrin etäisyydellä asuvista kuusi suhtautuu myönteisesti, neljä erittäin kielteisesti ja kaksi kielteisesti kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin, yksi asukas ei osaa sanoa. Suhtautuminen 2-5 kilometrin etäisyydellä on yhdeksällä asukkaalla myönteinen, kahdella kielteinen ja viisi ei osaa sanoa.

Asukkaiden perusteluja omasta suhtautumisestaan kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin:

”Elinkeino paranee, eli kaivoksen tulo hyvä asia. Tuhkakylä on kuoleva kylä, jossa ei ole mitään, jos kaivosta ei tule.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Erittäin myönteisesti kun tulee lisää veronmaksajia” (Vakituinen asukas, 11 km, nainen, 55 vuotta, lomakehaastattelu 20)

”Sosiaaliset vaikutukset ovat myönteiset alueen hyvinvointia ja ihmisten hyvinvointia ajatellen, sekä taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia ajatellen.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

”Sanotaan, että se omaan elämään vaikuttaa voimakkaasti, mutta siinä on taas se yleinen näkökulma ja oma näkökulma. Jos niistä otetaan keskiarvo, niin laitetaan se, että ei osaa sanoa.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Kainuussa kaivoksella on suuri vaikutus työllisyyteen ja elinkeinotoimintaan ja sitä kautta sosiaalisesti suuri merkitys. Kaivos tuo verotulot ja ihmisille työtä, josta kunnalle hyöty. Todennäköisesti siinä ovat mukana Sotkamo ja Kajaani.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

3.2 Miten asukkaat ovat saaneet tietoa

TAULUKKO 18 Ensimmäisen kerran tietoa tästä hankkeesta

		Ensimmäisen kerran saanut tietoa tästä hankkeesta
		Lkm
Vakituinen asuminen	1-2 vuotta sitten	8
	Kevät 2004	2
	Kesä 2004	10
	Syksy 2004	1
Loma- asuminen	1-2 vuotta sitten	2
	Kevät 2004	2
	Kesä 2004	1
	Syksy 2004	3

Asukkaista 10 ei muistanut tarkkaa ajankohtaa ja he vastasivat kuulleensa ensimmäisen kerran tästä hankkeesta 1-2 vuotta sitten. Suurin osa asukkaista on saanut ensimmäisen kerran tietoa Talvivaara Projektin kaivoshankkeesta vuoden 2004 kesällä. Neljä asukkaista on saanut tietoa jo saman vuoden keväällä ja neljä syksyllä.

TAULUKKO 19 Tiedotus kaivoksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista

		Kyllä	Ei
Ei ole kuullut tai nähnyt mitään hankkeeseen liittyvää ennen kyselyä	Lkm		33
Lukenut hanketta koskevia mielipide- ja lehtikirjoituksia	Lkm	31	2
Osallistunut aikaisempaan seurantar ryhmän kokoukseen	Lkm	29	4
Keskustellut asiasta lähiympäristön ihmisten kanssa	Lkm	30	3
Tutustunut hanketta koskeviin selvityksiin	Lkm	25	8
Osallistunut hankkeesta käytyyn julkiseen keskusteluun	Lkm	4	29

Kyselyyn vastanneista asukkaista kaikki olivat kuulleet tai nähneet jotain hankkeeseen liittyvää ennen kyselyä. Aukkaat ovat olleet kiinnostuneita seuraamaan kaivoksesta tiedottamista. Suurin osa (31) on lukenut hanketta koskevia mielipide- ja lehtikirjoituksia. Seurantaryhmän kokouksiin on osallistunut asukkaista 29 ja vain neljä ei ole osallistunut. Melkein kaikki asukkaat (30) ovat keskustelleet kaivoksesta lähiympäristön ihmisten kanssa ja kolme ei ole keskustellut. Aukkaista 25 on tutustunut hanketta koskeviin selvityksiin ja kahdeksan ei ole tutustunut. Neljä asukasta on osallistunut hankkeesta käytyyn julkiseen keskusteluun.

TAULUKKO 20 Tiedotus kaivoksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista vakituisten ja loma-asukkaiden mukaan

		Vakituinen asuminen		Loma- asuminen	
		Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Ei ole kuullut tai nähnyt mitään hankkeeseen liittyvää ennen kyselyä	Lkm		24		9
Lukenut hanketta koskevia mielipide- ja lehtikirjoituksia	Lkm	23	1	8	1
Osallistunut aikaisempaan seurantaryhmän kokoukseen	Lkm	21	3	8	1
Keskustellut asiasta lähiympäristön ihmisten kanssa	Lkm	23	1	7	2
Tutustunut hanketta koskeviin selvityksiin	Lkm	17	7	8	1
Osallistunut hankkeesta käytyyn julkiseen keskusteluun	Lkm	3	21	1	8

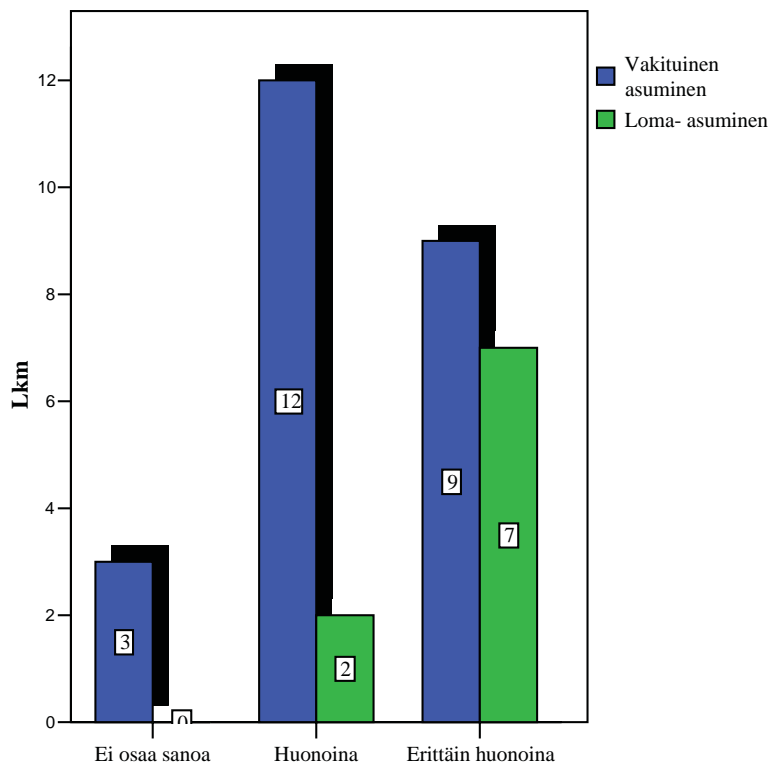
Vakituista asukkaista sekä loma-asukkaista yksi ilmoittaa, että ei ole lukenut hanketta koskevia mielipide- ja lehtikirjoituksia. Vakituista asukkaista kolme ja loma-asukkaista yksi ei ole osallistunut seurantaryhmän kokoukseen. Yksi vakituinen asukas ja kaksi loma-asukasta ei ole keskustellut kaivoksesta lähiympäristön ihmisten kanssa. Hanketta koskeviin selvityksiin ei ole tutustunut seitsemän vakituista asukasta. Loma-asukkaista vain yksi ei ole tutustunut hanketta koskeviin selvityksiin. Kolme vakituista asukasta ja yksi loma-asukas ovat osallistuneet hankkeesta käytyyn julkiseen keskusteluun.

Aukkaat ilmoittavat saaneensa tietoa kaivoksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista myös Tv:stä, Internetistä ja tiedotteesta postilaatikkoon. Tiedotetta postilaatikkoon loma-asukas kommentoi: ”Postilaatikkoon tiputettu ensimmäisen kerran huono kopio varsinaisesti tiedotteesta, että juuri ja juuri sai siitä jotain selvää.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

3.3 Vaikutusmahdollisuudet

Asukkailta tiedusteltiin minkälaisiksi he kokevat omat mahdollisuudet vaikuttaa kaivoksen avaamiseen, toteutukseen ja toimintaa. Muodostin näistä kolmesta muuttujasta summamuuttujan, joka kertoo millaisiksi asukkaat kokevat vaikutusmahdollisuutensa kokonaisuudessa.

Kuvion mukaan vakituiset asukkaat ja loma-asukkaat kokevat vaikutusmahdollisuutensa huonoiksi tai erittäin huonoiksi. Vaikutusmahdollisuudet ovat huonot 12 ja erittäin huonot yhdeksän vakituisten asukkaiden mielestä. Seitsemän loma-asukasta kokee vaikutusmahdollisuutensa vaikuttaa erittäin huonoiksi ja kaksi huonoiksi. Kolme vakituista asukasta ei osaa sanoa. Kyselyyn vastanneet kokivat omat vaikutusmahdollisuutensa huonoiksi tai erittäin huonoiksi koskien kaivoksen avaamista, toteutusta tai toimintaa.

KUVIO 2 Vakituisten ja loma-asukkaiden vaikutusmahdollisuudet

”Ei siinä mitään sanomista yksittäisellä ihmisellä, se tulee.” (Vakituinen asukas, 0 km, mies, 87 vuotta, lomakehaastattelu 5)

”Ei minulla kyllä ole siihen mitään osaa eikä arpaa, että ne aukasee sen jos aukasee. Sehän on selvä, että me ei voida vaikuttaa siihen, että ne saavat tehdä kyllä.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Olemattomat mahdollisuudet lähiympäristön ihmisillä vaikuttaa” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Ei pysty vaikuttamaan. Se tulee, jos se tulee.” (Vakituinen asukas, 4-5 km, mies, 50 vuotta, lomakehaastattelu 21)

”Alueen ihmisillä tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa lupaehtoihin ja sitä kautta kaivoksen avaamiseen” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

”Ei siinä yksityisen sana paljon paina. Ei vaikuta, vaikka valittaa.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

TAULUKKO 23 Vakituisten ja loma-asukkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen avaamiseen

		Kokee omat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen avaamiseen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Hyvinä	1
	Ei osaa sanoa	3
	Huonoina	11
	Erittäin huonoina	9
Loma- asuminen	Huonoina	2
	Erittäin huonoina	7

Asukkaista 16 kokee omat mahdollisuudet vaikuttaa kaivoksen avaamiseen erittäin huonoiksi ja 13 huonoiksi. Kolme asukasta ei osaa sanoa ja yksi pitää omia vaikutusmahdollisuuksia hyvinä. Vakituista asukkaista 11 kokee, että mahdollisuudet vaikuttaa kaivoksen avaamiseen ovat huonot ja yhdeksän mielestä erittäin huonot. Kolme vakituista asukasta ei osaa sanoa ja yksi pitää vaikutusmahdollisuuksia hyvinä. Seitsemän loma-asukkaan mielestä vaikutusmahdollisuudet ovat erittäin huonot ja kahden mielestä huonot.

TAULUKKO 24 Vakituisten ja loma-asukkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen toteutukseen

		Kokee omat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen toteutukseen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Hyvinä	1
	Ei osaa sanoa	2
	Huonoina	12
	Erittäin huonoina	9
Loma- asuminen	Huonoina	2
	Erittäin huonoina	7

Asukkaista 16 kokee omat vaikutusmahdollisuutensa koskien kaivoksen toteutusta erittäin huonoina ja 14 huonoina. Kaksi asukasta ei osaa sanoa ja yhden mielestä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kaivoksen toteutukseen. Vakituista asukkaista 12 mielestä omat mahdollisuudet vaikuttaa kaivoksen toteutukseen ovat huonot ja yhdeksän mielestä erittäin huonot. Kaksi ei osaa arvioida niitä ja yksi pitää niitä hyvinä. Seitsemän loma-asukasta kokee vaikutusmahdollisuudet kaivoksen toteutukseen erittäin huonoiksi ja kaksi huonoiksi.

TAULUKKO 25 Vakituisten ja loma-asukkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen toimintaan

		Kokee omat vaikutusmahdollisuudet kaivoksen toimintaan
		Lkm
Vakituinen asuminen	Ei osaa sanoa	2
	Huonoina	12
	Erittäin huonoina	10
Loma- asuminen	Huonoina	2
	Erittäin huonoina	7

Asukkaista 17 kokee mahdollisuutensa vaikuttaa kaivoksen toimintaan erittäin huonoina ja 14 huonoina. Kaksi asukasta ei osaa sanoa. Vakituista asukkaista kymmenen kokee vaikutusmahdollisuutensa erittäin huonoiksi, 12 asukasta huonoiksi ja kaksi ei osaa sanoa. Loma-asukkaista seitsemän kokee mahdollisuudet vaikuttaa erittäin huonoiksi ja kaksi huonoiksi.

TAULUKKO 21 Kiinnostus kaivoksen vaikutuksista ja vaikuttamisesta kaivoksen perustamiseen sukupuolen mukaan

			Kyllä	Ei
Mies	Kiinnostaako kaivoksen vaikutukset	Lkm	19	3
	Kiinnostaako vaikuttaa kaivoksen perustamiseen	Lkm	17	5
Nainen	Kiinnostaako kaivoksen vaikutukset	Lkm	11	
	Kiinnostaako vaikuttaa kaivoksen perustamiseen	Lkm	7	4

Kaivoksen vaikutukset kiinnostavat asukkaista 19 miestä ja 11 naista. Kolme miestä ei kiinnosta kaivoksen vaikutukset. Kaivoksen perustamiseen kiinnostuneita vaikuttamaan on miehistä 17 ja naisista seitsemän. Viittä miestä ja neljää naista ei kiinnosta vaikuttaa kaivoksen perustamiseen.

TAULUKKO 22 Vakituisten ja loma-asukkaiden kiinnostus kaivoksen vaikutuksista ja vaikuttamisesta kaivoksen perustamiseen

			Kyllä	Ei
Vakituinen asuminen	Kiinnostaako kaivoksen vaikutukset	Lkm	21	3
	Kiinnostaako vaikuttaa kaivoksen perustamiseen	Lkm	16	8
Loma- asuminen	Kiinnostaako kaivoksen vaikutukset	Lkm	9	
	Kiinnostaako vaikuttaa kaivoksen perustamiseen	Lkm	8	1

Kaivoksen vaikutukset kiinnostavat 21 vakituista asukasta ja yhdeksää loma-asukasta. Kolme vakituista asukasta ei ole kiinnostunut kaivoksen vaikutuksista. Kaivoksen perustamiseen kiinnostuneita vaikuttamaan on 16 vakituista asukasta ja kahdeksan loma-asukasta. Vakituista asukasta kahdeksaa ja yhtä loma-asukasta ei kiinnosta vaikuttaa kaivoksen perustamiseen.

Asukkaat erittelevät kiinnostustaan kaivoksen vaikutuksiin ja kiinnostusta vaikuttaa kaivoksen perustamiseen seuraavasti:

”Kiinnostavat kaivoksen vaikutukset, että mitä on tulossa. Kiinnostaa myös vaikuttaa kaivoksen perustamiseen, siinä mielin, että tulisi se kaivos.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 53 vuotta, lomakehaastattelu 18)

”Eipä isommin kiinnosta.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)
 ”Kyllä siltä osin kiinnostaa vaikuttaa kaivoksen perustamiseen kuin tavallinen ihminen voi vaikuttaa.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Kiinnostaa vaikuttaa myös kaivoksen perustamiseen, koska kaivos tulee vaikuttamaan maanomistussuhteisiin hirveästi.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

3.4 Ilmapiiri ja yhteishenki kylässä

TAULUKKO 26 Kylässä vallitseva ilmapiiri

		Kylässä vallitseva ilmapiiri
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin rauhallinen	3
	Kohtuullisen rauhallinen	17
	Melko kiihkeä	3
	Erittäin kiihkeä	1
Loma- asuminen	Erittäin rauhallinen	1
	Kohtuullisen rauhallinen	7
	Erittäin kiihkeä	1

Asukkaista suurimman osan mielestä kylässä vallitseva ilmapiiri on kohtuullisen rauhallinen koskien kaivoksen tuleamista. Vakituista asukkaista 17 vastaa, että ilmapiiri on kohtuullisen rauhallinen. Kolmen mielestä se on erittäin rauhallinen ja kolmen mielestä melko kiihkeä. Yksi vakituinen asukas on sitä mieltä, että ilmapiiri on erittäin kiihkeä. Loma-asukkaista seitsemän vastaa, että kylässä vallitseva ilmapiiri koskien kaivoksen tuleamista on kohtuullisen rauhallinen. Yhden mielestä se on erittäin rauhallinen ja yhden mielestä erittäin kiihkeä.

Asukkaat kuvailevat kylässä vallitsevaa ilmapiiriä seuraavasti:

”Kylässä vallitseva ilmapiiri on kohtuullisen rauhallinen. Se on kuitenkin vielä silleen, että miten käypi ja miten ajat muuttuvat ja tuleeko sitten loppujen lopuksi.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Rauhallinen suhtautuminen kylässä. Muut kuin kyläläiset suhtautuvat rajummin, mökkiläiset. Epäilen, että kylän ulkopuolelta tulee vielä vastustajia, esimerkiksi luonnonsuojelijat liito-orava asiassa.” (Vakituinen asukas, 0 km, mies, 87 vuotta, lomakehaastattelu 5)

”Kolmisopen järvenrannan asukkaiden suhtautuminen on aika rauhallista, Suutaria lukuun ottamatta. Suutarit ovat olleet ärhäkkäämpiä. Vaikka se kuinka koskee, niin on ymmärrettävä, että jos semmoinen tulee, niin sitten se tulee. Eräs asukas sanoo, että vaikka itku tulee, niin yhteisön etu menee yksilön edun. Viime infotilaisuudessa ei kriittistä suhtautumista vaan normaalia uteliaisuutta. Siinä mielessä tilaisuudet hyviä, että ihmiset tietävät mitä se mahdollisesti tuo tullessaan. Voi hahmotella sitä kokonaisuutta. Tuhkakylän kannalta arvelevat olevan positiivista, kylä virkistyy, kylälle ei mitään haittaa. Saavat työpaikkoja ja lisää asukkaita. Ne jotka asuvat Kolmisopen rannassa ovat kaikista katkerimpia.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

”Kylässä vallitseva ilmapiiri on kohtuullisin rauhallinen, itsekin siitä yllättynyt. Onhan siellä niitä muutamia, jotka ovat hyppineet pitkin seiniäkin. Mutta kokonaisuutena ottaen on ollut myönteinen kehitys. Rauhalliseen suhtautumiseen voi vaikuttaa se, että paikallisilla ihmisillä on ollut takaraivossa vuosikymmeniä se tietoisuus, että tänne saattaa tulla kaivos. 1980-luvulla Outokummun tutkimukset tehtiin ja kaivos oli tulossa mutta ei sittenkään tullut. Sen jälkeen kokonaan itsekin oli unohtanut koko asian ja ei missään kuvitelmissakaan uskonut, että oman ajan aikana kaivosta enää tulisi. Kaivos ei tullut kannattavuuslaskelmien perusteella, koska malmi on niin köyhää, että silloisilla rikastamismenetelmillä se ei olisi ollut kannattavaa. Kaikkien kannalta onni, että se ei silloin tullut, koska jos se olisi niillä menetelmillä toteutunut, niin haitalliset ympäristövaikutukset olisi ollut huomattavasti suurempia kuin ne ovat tässä bioliuotusmenetelmässä.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Ilmapiiri on kohtuullisen rauhallinen kylässä, koska vanhoja ihmisiä asuu nykyään vain.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”Kylässä vallitseva ilmapiiri on ollut rauhallinen. Toiset ovat innokkaita, että saa tulla, mutta myös jotkut vastustaa. Loma-asukkaat olleet vastaan. Varsinkin Kolmisoppijärven loma-asukkaat ovat hyvinkin katkeria siitä.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

TAULUKKO 27 Kaivoksen vaikutus paikkakunnan yhteishenkeen

		Kaivoksen vaikutus paikkakunnan yhteishenkeen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Parantanut yhteishenkeä	1
	Ei vaikutusta yhteishenkeen	22
	Heikentänyt yhteishenkeä	1
Loma- asuminen	Parantanut yhteishenkeä	3
	Ei vaikutusta yhteishenkeen	5
	Heikentänyt yhteishenkeä	1

Kaikista asukkaista suurin osa on sitä mieltä, että kaivoksen tuleminen ei ole vaikuttanut paikkakunnan yhteishenkeen. Vakituista asukkaista yksi on sitä mieltä, että yhteishenki on parantunut ja yksi on sitä mieltä, että se on heikentynyt. Loppujen 22 vakituista asukkaan mielestä kaivos ei ole vaikuttanut siihen. Loma-asukkaista kolmen mielestä yhteishenki on parantunut kaivoksen tulemisen myötä ja yhden mielestä heikentynyt. Viisi loma-asukasta ilmoittaa, että kaivoksen tuleminen ei ole vaikuttanut yhteishenkeen.

Asukkaiden mielipiteitä kaivoksen vaikutuksesta paikkakunnan yhteishenkeen:

”Kaivoksen tuleminen on vastaajan mielestä parantanut paikkakunnan yhteishenkeä, että itsekin vain tällaisena kesäasukkaana on ihan uudella tavalla tuntenut semmoista kyläläisten yhteisyyttä kun on ollut näitä yhteisiä tilaisuuksia ja on nähnyt sellaisia ihmisiä, joita ei ole nähnyt kymmeneen, kahteenkymmeneen tai kolmeenkymmeneen vuoteen, niin nyt yhtäkkiä ollaan samassa tiiviissä luokkahuoneessa. On niinkö yhteinen asia nyt, niin tietenkin parantanut yhteishenkeä.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Ei vaikutusta yhteishenkeen. Täällä odotetaan, että kun on niin valtava projekti, että mahtaako toteutua.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Heikentänyt paikkakunnan yhteishenkeä hyvin merkittävästi” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

Kyläkokouksessa, joka oli 24.1.2005, asukkaat olivat kiinnostuneita ja kuuntelivat tarkkaavaisesti kaivosyhtiön edustajia. Kokouksen alussa kyläläisille jaettiin kartat kaivosalueesta ja he tutkivat karttoja. Samalla asukkaille näytettiin PowerPoint-esitys, jossa oli yhdessä diassa kartta kaivosalueesta, joka hieman erosi asukkaille jaetusta. Eräs valpas kyläläinen huomasi heti eron, huomautti asiasta ja nopeasti piirsi saamaansa karttaan eroavaisuudet. Kokouksessa oli huomattavissa huoli ja epäily siitä, että heitä ei tiedoteta oikein ja tarpeeksi.

Asukkailla oli halu saada enemmän tietoa ja että se olisi ajankohtaista. Sama valpas kyläläinen epäili, että ovatkohan lopulliset kartat sellaisia, joita ei ole heille esitetty laisinkaan ja joissa ei ole huomioitu heidän mielipiteitä ja kommentteja ollenkaan. Hän jatkoi, että heille ei ole yhdentekevää mihin kaivos sijoittuu. Sillä on väliä tuleeko joku kalkkilätätkkö postilaatikon päälle. Karttoja ja kuvia he kyläläiset ymmärtävät, mutta tekstit ja termit voivat olla vaikeita ymmärtää. Eräs loma-asukas kyseli kokouksessa, että miten korvaukset hoidetaan, millaisin perustein ja summin. Hän korosti, että se on merkittävä asia yksilötasolla, mutta pieni asia kaivoksen kannalta. Sama loma-asukas jatkaa puheenvuoroa Kolmisopen ranta-alueesta, sen arvon alenemisesta ja korvausten arvon määrittelemisestä. Aihe herätti kokouksessa keskustelua.

4 Asuinalue ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen

4.1 Viihtyisyys

Vastaajia pyydettiin kyselyssä arvioimaan oman asuinalueen viihtyisyyttä ennen kaivosta sekä kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1:n ja 2:n jälkeen (Liitteet 1 ja 2). Vakituisten asukkaiden mielestä oma asuinalue on erittäin viihtyisä tai viihtyisä ennen kaivosta. Vastaajista 13 arvioi oman asuinalueen erittäin viihtyisäksi ja 11 viihtyisäksi. Loma-asukkaat arvioivat myös oman asuinalueensa joko erittäin viihtyisäksi tai viihtyisäksi ennen kaivosta. Heistä seitsemän pitää omaa asuinaluettaan erittäin viihtyisänä ja kaksi viihtyisänä.

TAULUKKO 28 Vakituisten ja loma-asukkaiden asuinalueen viihtyisyys ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen

		Asuinalueen viihtyvyys ennen kaivosta	Asuinalueen viihtyvyys V1 jälkeen	Asuinalueen viihtyvyys V2 jälkeen
		Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin viihtyisä	13		
	Viihtyisä	11	2	2
	Ei osaa sanoa		14	14
	Epäviihtyisä		3	3
	Erittäin epäviihtyisä		5	5
Loma- asuminen	Erittäin viihtyisä	7		
	Viihtyisä	2	1	1
	Ei osaa sanoa		1	1
	Epäviihtyisä		1	1
	Erittäin epäviihtyisä		6	6

Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1:n ja 2:n jälkeen vastaajat arvioivat omana asuinalueen maiseman muuttuvan samalla tavalla, eli näiden kahden sijoitusvaihtoehdon välille ei tule eroja vastauksissa. Vakituista asukkaista 13 ei osaa arvioida oman asuinalueen viihtyisyyttä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Vastaajista viisi on sitä mieltä, että oma asuinalue on erittäin epäviihtyisä sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Kolme arvioi oman asuinalueen olevan epäviihtyisä. Kahden vakituisen asukkaan mielestä oma asuinalue on viihtyisä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Loma-asukkaista yksi ei osaa arvioida oman asuinalueen viihtyisyyttä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Vastaajista kuusi arvioi oman asuinalueensa olevan sijoitusvaihtoehtojen jälkeen erittäin epäviihtyisä. Loma-asukkaista yksi arvioi oman asuinalueensa olevan epäviihtyisä ja yksi arvioi asuinalueensa olevan viihtyisä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen.

TAULUKKO 29 Kaivoksen vaikutus asuinalueen viihtyisyyteen etäisyyden mukaan

			Erittäin viihtyisä	Viihtyisä	Ei osaa sanoa	Epäviihtyisä	Erittäin epäviihtyisä
0-1 km	Asuinalueen viihtyvyys ennen kaivosta	Lkm	9	4			
	Asuinalueen viihtyvyys V1 jälkeen	Lkm		1	2	1	9
	Asuinalueen viihtyvyys V2 jälkeen	Lkm		1	2	1	9
2-5 km	Asuinalueen viihtyvyys ennen kaivosta	Lkm	10	7			
	Asuinalueen viihtyvyys V1 jälkeen	Lkm		1	11	3	2
	Asuinalueen viihtyvyys V2 jälkeen	Lkm		1	11	3	2
6-10 km	Asuinalueen viihtyvyys ennen kaivosta	Lkm		1			
	Asuinalueen viihtyvyys V1 jälkeen	Lkm			1		
	Asuinalueen viihtyvyys V2 jälkeen	Lkm			1		
yli 10 km	Asuinalueen viihtyvyys ennen kaivosta	Lkm	1	1			
	Asuinalueen viihtyvyys V1 jälkeen	Lkm		1	1		
	Asuinalueen viihtyvyys V2 jälkeen	Lkm		1	1		

Suunniteltua kaivosaluetta lähimpänä asuvista suurin osa kokee, että kaivos vaikuttaa heidän asuinalueensa viihtyvyyteen muuttaen sen erittäin viihtyisästä tai viihtyisästä erittäin epäviihtyisäksi. Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, suurin osa ei osaa sanoa miten kaivos tulee vaikuttamaan viihtyvyyteen.

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä, yhdeksän ilmoittaa asuinalueensa olevan erittäin viihtyisä ja neljä viihtyisä ennen kaivosta. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen se muuttuu yhdeksän mielestä erittäin epäviihtyisäksi ja yhden mielestä epäviihtyisäksi. Yhden mielestä asuinalue on viihtyisä ja kaksi asukasta ei osaa sanoa muutosta.

Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, kymmenen pitää omaa asuinaluettaan erittäin viihtyisänä ja seitsemän viihtyisänä ennen kaivosta. Yksi on sitä mieltä, että kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen, asuinalue on viihtyisä. Kolmen mielestä se on epäviihtyisä ja kahden mielestä erittäin epäviihtyisä. Asukkaista 11 ei osaa sanoa miten asuinalue tulee muuttumaan.

Asukkaat, jotka asuvat 6- yli 10 kilometrin etäisyydellä ilmoittavat asuinalueensa olevan viihtyisä tai erittäin viihtyisä ennen kaivosta ja sijoitusvaihtoehtojen jälkeen viihtyisä tai he eivät osaa sanoa miten kaivos vaikuttaa.

Asukkaat arvioivat oman asuinalueensa viihtyisyyttä ennen ja jälkeen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen:

”Asuinpaikka sijaitsee sen verran kauempana kaivoksesta, että se ei sinänsä häiritse (pöly ja melu), mutta vesistö on vaarassa saastua, jos veteen pääsee saasteita virtausten mukana. (Vakituinen asukas, 12 km, mies, 58 vuotta, lomakehaastattelu 1)

”Ei osaa sanoa miten vaikuttaa. Tulehan siinä omat haittansa, melu, pöly ja mitä kaikkea siinä tulee.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Asuinalue on viihtyisä tällä hetkellä, eikä kaivoksen sijoitusvaihtoehdot vaikuta siihen. Eikä se ilmeisesti miksikään muutu, näiden tietojen perusteella mitä sanotaan.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 53 vuotta, lomakehaastattelu 18)

”Liikenne varmaan tulee häiritsemään, koska talo ihan tien vieressä, joten kyllä se muuttuu epäviihtyisäksi. Nyt jo lentää lumet koko ajan pihalle ja joutuu lakaisemaan.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Erittäin viihtyisä tällä hetkellä. Ei osaa sanoa äkkiseltään, mikä on tilanne sitten. Arveluttaa vähän.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen asuinalueen viihtyisyys muuttuu, mutta sitä on vaikea sanoa, onko se sitten epäviihtyisä vai erittäin epäviihtyisä. Sen näkee sitten, kun se on tullut. (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Tämähän on erittäin viihtyisä, ei täällä ole mitään, ollaan kuin herran kukkarossa. Silloin tällöin auto kulkee tiellä. Kaivoksen tuleminen lisäisi varmaan liikennettä hirveästi. Kun tietä ruvetaan korjaamaan, kaivosta rakentamaan ja pyörittämään, se varmaan aiheuttaa melua.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

4.2 Maisema

Vakituiset asukkaat ja loma-asukkaat arvioivat oman asuinalueensa maisemaa ennen kaivosta sekä kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1:n ja 2:n jälkeen. Vakituksista asukkaista 14 arvioi oman asuinalueensa maiseman miellyttäväksi ennen kaivosta. Asukkaista kymmenen arvioi oman

asuinalueensa maiseman erittäin miellyttäväksi. Kolmen loma-asukkaan mielestä oman asuinalueen maisema on miellyttävä ennen kaivosta. Kuusi loma-asukasta arvioi maiseman erittäin miellyttäväksi omassa asuinpaikassa ennen kaivosta.

TAULUKKO 30 Vakituisten ja loma-asukkaiden asuinalueen maisema ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen

		Asuinalueen maisema ennen kaivosta	Asuinalueen maisema V1 jälkeen	Asuinalueen maisema V2 jälkeen
		Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin miellyttävä	10	2	2
	Miellyttävä	14	6	6
	Ei osaa sanoa		6	6
	Epämiellyttävä		4	4
	Erittäin epämiellyttävä		6	6
Loma- asuminen	Erittäin miellyttävä	6		
	Miellyttävä	3	1	1
	Ei osaa sanoa		2	2
	Epämiellyttävä		1	1
	Erittäin epämiellyttävä		5	5

Kaivoksen molempien sijoitusvaihtoehtojen jälkeen vakituisista asukkaista kuusi ei osaa arvioida oman asuinalueensa maisemaa. Neljän asukkaan mielestä oman asuinalueen maisema muuttuu epämiellyttäväksi ja kuuden mielestä erittäin epämiellyttäväksi kaivoksen sijoittumisen jälkeen. Kaksi vakituisista asukkaista on sitä mieltä, että maisema säilyy erittäin miellyttävänä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Kuuden asukkaan mielestä oman asuinalueen maisema on miellyttävä. Loma-asukkaista kaksi ei osaa arvioida oman asuinalueensa maisemaa kaivoksen jälkeen. Heistä viisi arvioi oman asuinalueen maiseman muuttuvan erittäin epämiellyttäväksi. Yksi vastaaja on sitä mieltä, että maisema on epämiellyttävä. Loma-asukkaista yksi arvioi oman asuinalueensa maiseman miellyttäväksi kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen.

TAULUKKO 31 Kaivoksen vaikutus asuinalueen maisemaan etäisyyden mukaan

			Erittäin miellyttävä	Miellyttävä	Ei osaa sanoa	Epämiellyttävä	Erittäin epämiellyttävä
0-1 km	Asuinalueen maisema ennen kaivosta	Lkm	9	4			
	Asuinalueen maisema V1 jälkeen	Lkm		1	2	1	9
	Asuinalueen maisema V2 jälkeen	Lkm		1	2	1	9
2-5 km	Asuinalueen maisema ennen kaivosta	Lkm	7	10			
	Asuinalueen maisema V1 jälkeen	Lkm	2	3	6	4	2
	Asuinalueen maisema V2 jälkeen	Lkm	2	3	6	4	2
6-10 km	Asuinalueen maisema ennen kaivosta	Lkm		1			
	Asuinalueen maisema V1 jälkeen	Lkm		1			
	Asuinalueen maisema V2 jälkeen	Lkm		1			
yli 10 km	Asuinalueen maisema ennen kaivosta	Lkm		2			
	Asuinalueen maisema V1 jälkeen	Lkm		2			
	Asuinalueen maisema V2 jälkeen	Lkm		2			

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä, yhdeksän mielestä asuinalueen maisema on erittäin miellyttävä ja neljän mielestä miellyttävä. Yhdeksän mielestä kaivoksen

sijoitusvaihtoehtojen jälkeen maisema on erittäin epämiellyttävä ja yhden mielestä epämiellyttävä. Yhden mielestä miellyttävä ja kaksi ei osaa arvioida vaikutusta.

Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, seitsemän mielestä maisema on erittäin miellyttävä ja kymmenen mielestä miellyttävä. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen maisema on kahden mielestä edelleen erittäin miellyttävä ja kolmen mielestä miellyttävä. Neljän mielestä kaivos muuttaa maisemaa epämiellyttäväksi ja kahden mielestä erittäin epämiellyttäväksi. Kuusi asukasta ei osaa arvioida vaikutusta.

Lähimpänä suunniteltua kaivosaluetta asuvista suurin osa kokee kaivoksen muuttavan asuinalueensa maiseman erittäin epämiellyttäväksi. Yli viiden kilometrin etäisyydellä asuvat eivät koe kaivoksen vaikuttavan asuinalueensa maisemaan, vaan se säilyy miellyttävänä.

Asukkaat arvioivat oman asuinalueensa maisemaa ennen ja jälkeen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen:

”Kyllä se on sanottava tällaisesta kotipaikasta, että vaikka se ei objektiivisesti olisikaan niin kaunis, niin omista silmissä se on paras ja miellyttävin paikka maailmassa. Sijoitusvaihtoehtojen jälkeen maisema muuttuu erittäin epämiellyttäväksi.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Oman asuinalueen maisema on miellyttävä tällä hetkellä. En osaa sanoa, miten kaivos vaikuttaa asuinalueen maisemaan.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Maisema on tällä hetkellä erittäin miellyttävä ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen se saattaisi muuttua erittäin epämiellyttäväksi. Kun tuolla marjassakin käy, niin saa katsella sinisiä vaaroja, nehän on tosia ihania katella silloin kun pääsee marjaan, ja metsään yleensä kävelemään...nehän on kyllä ihania. Ja nämä suoalueetkin ovat sellaisia, niissä kun on karpaloita ja lakkoja, mutta suolla käveleminen on kivaa.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Oman asuinalueen maisema on tällä hetkellä, ennen kaivosta, miellyttävä. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen en osaa sanoa miten maisema muuttuu, kun ei tiedä. Kun tulee asuinalueet ja niistäkään ei ole tietoa mihin ne tehdään. Ei sitä oikeastaan osaa vielä sanoa.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Kaivos ei tule vaikuttamaan maisemaan, jos metsiä ei tulla hakkaamaan pois.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Oman asuinalueen maisema on miellyttävä ja se säilyy miellyttävänä vaikka kaivos tulisikin.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 53 vuotta, lomakehaastattelu 18)

”Kaivos tulee vaikuttamaan voimakkaasti omaan ja perheen viihtyvyyteen. Vettä pitkin kantautuu melu ja myös pölyhaitat lomanviettopaikkaan. Vesistön saastuminen sekä ympäristöhaitat huolettavat heitä. Maisemaan kaivos vaikuttaa myös merkittävästi, koska tulee sijoittumaan järven vastapuolelle. Järvi on todella kaunis ja ainutlaatuinen. Järvestä nouseva kallioseinä erityisesti on upean näköinen. Kaivos tulisi pilaamaan viihtyisyyden ja maiseman täydellisesti. Lomapaikka on ollut meille eräänlainen pakopaikka luonnon rauhaan ja terveelliseen ilmaan. Lomapaikassa on nautittu luonnon rauhasta ja kauniista maisemasta. Kaivos veisi tämän mahdollisuuden tai vaikuttaisi siihen todella negatiivisesti, toisin sanoen pilaisi sen, koska kuka haluaa mennä viettämään vapaa-aikaansa kaivoksen viereen.

Epäilyttää, että miten ympäristöhaitat tuodaan esille ja kuinka niitä tullaan vähättelemään, eniten epäilyttää se ollaanko rehellisiä. (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

4.3 Oma ihanneympäristö

TAULUKKO 32 Vakituisten ja loma-asukkaiden oma ihanneympäristö ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen

		Oma ihanneympäristö ennen kaivosta	Oma ihanneympäristö V1 jälkeen	Oma ihanneympäristö V2 jälkeen
		Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin lähellä	13	2	2
	Aika lähellä	10	5	5
	Ei osaa sanoa	1	8	8
	Aika kaukana		4	4
	Erittäin kaukana		5	5
Loma- asuminen	Erittäin lähellä	6		
	Aika lähellä	2		
	Ei osaa sanoa		1	1
	Aika kaukana	1	1	1
	Erittäin kaukana		7	7

Vakituisista asukkaista yksi ei osaa sanoa kuinka lähellä asuinympäristö on omaa ihanneympäristöä ennen kaivosta. Kymmenen mielestä asuinympäristö on aika lähellä omaa ihanneympäristöä. Vakituista asukkaista 13 on sitä mieltä, että asuinympäristö on erittäin lähellä heidän omaa ihanneympäristöä ennen kaivosta. Ennen kaivosta loma-asukkaista kahden mielestä asuinympäristö on aika lähellä omaa ihanneympäristöä. Kuuden mielestä asuinympäristö on erittäin lähellä omaa ihanneympäristöä. Yksi on sitä mieltä, että asuinympäristö on aika kaukana omasta ihanneympäristöstä ennen kaivosta.

Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1:n ja 2:n jälkeen kahdeksan vakituisista asukkaista ei osaa sanoa kuinka lähellä asuinympäristö on heidän omaa ihanneympäristöä. Kaksi on sitä mieltä, että asuinympäristö on edelleen erittäin lähellä omaa ihanneympäristöä. Viiden mielestä se on aika lähellä omaa ihanneympäristöä. Neljä vakituista asukasta kokee, että asuinympäristö muuttuu aika kauas omasta ihanneympäristöstä. Viiden mielestä asuinympäristö on erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstä kaivoksen molempien sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Loma-asukkaista yksi ei osaa sanoa kuinka lähellä asuinympäristö on omaa ihanneympäristöä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Yhden mielestä se on aika kaukana ja seitsemän mielestä erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstä.

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä kaivoksesta, yhdeksän mielestä oma asuinympäristö on erittäin lähellä omaa ihanneympäristöä ja kolmen mielestä aika lähellä. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen asuinympäristö on yhden mielestä aika kaukana ja kymmenen mielestä erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstä.

TAULUKKO 33 Kaivoksen vaikutus omaan ihanneympäristöön etäisyyden mukaan

			Erittäin lähellä	Aika lähellä	Ei osaa sanoa	Aika kaukana	Erittäin kaukana
0-1 km	Oma ihanneympäristö ennen kaivosta	Lkm	9	3		1	
	Oma ihanneympäristö V1 jälkeen	Lkm			2	1	10
	Oma ihanneympäristö V2 jälkeen	Lkm			2	1	10
2-5 km	Oma ihanneympäristö ennen kaivosta	Lkm	8	8	1		
	Oma ihanneympäristö V1 jälkeen	Lkm	1	4	6	4	2
	Oma ihanneympäristö V2 jälkeen	Lkm	1	4	6	4	2
6-10 km	Oma ihanneympäristö ennen kaivosta	Lkm		1			
	Oma ihanneympäristö V1 jälkeen	Lkm			1		
	Oma ihanneympäristö V2 jälkeen	Lkm			1		
yli 10 km	Oma ihanneympäristö ennen kaivosta	Lkm	2				
	Oma ihanneympäristö V1 jälkeen	Lkm	1	1			
	Oma ihanneympäristö V2 jälkeen	Lkm	1	1			

Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, kahdeksan mielestä asuin ympäristö on erittäin lähellä ja kahdeksan mielestä aika lähellä omaa ihanneympäristöä ennen kaivosta. Kaivoksen jälkeen yhden mielestä ympäristö säilyy erittäin lähellä ihanneympäristöä ja neljän mielestä se on aika lähellä. Neljän asukkaan mielestä ympäristö muuttuu aika kauas ja kahden mielestä erittäin kauas omasta ihanneympäristöstä. Kuusi asukasta ei osaa arvioida vaikutusta.

Lähimpänä suunniteltua kaivosta asuvat kokevat suurimmaksi osaksi oman asuin ympäristön olevan erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstä kaivoksen molempien sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Yli viiden kilometrin etäisyydellä asuvien ympäristö säilyy erittäin lähellä tai aika lähellä omaa ihanneympäristöä myös kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Yksi asukas ei osaa arvioida vaikutusta.

Asukkaat arvioivat omaa ihanneympäristöään ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen:

”Kyllä, se on sielunmaisemani ja kaikkeni. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen asuin ympäristö on erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstäni.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Kyllä se kaivos sitä muuttaa, mutta ei osaa sanoa mikä on tilanne? Miten liikenne tulee vaikuttamaan? Nyt on aika rauhallinen paikka, ei hirveästi liikennettä, ainoastaan armeija kulkee. Kesäasukkaat, jotka ovat Kolmisopen rannalla, niin lisäävät kesällä liikenteen määrää. Talvella liikenne on aika harvaa.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Asuin ympäristö on aika lähellä omaa ihanneympäristöä. Ei osaa sanoa, miten kaivoksen sijoitusvaihtoehdot tulevat vaikuttamaan. Ei ole ennustajaeukon lahjoja.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Kaivos on sen verran kaukana korvessa, ei vaikuta heihin.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Erittäin lähellä omaa ihanneympäristöä, koska perheellä on vahvat siteet maalle ja maalla asumisessa on paljon hyviä puolia lapsiperheen kannalta. Lapset voi päästää ulos leikkimään

turvallisesti, ympäristö on terveellinen ja kylässä on lämminhenkinen koulu, jossa otetaan itse oppilas huomioon mutta myös oppilaan vanhemmat huomioidaan. Kyläkoulussa opettajan ja oppilaan välinen suhde on läheisempi, jonka mahdollistaa pieni ja tiivis kouluyhteisö.” (Vakituinen asukas, 0 km, nainen, 35 vuotta, lomakehaastattelu 10)

”Ei osaa sanoa miten ympäristö muuttuu, koska ei ole enää itse silloin paikalla.”

”Pelottaa, että vesistä Tuhkajoki saastuu.” (Vakituinen asukas, 11 km, nainen, 55 vuotta, lomakehaastattelu 20)

”Kaivoksella ainoastaan vaikutusta silloin, jos vedet saastuvat. Silloin se vaikuttaa kalastukseen, uimiseen ja veden käyttämiseen.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 7)

4.4 Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet

TAULUKKO 34 Vakituisten ja loma-asukkaiden harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta ja kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen

		Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V1 jälkeen	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V2 jälkeen
		Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin hyvät	15	2	2
	Hyvät	9		
	Ei osaa sanoa		4	4
	Huonot		10	10
	Erittäin huonot		8	8
Loma- asuminen	Erittäin hyvät	8		
	Hyvät	1		
	Ei osaa sanoa		1	1
	Huonot		2	1
	Erittäin huonot		6	6

Vakituisista asukkaista 15 arvioi omat ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassa erittäin hyväksi ennen kaivosta. Yhdeksän vakituisten asukkaan mielestä ne ovat hyvät asuinpaikassa. Loma-asukkaista kahdeksan arvioi omat ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassa erittäin hyväksi ennen kaivosta. Yhden loma-asukkaan mielestä ne ovat hyvät asuinpaikassa.

Vakituisista asukkaista neljä ei osaa arvioida millaiset omat ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ovat kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen asuinpaikassa. Kahdeksan on sitä mieltä, että ne muuttuvat erittäin huonoiksi. Vakituista asukkaista 10 on sitä mieltä, että mahdollisuudet ovat huonot. Kaksi arvioi, että omat ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet säilyvät erittäin hyvinä vielä kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Loma-asukkaista yksi ei osaa arvioida miten omille ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksille tulee asuinpaikassa käymään kaivoksen jälkeen. Kahden mielestä ne huonontuvat ja kuuden mielestä ne muuttuvat erittäin huonoiksi. Yksi loma-asukas oli vastannut kahteen vaihtoehtoon kohdassa harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassa kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2:n jälkeen, joten tieto jäi puuttumaan siltä kohdin.

TAULUKKO 35 Kaivoksen vaikutus harrastus- ja virkistysmahdollisuuksiin etäisyyden mukaan

			Erittäin hyvät	Hyvät	Ei osaa sanoa	Huonot	Erittäin huonot
0-1 km	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta	Lkm	10	3			
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V1 jälkeen	Lkm			2	2	9
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V2 jälkeen	Lkm			2	2	9
2-5 km	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta	Lkm	11	6			
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V1 jälkeen	Lkm	2		2	10	3
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V2 jälkeen	Lkm	2		2	9	3
6-10 km	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta	Lkm		1			
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V1 jälkeen	Lkm			1		
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V2 jälkeen	Lkm			1		
yli 10 km	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ennen kaivosta	Lkm	2				
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V1 jälkeen	Lkm					2
	Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet V2 jälkeen	Lkm					2

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä, kymmenen arvioi harrastus- ja virkistysmahdollisuudet erittäin hyväksi ja kolme hyväksi ennen kaivosta. Yhdeksän mielestä ne muuttuvat erittäin huonoiksi ja kahden mielestä huonoiksi. Kaksi ei osaa sanoa.

Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, 11 arvioi harrastus- ja virkistysmahdollisuudet erittäin hyväksi ja kuusi hyväksi ennen kaivoksen sijoitusvaihtoehtoja. Niiden jälkeen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet muuttuvat kymmenen mielestä huonoiksi ja kolmen mielestä erittäin huonoiksi. Kaksi ei osaa arvioida vaikutusta.

Suunnitellun kaivosalueen lähimpänä asuvista asukkaista suurin osa kokee kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muuttavan omat ja perheen harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassa erittäin hyvistä tai hyvistä erittäin huonoiksi. Myös yli viiden kilometrin etäisyydellä asuvista arvioivat harrastus- ja virkistysmahdollisuudet erittäin hyväksi tai hyväksi ennen kaivosta ja jonka jälkeen ne muuttuvat erittäin huonoiksi tai vaikutusta ei osaa arvioida. Kaivoksen negatiivinen vaikutus metsästysharrastukseen huonontaa myös kauempana asuvien harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia.

Asukkaat arvioivat omat harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista asuinpaikassaan ennen ja jälkeen kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen:

”Ennen kaivosta ne ovat erittäin hyvät. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen ne muuttuvat erittäin huonoiksi omalta kannalta.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Ne ovat erittäin hyvät ennen kaivosta. Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen ne muuttuvat erittäin huonoiksi. Kaivos huonontaa paljon metsästysmahdollisuuksia seuran puolesta ajatellen.” (Vakituinen asukas, 8-9 km, nainen, 25 vuotta, lomakehaastattelu 19)

”Harrastus- ja virkistysmahdollisuudet ovat hyvät asuinpaikassa tällä hetkellä ja kaivoksen jälkeen ne ovat huonot. ”Marjastus-, kalastus-, metsästyspaikat jäävät kaivosalueelle, nehän ne menevät pilalle.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”On saanut mennä minne on huvittanut, ainakin nyt, jokamiehen oikeuden perusteella jokaisen mailla saanut kulkea. Kaivoksen jälkeen ainakin varmasti jonkin verran hankaloituu

ja huomattavasti huonontuu.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Omat harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassa ovat hyvät, mutta ei osaa sanoa miten kaivoksen sijoitusvaihtoehdot tulevat vaikuttamaan niihin. On vielä niin hämärän peitossa.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Kun omat maat menevät, niin menee virkistys- ja marjastusmaat. Viihdytään luonnossa ja lapset ulkona.” (Vakituinen asukas, 0 km, nainen, 35 vuotta, lomakehaastattelu 10)

4.4.1 Luonnon merkitys

Luonnon merkitys asukkaille selvitettiin siten, että kolmesta muuttujasta muodostettiin summamuuttuja, joka mittaa luonnon kokonaismerkitystä. Muuttujat, merkitys luontoon liittyvillä harrastuksilla, merkitys luonnolla ympäristönä ja merkitys luonnolla arvona, laskettiin yhteen.

TAULUKKO 36 Luonnon merkitys vakituksille ja loma-asukkaille

		Luonnon merkitys
		Lkm
Vakituinen asuminen	Huomattava	22
	Kohtalainen	2
Loma- asuminen	Huomattava	9

Luonnolla on 22 vakituksien asukkaan mielestä huomattava merkitys itselle ja perheelleen. Kahden mielestä luonnon merkitys on kohtalainen. Loma-asukkaista yhdeksälle, eli kaikille kyselyyn vastanneille, luonnolla on huomattava merkitys.

TAULUKKO 37 Merkitys vakituksille ja loma-asukkaille luontoon liittyvillä harrastuksilla, luonnolla ympäristönä ja luonnolla arvona

		Merkitys luontoon liittyvillä harrastuksilla	Merkitys luonnolla ympäristönä	Merkitys luonnolla arvona
		Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Huomattava	19	22	22
	Kohtalainen	5	2	2
Loma- asuminen	Huomattava	8	9	9
	Kohtalainen	1		

Vakituksille asukkaille luontoon liittyvillä harrastuksilla on huomattava merkitys 19 asukkaan mielestä ja kohtalainen merkitys viiden mielestä. Luonnolla ympäristönä ja luonnolla arvona on huomattava merkitys 22 vakitukselle asukkaalle ja kohtalainen merkitys kahdelle vakitukselle asukkaalle. Loma-asukkaista kahdeksan ilmoittaa luontoon liittyvillä harrastuksilla olevan huomattava merkitys itselle ja perheelleen. Yhden mielestä merkitys on kohtalainen. Yhdeksän on sitä mieltä, että merkitys luonnolla ympäristönä ja luonnolla arvona on myös huomattava.

Asukkaat arvioivat luonnon merkitystä itselleen ja omalle perheelleen:

”Luontoon liittyvillä harrastuksilla huomattava merkitys, eihän täällä paljon muuta ole kuin se metsässä juoksentelu.” (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 68 vuotta, lomakehaastattelu 16)

”Ei luontoa saa saastuttaa. Saa nähdä tuleeko kaivoksesta pölyä, vaikka kosteana sitä pitävät. 10-15 vuotta sitten ampuivat siellä, niin musta kivipöly näkyi täällä asti.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

”Kyllä se on aina mukava metsissä kävellä ja katsella, ja vielä on luonnon tilassa alue.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

4.4.2 Luonnossa liikkuminen, metsästys, marjastus, sienestys ja kalastus

TAULUKKO 38 Kaivoksen vaikutus vakituisten asukkaiden luonnossa liikkumiseen, metsästykseen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen

Vakituinen asukas tai loma- asukas Vakituinen asuminen

		Kaivoksen vaikutus luonnossa liikkumiseen	Kaivoksen vaikutus metsästykseen	Kaivoksen vaikutus marjastukseen	Kaivoksen vaikutus sienestykseen	Kaivoksen vaikutus kalastukseen
		Lkm	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin negatiivisesti	5	13	8	7	5
	Negatiivisesti	13	6	11	9	12
	Ei osaa sanoa	1		1	2	3
	Ei vaikutusta	5	5	4	6	4

Vakituista asukkaista kaivoksen vaikutus luonnossa liikkumiseen on viiden mielestä erittäin negatiivinen ja 13 mielestä negatiivinen. Viiden mielestä kaivoksella ei ole vaikutusta luonnossa liikkumiseen. Metsästykseen kaivoksella on 13 vakituisen asukkaan mielestä erittäin negatiivinen vaikutus ja kuuden mielestä negatiivinen. Viisi on sitä mieltä, että vaikutusta ei ole. Kahdeksan vakituisen asukkaan marjastukseen kaivoksen vaikutus on erittäin negatiivinen ja 11 asukkaan negatiivinen. Yksi ei osaa arvioida vaikutusta ja neljän mielestä kaivos ei vaikuta. Seitsemän vakituista asukasta kokee kaivoksen vaikuttavan erittäin negatiivisesti sienestykseen ja yhdeksän negatiivisesti. Kaksi ei osaa sanoa vaikutusta sienestykseen ja kuuden mielestä kaivos ei siihen vaikuta. Kalastukseen kaivoksen vaikutus on viiden vakituisen asukkaan mukaan erittäin negatiivinen ja 12 asukkaan mukaan negatiivinen. Kolme ei osaa sanoa ja vaikutusta ei ole neljän mielestä.

TAULUKKO 39 Kaivoksen vaikutus loma-asukkaiden luonnossa liikkumiseen, metsästykseen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen

Vakituinen asukas tai loma- asukas Loma- asuminen

		Kaivoksen vaikutus luonnossa liikkumiseen	Kaivoksen vaikutus metsästykseen	Kaivoksen vaikutus marjastukseen	Kaivoksen vaikutus sienestykseen	Kaivoksen vaikutus kalastukseen
		Lkm	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Loma- asuminen	Erittäin negatiivisesti	7	7	7	7	6
	Negatiivisesti	2	2	2	2	3

Loma-asukkaista seitsemän mielestä kaivoksen vaikutus on erittäin negatiivinen ja kahden mielestä negatiivinen luonnossa liikkumiseen, metsästyksen, marjastukseen ja sienestykseen. Kalastukseen vaikutus on kuuden asukkaan mielestä erittäin negatiivinen ja kolmen mielestä negatiivinen.

Asukkaat arvioivat kaivoksen vaikutuksia luonnossa liikkumiseen, metsästyksen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen seuraavasti:

”Metsästyksen vaikuttaa erittäin negatiivisesti, hirvialueet menevät kokonaan metsästysporukalta.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Kaivos tulee vaikuttamaan erittäin negatiivisesti luonnossa liikkumiseen, metsästyksen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen. Se mahdollisuus häviää sata prosenttisesti.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Virkistysmahdollisuudet menevät, koska alue muuttuu niin paljon.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Ei ole enää luonnossa sitä rauhaa liikkua niin kuin ennen. Omassa rauhassa niin kuin on tottunut.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Ei osaa sanoa kyllä nyt, miten kaivos tulee vaikuttamaan luonnossa liikkumiseen. Saattaa olla, että ei ole hirveitäkään vaikutuksia, mutta saattaa olla sitten aika ikäviäkin vaikutuksia. Sehän on semmoista, jota nyt ei osaa sanoa. Metsästyksen ei vaikutusta omalla kohdalla, mutta muiden kohdalla vaikutus voi olla hyvinkin negatiivinen. Ei osaa sanoa vaikutusta marjastukseen tai sienestykseen, koska se on toiselta puolin kiinni siitä millaisia kesiä on.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Kaivos vaikuttaa luonnossa liikkumiseen negatiivisesti, koska kaivosalueelle ei saa mennä liikkumaan.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Jos Tuhkajokeen tulee saastetta, niin silloin on vaikutusta kalastukseen.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”Kotitalouskalastukseen on vaikutus monien jokien kautta.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Nämä on näitä tällaisia pieniä lampia, mutta eihän sitä tiedä miten vaikuttaa.” (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 51 vuotta, lomakehaastattelu 14)

”Ei tiedä saastuuko Jormasjärvi, se on arvoitus, eihän sitä voi kukaan tietää saastuttaako kaivos millä tavalla.” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

4.4.3 Merkittävät paikat ja alueet

Asukkaiden haastatteluissa tuli esille Linnakallio, joka on ollut merkittävä paikka kylässä asuneille ihmisille ja on sitä vielä tänä päivänäkin. Nimi Linnakallio on mielenkiintoinen ja herättää kysymyksiä mistä se on tullut. Moni asukas on myös miettinyt nimen alkuperää.

Kylän asukkaat kertoivat eri tarinoita miten paikka on saanut nimensä. Varmaa tietoa nimen alkuperästä ei kenelläkään ollut, vaan tarinoita oli kuultu joskus lapsena omilta vanhemmilta tai muilta kyläläisiltä.

Erään tarinan mukaan kallion alla on joskus ollut lampi. Kallion seinämä on melkein 50 metriä korkea. Nimi olisi tullut siitä, että kalliolta on hypännyt alas mies, joka on saanut linnatuomion. Linnakallion tarinaa ovat puhuneet asukkaan isä ja äiti. Ajankohdasta, milloin mies olisi sieltä alas hypännyt, ei ole tietoa. Asukas toteaa, että tarina saattaa olla tarua tai tottakin, kuka tietää.

”Olisikohan joskus Isovihan aikana ollut jotain tekemistä siinä kalliolla, etelänpuolelta on jyrkkä seinämä.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

Myös erään lapsena kuullun tarinan mukaan joskus Isovihan aikana vainolaisia olisi ollut tulossa ja sieltä Linnakallion päältä ovat nämä paikalliset asukkaat kiviä nakelleet niskaan. Vainolaiset saatiin torjuttua kun korkealta kalliolta niskaan nakeltiin raskaita kiviä. Ei tietoa, onko totta, voi olla vuosisatojen tai vuosikymmenten saatossa syntyneitä legendoja, joita kerrotaan sukupolvelta toiselle. Linnakalliosta on eri tarinoita.

Linnakallio on ollut kyläläisille merkittävä kokoontumis- ja ajanviettopaikka ennen vanhaan. Tanssilava on ollut tien varressa, vähän ennen metsästysmajaa. Ennen vanhaan ollut kenttä, jossa ovat tanssineet kun ei ole muuta tanssipaiikkaa ollut. Nuoret ovat käyneet kalliolla tanssimassa Helatorstaina. Koululaiset ovat käyneet retkillä kalliolla ennen ja se on myös nykyisin koululaisten suosima retkeilypaikka.

”Linnakallio pitäisi ehdottomasti ottaa huomioon, jotta se säilyisi siinä luonnon mukaisessa tilassa, jossa se on ollut tuhansia vuosia. Se on sellainen paikka, jonne ihmiset ovat kokoontuneet. Sen historiallista merkitystä ei ole tutkittu, mutta sillä on ollut joku merkitys. Ja tuohon nimeen liittyen sillä on jokin historiallinen merkitys ollut. Kalliossa on pieni luola, jossa lapsena ovat olleet. Paikalla on sellainen mystinen ja historiallinen kaiku. Tätä aluetta osalta pitäisi tutkia tällaisena kulttuurihistoriallisena ja luonnonhistoriallisena näkökohtana, ja suhtautua siihen hyvin tällaisena erityiskohteena. Linnakallio tulisi ottaa huomioon, että sitä ei tuhottaisi. Se on hieno ja harvinainen.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

Asukkaat kertoivat myös esihistoriallisesta löydöksestä. Sopenvaarassa päälakipaikalla on näkyvissä vanhan asuintalon pohja, kivirakennelma. Erään tarinan mukaan taloa on kutsuttu nälänpesäksi, koska talosta on kuollut kaikki asukkaat luultavasti kulkutaudin seurauksena ja talo on jäänyt tyhjilleen. Isovihan aikana talo on ollut piilopirtti.

Kolmisopen rannalla sijaitsee myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaita taloja ja asumuksia. Eräs asukas kertoo, että malminrannan talo on ensimmäinen talo, joka rannalle on rakennettu. Talossa on asunut joku seppä alun perin, voi olla taaksepäinkin historiaa, jopa 1600-luvulle. Pelloilta maan sisästä on löytynyt jotain kivirakennelmia, joita luonto ei välttämättä ole voinut sillä tavalla järjestää. Asukas ehdottaa, että pitäisi ajatella siten, että asutuille alueille tulisi mahdollisimman vähän haittaa.

”Yksityisille ihmisille hyvin perinteikästä aluetta kun omalla alueella on tervahautojen jäänteitä. Kun ajattelee menneitä sukupolvia, jotka alueella ovat asuneet ja hirveän kovalla työllä sen leipänsä raatanut...On historiaa ja tarinaa, mutta onneksi se on sellaista, että vaikka

tämä alue muuttaisi tässä kaivoshankkeessa muotoaan, niin ei niitä muistoja heiltä kukaan vie eikä niitä historian juttuja. Ne säilyvät kuitenkin ikuisesti, tämmöiset muistot mielessä” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

Suunnitellulla kaivosalueella sijaitsee lisäksi seuraavia asukkaille merkittäviä paikkoja:

”Latomäki on inventoitu tyypillinen kainuulainen pihapiiri, jossa kivinavetta. Kuusimäen kuljussa sijaitsee vanha Savon ja Kainuun rajakivi korkeimmalla kohtaa mäen päällä, josta kulki raja Raajamäkeen (Rajamäki).” (Loma-asukas, 0 km, mies, 40 vuotta, postikysely 30)

”Hakosen rannalla sijaitseva Kerilä on vanha rakennus ja rakennushistoriallisesti arvokas. Kerilässä on toiminut 1900-luvun alussa Sotkamon ensimmäinen osuuskassa ja se on ollut yksi kylän mahtitaloista.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

Asukkaat kertoivat alueella sijaitsevan seuraavia heille merkittäviä marjastuspaikkoja ja alueita, joissa heillä on tapana liikkua luonnossa:

”Kuusimäen tien varsi ja Kuusimäen kulju erittäin hyvä mustikka- ja puolukkapaikka. Osa maista on kärsinyt ojien ohituksista. Kuhan eivät tuota järveä tuosta saastuta (Hakonen).”

”Pikku-Hakosen rinteet, siellä on kiva käydä marjassa ja sienestämässä. Mustikoita on aina ollut hirveästi, nyt kyllä hakattua aukeaksi, mutta sinne tulee nyt puolukkaa ja luonnonvattuja. Sopenvaarassa hyvä käydä sienessä ja marjassa, ja siellä on alueita, jotka ovat ihania, ja siellä saa ihailta maisemia.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Marjastusmaat, lakkasuot, kallioseinämät, Lahnasjärven kalastuspaikat, tervahaudat ja kuljut.” (Vakituinen asukas, 1 km, nainen, 39 vuotta, lomakehaastattelu 3)

”Mustalampi, Valkealampi, Torvelan suo, Mustamäki. En halua eritellä miksi ovat tärkeitä” (Vakituinen asukas, 4 km, nainen, 30 vuotta, lomakehaastattelu 9)

”Lakkamaat, Joutensuo, Kyntösuo, Mustamäki, menevät siitä paikan ympäriltä kokonaan ja muutkin marjat. Luonnon mansikka-aho on Sopenvaarassa. Sieniä siellä, mihin kaivos tulee, Latomäen tien varsi.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

”Hyviä marjamaita ovat Kuusimäki ja Mäkitupa. Suot ovat hyviä hillapaikkoja.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Marjastusmaita ovat Munninmäki ja Kuusimäenseutu. Metsästysmaat.” (Vakituinen asukas, 4-5 km, mies, 50 vuotta, lomakehaastattelu 21)

”Kolmisopen alue, Viteikko ja Kuusimäki. Metsästysalue menee ja marjastusmaat. Mökkiasumiseen vaikuttaa aika rajusti Kolmisopen alueella. Mustamäki jää primäärikasan alle. Maisemallisesti vaikuttaa aika radikaalisti.” (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 51 vuotta, lomakehaastattelu 14)

”Linnakallio ja Martikanvaara” (Loma-asukas, 4 km, mies, 50 vuotta, postikysely 32)

”Metsästysalue keskeinen, koko kaivosalue on metsästysaluetta. Käytännössä Tuhkakylän erä loppuu. Torvelan suo lakka-alue, siihen kipsiallas tulee päälle. Kalliojärvi jää pikkusen

ulkopuolelle, mutta käytännössä sekin mahdollisuus menee. Siellä on kalastettu.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

”Subjektiiivisesta näkökulmasta eli omissa silmissä kauniita, tärkeitä ja tunnepitoisia paikkoja ja alueita ovat oma synnyinkotipaikka ja sen pihapiiri tai tutut polut, reitit ja maisemat luonnossa, joita tottunut liikkumaan ja katselemaan elämänsä aikana lapsesta lähtien. Kaiken lisäksi on vielä sitä ikäpolvea, että on todella syntynyt siellä kotona eikä synnytyssairaalassa. Juuret ovat siellä. Lisäksi aivan erinomaiset marjastus- ja sienestys- ja lakkapaikat ovat lähellä pihapiiriä, muutaman sadan metrin päässä. Pihapiirillä rakennuksineen on tunnearvoa ja lisäksi myös käyttöarvoa lomavieton merkeissä. Se on se paikka, jossa viettää sulan maan aikana kaikki lomat ja viikonloput. Kyllä se on sanottava tällaisesta kotipaikasta, että vaikka se ei objektiivisesti olisikaan niin kaunis, niin omissa silmissä se on paras ja miellyttävin paikka maailmassa” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”On tottunut kulkemaan maita ja mantuja, ja tutut polut, kivet ja kannot ovat tärkeitä. Alueella on myös kauniita pieniä suolampia, jotka varsinkin ruskan aikaan syksyllä ovat kauniita.” (Vakituinen asukas, 12 km, mies, 58 vuotta, lomakehaastattelu 1)

”Kaunis vaaramaisema, rauhallinen luonto sekä järvi, purot, joet ja suot.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 63 vuotta, postikysely 33)

5 Vaikutusten ketju

5.1 Ulkopuolisten näkemykset paikkakunnasta

Kysyttäessä asukailta, miten he uskovat kaivoksen vaikuttavan ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta, 13 vastaajan mielestä vaikutus on myönteinen. Kahdeksan uskoo kaivoksen vaikuttavan kielteisesti. Kaivoksella on sekä myönteinen että kielteinen vaikutus yhdeksän asukkaana mielestä. Kolme uskoo, että kaivoksella ei ole vaikutusta ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta.

TAULUKKO 40 Kaivoksen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta

		Kaivos vaikuttaa ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta
		Lkm
Vakituinen asuminen	Myönteisesti	8
	Kielteisesti	7
	Ei vaikutusta	2
	Myönteisesti sekä kielteisesti	7
Loma- asuminen	Myönteisesti	5
	Kielteisesti	1
	Ei vaikutusta	1
	Myönteisesti sekä kielteisesti	2

Vakituista asukkaista kahdeksan ja loma-asukkaista viisi uskoo, että kaivoksella on myönteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta. Seitsemän vakituista

asukasta uskoo vaikutuksen olevan kielteinen kun loma-asukkaista vain yksi on sitä mieltä. Kaivos vaikuttaa sekä myönteisesti että kielteisesti seitsemän vakituisen asukkaan mukaan ja kaksi loma-asukasta uskoo samoin. Kaksi vakituista asukasta ja yksi loma-asukas uskovat, että kaivoksella ei ole vaikutusta ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta.

Asukkaita pyydettiin erittelemään myönteisiä sekä kielteisiä vaikutuksia. Myönteisistä vastauksista nousi esille seuraavanlaisia yhteisiä teemoja; työpaikkoja lisää, Sotkamon kunta hyötyy, Kainuulle positiivinen merkitys ja kaivos on nähtävyys, joka herättää mielenkiintoa. Kielteisissä vastauksissa esiintyviä teemoja ovat: Sotkamon imago kärsii, tärkeitä alueita jää kaivoksen alle ja luonto saastuu ja menee pilalle.

TAULUKKO 41 Myönteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin

		Myönteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta
		Lkm
Vakituinen asuminen	Lisää työpaikkoja	8
	Sotkamon kunta hyötyy	4
	Kainuulle positiivinen merkitys	2
	Nähtävyys, herättää mielenkiintoa	1
Loma- asuminen	Lisää työpaikkoja	3
	Sotkamon kunta hyötyy	1
	Kainuulle positiivinen merkitys	2
	Nähtävyys, herättää mielenkiintoa	1

Vastaajista puolet uskoo, että työpaikkojen lisääntyminen vaikuttaa myönteisesti. Kaivoksen tuoma hyöty Sotkamon kunnalle on viiden vastaajan mielestä myönteinen vaikutus. Kaivoksella on koko Kainuulle positiivinen merkitys neljän vastaajan mielestä. Vastaajista kaksi uskoo kaivoksen olevan nähtävyys, joka herättää mielenkiintoa ulkopuolisten näkemyksissä.

Vakituista asukkaista kahdeksan ja loma-asukkaista kolmen mielestä tärkein myönteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta on työpaikkojen lisääntyminen. Neljä vakituista asukasta ja yksi loma-asukas uskoo kaivoksen tuovan hyötyä Sotkamon kunnalle. Kahden vakituisen asukkaan ja myös kahden loma-asukkaan mielestä kaivoksella on Kainuulle positiivinen merkitys. Yksi vakituinen ja yksi loma-asukas uskoo kaivoksen herättävän mielenkiintoa ja olevan nähtävyys.

Asukkaat arvioivat kaivoksen myönteisiä vaikutuksia ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta:

”Työpaikat ja kaivos eräänlainen ’nähtävyys’, jota ulkopuoliset tulevat katsomaan.”
(Vakituinen asukas, 0 km, nainen, 35 vuotta, lomakehaastattelu 10)

”Kaivoksella on positiivinen vaikutus ja merkitys Kainuulle. Kaivos tuo työtä ja alue kehittyy. Sitoo paikalle nuoria ja rakennetaan uutta asutusta. Teknologia kehittyy. Jos 350 työllistää

niin se on teollisuudessa kerrottava 2,5 sen vaikutus. Jos kahdella kertoo, niin vaikutus työpaikkojen määrä 700 Kainuussa. Jos todellisia työpaikkoja eikä keinotekoisia, niin se toisi kunnille kehitystä. Sosiaalipalveluja nykyään karsitaan, koska rahat vähissä, niin se toisi niihinkin tiettyä vaurautta verotulojen kautta. Toisi henkistä hyvinvointia työttömille. Tosi positiivista, kun Perä sanoi kokouksessa, että työhön tai koulutukseen etusijalla ovat ne joilla paikan kanssa tekemistä tai ovat sidoksissa.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

”Myönteinen imago kasvaa, nuorta verta paikkakunnalle lisää. Kaivos on vahvuus, koska sijaitsee ’henkisen matkan’ päässä eli riittävän kaukana Vuokatista.” (Loma-asukas, 0 km, mies, 40 vuotta, postikysely 30)

”Uudet työpaikat ovat myönteinen asia. Ei usko, että kielteinen asia, jos se ei omalle kohdalle satu, vaan silloin se on hyvä asia.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

TAULUKKO 42 Kielteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta

		Kielteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta
		Lkm
Vakituinen asuminen	Sotkamon imago kärsii	1
	Tärkeitä alueita jää kaivoksen alle	3
	Luonto saastuu ja menee pilalle	9
Loma- asuminen	Sotkamon imago kärsii	1
	Luonto saastuu ja menee pilalle	2

Vastaajista 11 uskoo kaivoksen vaikuttavan kielteisesti ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta siten, että luonto saastuu ja menee pilalle. Kolmen vastaajan mielestä kielteinen vaikutus on se, että kaivoksen alle jää tärkeitä alueita. Vastaajista kaksi uskoo, että Sotkamon imago kärsii, jos kaivos tulee paikkakunnalle.

Yhdeksän vakituisen asukkaan mielestä kielteinen vaikutus ulkopuolisten näkemyksiin on luonnon saastuminen ja meneminen pilalle. Kolmen vakituisen asukkaan mielestä kielteisesti vaikuttaa myös se, että kaivoksen alle jää tärkeitä alueita. Yksi vakituinen asukas uskoo, että Sotkamon imago kärsii. Loma-asukkaista kaksi uskoo kaivoksen vaikuttavan ulkopuolisten näkemyksiin kielteisesti, koska luonto saastuu ja menee pilalle. Yksi loma-asukas on sitä mieltä, että Sotkamon imago kärsii.

Asukkaat arvioivat kaivoksen kielteisiä vaikutuksia ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta seuraavasti.

”Sotkamo markkinoitu puhtaana paikkakuntana, jonne kannattaa tulla virkistytymään. Täällä on luonnonrauhaa ja puhtautta sun muuta ja paljon sellaista matkailua, ja Vuokatti on tuossa laskettelupaikka. Se on kautta aikojen rakennettu siihen, että Sotkamo on sellainen

paikka. Niin kielteisesti suhtautuvat ulkopuoliset kaivokseen.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Kaivos mielikuvana; Kaivos tuo mieleen saasteet ja saastumisen ja likaantumisen” (Vakituinen asukas, 4 km, nainen, 30 vuotta, lomakehaastattelu 9)

”Kaivos tulee vaikuttamaan kielteisesti, jos se aiheuttaa vakavia ympäristöhaittoja. Ja jos tulee esille miten ihmisille käy, että joutuvat väistymään kaivoksen tieltä ja kaunista luontoa menee pilalle. Vuokatti on suhteellisen kaukana, että kaivoksen vaikutukset ei sinne ylety paitsi jos vesistöjen kautta. Sotkamon imagon kanssa kaivos on ehkä ristiriidassa; puhdas luonto ja rauha.” (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Kaivos vaikuttaa ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta kielteisesti, koska Sotkamon länsiosa on kohta pelkkää kaivosaluetta, louhikkoa tai sivukivikasvoja, joten se siitä luonnosta.” (Loma-asukas, 4 km, mies, 50 vuotta, postikysely 32)

Seuraavien asukkaiden mielestä kaivoksella on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta.

”Sehän tuota...siinä on, että toisille se on myönteinen ja toisille kielteinen. Nyt ainakin näyttäisi niin, että kaikki on höperönä niin kuin myönteisesti siihen, jotta kun se tulisi, niin se olisi kuin lottovoitto. Kuusilammella ei ole mökkiasukkaita, mutta muualla on. Onhan ihmisillä kielteistä suhtautumista, mutta sitä on hänen vaikea arvioida.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Toiset suhtautuu siihen hyvinkin myönteisesti ja toiset hirveän kielteisesti. Myönteinen käsitys, kun työpaikat tulevat. Ne, jotka menettävät kesäasuntonsa ja kotinsa, niin ne eivät ainakaan tykkää tästä, ei alun alkaenkaan. Kaivoksella on monenlaisia vaikutuksia. Mielipiteet voivat olla hyvinkin voimakkaita. Varmasti kesäasukkailla on voimakkaat mielipiteet, ja katkeria ovat.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Kunnalle tulee verotuloja lisää, ei ole enää köyhä pitäjä kaivoksen jälkeen, mielenkiintoa herättää.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Kaivos vaikuttaa kielteisesti, monet ovat kovastikin varmasti vastaan. Mitä on nyt joiltakin ihmisiltä kuullut. Toiset ovat mielissään ja toisen harmissaan. Ihmiset pelkäävät, että heidän omia alueita menee, joutuvat kotinsa jättämään, syntymäkotinsa. Kelle se syntymäkotini on, niin onhan se silleen kova paikka, mutta jotka muualta tulleet, niin heillä ei ole sellaista kiintymystä, arvoa, juuria.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Kaivos vaikuttaa lähikuntien asukkaisiin, kainuulaisiin, hyvinkin positiivisesti. Sotkamon talouselämä rupeaa kehittymään ja Kajaanin siinä samassa. Talous- ja työllisyysvaikutukset, joita kaivos tuo tullessaan. Mutta sitten jossakin kauempana asuville, jotka arvostavat luontoarvoja ja matkailuarvoja, ja Sotkamon imago on ehkä niin paljon tällä hetkellä tämän matkailun varassa, niin vaikutus saattaa olla myös negatiivinen. Sellaisille ihmisille, jotka eivät painota niin talous- ja työllisyysvaikutuksia, vaikutus saattaa olla negatiivinen. Sotkamon imagolle negatiivinen vaikutus voi olla.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

6.2 Tuhkakylän ala-asteen oppilaat

Vieraillessani Tuhkakylän ala-asteella sain mahdollisuuden keskustella 5-6-luokan oppilaiden kanssa heidän retkistään ja luonnossa liikkumisestaan. Pyysin heitä myös kirjoittamaan ja kuvailemaan minulle kertomuksen luontoretkestä. Ensin kerroin Talvivaaran kaivoksesta oppilaille ja katsoimme yhdessä kuvia, että miltä kaivosalueet näyttävät. Sitten katselimme karttoja, joissa näkyy kaivoksen sijoittuminen alueelle. Oppilaat näyttivät kartasta missä paikoissa he retkeilevät ja liikkuvat koulun kanssa luonnossa. Sen jälkeen pyysin luokan toista puolta kirjoittamaan ja kuvailemaan yhtä heidän retkistään. Toinen puoli luokasta kirjoitti myös retkestä luontoon mutta siten, että alueelle on rakennettu kaivos, joka on toiminnassa.

Talvivaaran kaivoksella on negatiivinen vaikutus Tuhkakylän koulun oppilaiden luonnossa liikkumiseen. Koulu painottaa luontokasvatusta ja pyrkii siirtämään oppilaille arvot, joihin kuuluu luonnon arvostaminen ja luonnossa liikkuminen. Koulun toiminta-ajatuksena on opettaa luonnossa liikkumisen taito ja luonnon tärkeys oppilaille varhaisesta vaiheesta lähtien, kertoo koulun johtava opettaja. Tästä esimerkkinä se, että jokaisella oppilaalla on omat metsäukset koululla. Se, miten koulussa painotetaan oppilaille luontoarvoja ja miten oppilaat saavat kosketuksen luontoon, on paljolti opettajista kiinni. Tuhkakylän koulun johtavan opettajan ansiosta oppilaat saavat tutustua luontoon ainutlaatuisella tavalla ja kokea ilon liikkua ja viettää aikaa metsässä. Kaivosteollisuus on ristiriidassa koulun luontoarvojen ja koulun toiminta-ajatuksen kanssa. Oppilaat eivät voi kaivoksen tuleamisen jälkeen nauttia enää niistä metsämaista, joihin he ovat tottuneet. Maisema ja luonto muuttuvat radikaalisti huonompaan suuntaan.

Alue, jolle Talvivaaran kaivosta suunnitellaan, on koulun ahkerassa käytössä. He käyvät Sopenvaarassa, Raatevaarassa ja Kolmisopen järven jäällä retkillä ja hiihtämässä. Sopenvaarassa sijaitsee Linnakallio, jonka päällä on oppilaiden retkeilypaikka. Alueilla on oppilaille suuri merkitys, ja koko Tuhkakylän koululle, sillä näillä alueilla on retkeily koulun kanssa kymmeniä vuosia. Osa oppilaista retkeilee samoilla paikoilla kuin omat vanhempansa ovat retkeilleet aikoinaan koulussa. Metsässä liikutaan koulupäivien aikana, mutta koululla on perinteenä myös järjestää yön yli kestäviä retkiä metsään.

Sopenvaarassa sijaitseva jyrkkä kalliöseinä Linnakallio on retkeilypaikkana suosittu, ja oppilaat retkeilevät siellä paljon. Linnakallio on hienon näköinen jyrkkä kallion seinämä, joka kohoaa pystysuoraan noin 50 metrin korkeuteen. Kallion päältä avautuu hienot maisemat. Kallion päällä on nuotiopaikka ja oppilaiden rakentama pieni laavu. Paikalla on järjestetty retkien lisäksi kalliokiipeilyä. Nuotiolla paistetaan makkaraa ja ihaillaan syksyisin laskevaa aurinkoa ja ruskamaisemaa. Keväisin nuotion ääreen pysähdytään hiihtoretken lomassa levähtämään ja nauttimaan kevätauringon paisteesta.

Oppilaat kuvailevat kertomuksissaan retkiään metsään värikkäästi ja hauskasti. Kirjoituksissa aurinko paistaa ja kaikilla on iloinen mieli. Oppilaat kuvailevat paljon mäenlaskua ja hyppyreistä laskemista. Tärkeää ei ole toisten kanssa kilpaileminen, vaan omille epäonnistumisille nauretaan yhdessä muiden kanssa. Tärkeintä on yhdessä oleminen, hauskan pitäminen ja luonnossa oleskelu. Seuraavissa tarinoissa kirjoitetaan retkistä, joissa ei ole kaivosta.

”Oli kaunis aurinkoinen päivä. Opettaja sanoi, että lähdemme hiihtämään. Hanki kimalteli meidän hiihtäessämme pelolla. Hiihimme pienen joen yli, jonka jälkeen tulimme nousuun.

Nousun jälkeen oli vauhdikas mäki. Hiihtelimme mäkiä laskien, jotkut myös kaatuivat mäessä. Tulimme hetken kuluttua hyppymäkeen, jonka olimme tehneet. Olimme kahtena aikaisempanakin vuonna tehneet hyppymäen. Menimme jonoon ja aloimme hypätä. Jotkut tekivät komeita hyppyjä ja jotkut komeita kaatumisia. Emme hypänneet kilpaa, vaan hyppäsimme hivin vuoksi. Tärkeintä oli koettaa pysyä pystyssä. Hyppäsimme ja kiipesimme taas ylös. Sitä jatkui, kunnes lähdimme hiihtämään takaisin koululle.”

”...Ensimmäiset ovat jo selvittäneet laskunsa kunnialla läpi, kunnes tulee minun vuoroni. Katson mäen päältä alas hyppyrin ja tunnen vatsassani hulmauksen. Minua jännittää hieman laskea alas rinteestä, koska kaikki minua ennen laskeneet olivat selvinneet kaatumatta. ”Laske jo!”, he huutavat alhaalta. Minä pukkaan sauvoillani vauhtia ja syöksyn huimaa vauhtia kohti hyppyä. Hyppyrin kohdalla ponnista hieman, jotta hyppyyni tulisi edes vähän pituutta ja yritän pysyä tasapainossa parhaani mukaan, mutta se ei riitäkään. Kaatua rymähdän mukkelis makkelis pehmeään hankeen, toisten säestäessä raikuvalla naurulla, mutta mielestäni se ei ollutkaan niin kauheaa, vaan naurahtelin itsekin kömpiessäni ylös hangesta.”

”...Vihdoin olemme vaaralla. Ihanat maisemat. Opettaja laskee ensin mäen alas. Hirveän jyrkkä mäki, mutta ei niin, jos laskee viistoon. Oli todella hauskaa. Laskimme omia latuja tai toisten, kaksi tuntia. Sitten hiihdimme koululle. Joillakin oli kengät hangannut jalat rakoille, mutta silti oli hauskaa laskea mäkeä Raatevaaralla. Sitten pääsimme kotiin.”

Seuraavissa kirjoituksissa oppilaat eläytyivät ja kuvailivat retkeä kun kaivos on tullut. Eräässä tarinassa kaivos on vienyt mahdollisuuden laskea tuttua hyppymäkeä. Tarinassa on kuitenkin onnellinen loppu; uusi ja vielä parempi hyppymäki löytyy, mutta vähän kauempaa.

”...Olimme menossa hyppymäkeen laskemaan, mutta meitä odotti kauhea yllätys. Hyvän mäkemme kohdalle oli rakennettu valtavan kokoinen tehdas. Emme voineet enää laskea sitä mäkeä, eli meidän täytyi etsiä toinen todella hyvä hyppymäki, joten päätimme lähteä etsimään uutta mäkeä. Meidän piti etsiä mäki aika läheltä, koska aikaa ei ollut paljon, emme löytäneet yhtään hyvää mäkeä. Opettaja lupasi, että pääsemme huomenna etsimään uutta mäkeä. Se löytyi, mutta aika kaukaa. Rakensimme hyppyrin heti ja laitoimme kyltin, jossa luki ”Ei saa rikkoa”. Kävimme joka toinen päivä laskemassa sitä mäkeä, koska se on niin hyvä, että siitä voi lentää jopa kaksikymmentä metriä. Eli se on tosi hyvä. Toivottavasti sinne ei rakennetta enää yhtään tehdasta.”

Myös toisessa tarinassa oppilas kirjoittaa aluksi retkestä linnakalliolle ja sitten kuinka tilanne on vuoden päästä muuttunut kun lintsille ei voi enää mennä. Hänen tarinassaan heitä vastaan tulee aita, jota ei voi ylittää. Hänen tarinassaan ei ole onnellinen loppu; ei selviä löytyykö heille uutta paikkaa lintsin tilalle.

”Oli ollut täydellinen päivä lähteä linnakalliolle, eli lintsille. Kaikki, mitä tarvittiin, oli mukana, juomapullot, ensiapupakkaus ja hyvä fiilis. Me lähdettiin koululta, käytiin Raunon laavulla juomassa mehua ja jatkettiin matkaa. Pysähdyimme välillä, että jälkimmäiset ehtisi mukaan. Olimme kulkeneet jo tunnin kunnes saavuttiin perille. Me istuttiin lähellä reunaa ja katsottiin kun hirvet juoksivat suon yli. Ope kysyi, että tullaanko vuoden päästä takaisin. Kaikki halusivat uudestaan, joten päätimme tulla uudestaan. Vuosi vierähti ja lähdimme uudestaan. Nyt kun oltiin taaperrettu puoli tuntia, tuli vastaan aita, jossa ”PÄÄSY ESTETTY”. Aidan jälkeen tuli piikkilankaa. Se oli lintsille menon loppu!”

Yksi oppilas kertoo retkestä, joka on aluksi täydellinen arvoitus, koska vanhaa reittiä ei voi enää käyttää. Tarinassa kaivos on mielenkiintoinen, mutta vähän pelottava aluksi. Toisessa tarinassa oppilaan mielestä on kiva käydä katsomassa kaivosta välillä ja nähdä miten se laajenee.

”Tänään viimeisellä tunnilla opettaja ilmoitti, että lähtisimme huomenna retkelle. Minne lähtisimme, olisi täydellinen arvoitus, koska emme voisi mennä enää samaa reittiä kuin viime vuonna, sillä kaivos oli tien varrella. Niin koitti aamu ja me lähdimme matkaan. Kun heti alusta talsimme samaa reittiä kuin muina vuosina, tajusin että menisimme saman reitin läpi. Kysyin kavereilta mitä mieltä he olivat tästä? Eipä niillä ollut mitään sitä vastaan. Kun olimme kaivoksen nurkilla, opettaja pysäytti meidät ja sanoi: ”Nyt pitää olla erittäin tarkkana. Niinpä rupesimme hiippailemaan ja tarkkailemaan ympäristöä, ja yhtäkkiä kuului kauheaa ryminää ja pauketta, kaikki säikähdimme. Mutta samassa selvisi myös syy, olimme näemmä kaivoksella. Näky oli hurmaava vaikkakin myös äänekäs. Saimme käydä tutustumassa kaivokseen. Seuraavalla äidinkielen tunnilla meidän piti kirjoittaa retkestä aine.”

”...Kun olimme hiihtäneet vähän aikaa, edessämme oli vanha tuttu alamäki. Tuo alamäki on kiva. Laskin latua pitkin alas. Olimme kaikki laskeneet alamäen ja vain muutama kaatui. Kun olimme hiihtäneet puoli tuntia, ope pysähtyi. ”Mitä nyt?, Essi kysyi. Katsokaa uusi malmikaivos tulee tänne, me emme voi hiihtää tästä enää. Käännyimme takaisin ja lähdimme hiihtämään koululle. Me voisimme käydä aina katsomassa kaivosta. ”Joo”, kaikki huusivat. Niin, me käymme aina katsomassa kaivosta. Se on kivaa kun näkee kaivoksen ja miten se laajenee.”

Kaivoksen sijoitusvaihtoehtosuunnitelmien mukaan Kolmisopen järvi padotaan ja Sopenvaaraan sijoitetaan sivukivialue. Linnakallio ei jää kaivosalueen alle, mutta sijaitseminen kaivosalueen välittömässä läheisyydessä ei ole retkeilypaikkana lapsille sovelias mahdollisten melu-, pöly, ja turvallisuushaittojen vuoksi.

5.3 Tenetin yläasteen oppilaat

Ensimmäisessä kertomuksessa oppilas eläytyy tilanteeseen, jossa Matti/Maija asuu samalla paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla, ja kertoo miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää. Kertomuksia kirjoitettiin viisi.

Oppilaiden kertomuksissa Matin ja Maijan tulevaisuuden suunnitelmista nousi esille halu päästä opiskelemaan lukioon peruskoulun jälkeen. Lukioon menoa kuvailtiin suurena askeleena elämässä. Toisille päätös lukioon jatkamisesta oli selvä, mutta toiset taas miettivät lukion ja ammattikoulun välillä. Yksi esille tullut vaihtoehto oli myös niiden yhdistäminen, kuten erään oppilaan kertomuksessa pohditaan.

”Maija miettii lukioon vai ammattikouluun? Lukiosta saisi yleissivistystä, mutta ei ammattia. Ammattikoulu taas tarjoaa käytännön taitoa, muttei läheskään yhtä paljon tietoa. Ammatillukio olisi kyllä raskasta, mutta siitä saisi molemmat. Se olisi kaksi kärpystä yhdellä iskulla.”

”Opiskelu jatkuu paikallisessa lukiossa, josta kirjoittaa loistavat paperit ja jatkaa opiskelua joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Maija ei tiedä vielä mikä hänestä isona tulee, joten lukio turvallinen valinta. Saa hyvän pohjan jatko-opinnoille. Maija pitää opiskelemisesta ja haluaa sivustaa itseään, ja on valmis pitkiinkin opintoihin.”

Oppilaiden kertomuksista kuului nuorten jännitys ja pelko tulevaisuudesta ja sen mukanaan tuomista suurista muutoksista. Osalla ei ollut vielä selkeänä miksi haluaa isona, mutta joidenkin haaveet ulottuivat selkeänä pitkälle tulevaisuuteen.

”Maija ei tiedä miksi ”isona” haluaa. Tulevaisuus pelottaa, mutta kuitenkin kiinnostaa.”

”Palkalla ei ole suurta merkitystä kunhan sillä elättää itsensä ja perheensä. Siivoojaksi tai tarjoilijaksi hän ei halua, vaikka opiskelu aikana se voi olla tarpeellista ansaitakseen lisätienestettä. Maija haluaa arvostetun työn, josta hän saa olla ylpeä vielä eläkkeelläkin. Aivojaan Maija haluaa myös käyttää, hän ei halua tulla aivottomaksi sihteeriksi tai malliksi. Hän haluaa tehdä arvokasta työtä, jolla on merkitys.”

Usea nuori kuvaili tilannetta, jossa lukioon pääseminen tuo mukanaan myös toisen tärkeän päätöksen tekemisen, muuttaako vanhempien luota pois omaan kotiin vai opiskellako lukioaika kotona vanhempien luona.

”Jos lukioon, niin muuttaako pois turvallisesta kotiympäristöstä suureen maailmaan vai pysykö äidin ja isän luona vielä seuraavat kolme vuotta. Koti luultavammin on paras paikka ja kotipaikkakunnan lukio sopivan kokoinen. Eikä tarvitse asumisesta ja ruoasta huolehtia kun äiti ja isä pitävät huolen.”

”Nyt vielä pitäisi päättää kulkeeko hän kouluun kotoaan vai muuttaisiko hän koulun asuntolaan. Vanhemmat eivät haluaisi tyttärensä muuttavan, varsinkaan Maijan isä ei lämpene ajatukselle. Maija suostuu kulkemaan kouluun kotoaan, vanhempien mieliksi.”

Oppilaiden kertomukset olivat positiivisia ja niissä kuvailtiin Matin/Maijan tulevaisuus valoisana. Osa oppilaista osasi kuvitella Matin/Maijan tulevaisuuteen muutakin kuin opiskelun ja tulevan työn.

Ne, jotka eläytyivät pohtimaan Matin/Maijan tulevaisuuden suunnitelmia opiskelun ja työn ulkopuolelta, kirjoittivat haaveista ja unelmista.

”Onneksi Maijan tulevaisuus näyttää valoisalta ja Maija voi vain huolehtia, että saa lukion suoritettua kunnialla alusta loppuun, ja hieman yli kolmen vuoden päästä on kädessä yotutkinto ja päässä valkoinen lakki.”

”Maija haluaa myös perheen, rakastavan aviomiehen, lapsia, tila-auton, koiran ja omakotitalon rauhallisesta pikkukaupungista, jossa lapset voivat kävellä turvallisesti keskenään kouluun ja leikkiä ulkona tuntematta oloaan turvattomaksi. Tärkeintä Maijalle tulee olemaan turvallisuus ja onnellisuus. Hän haluaa elää elämänsä, niin ettei hänen tarvitse jälkepäin katua mitään.”

Toisessa kehyskertomuksessa alku oli samanlainen kuin ensimmäisessä, mutta erona oli se, että paikkakunnalle ollaan avaamassa uusi kaivos, joka mahdollisesti antaa työtä useiksi vuosiksi. Oppilaan täytyi eläytyä tilanteeseen, jossa Matti/Maija asuu samalla paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla, ja kertoa miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää. Kertomuksia kirjoitettiin kuusi. Näissä kertomuksissa osa oppilaista kirjoitti kertomuksen ”minä” muodossa eikä ”Matti/Maija” muodossa. Kolmannessa kehyskertomuksessa alku oli myös samanlainen kuin edellisissä, mutta erona oli se, että paikkakunnalle on avattu uusi

kaivos, joka mahdollisesti antaa työtä useiksi vuosiksi. Oppilaan täytyi eläytyä tilanteeseen, jossa Matti/Maija asuu samalla paikkakunnalla ja on peruskoulun viimeisellä luokalla, ja kertoa miltä Matin/Maijan tulevaisuus näyttää. Kertomuksia kirjoitettiin viisi. Näissä kertomuksissa osa oppilaista käytti myös ”minä” muotoa eikä ”Matti/Maija” muotoa. Oppilaiden kertomukset ovat hyvin samanlaisia ja niissä on huomattavissa sisällössä samanlaisia piirteitä.

Osassa oppilaiden kertomuksissa kuvailtiin kiinnostusta kaivosta kohtaan ja he liittivät sen Matin/Maijan tulevaisuuden suunnitteluun. Esille tuli kuitenkin selvästi se, että nuorten tietämys yleensä kaivoksesta, sen toiminnasta ja siihen liittyvästä koulutuksesta ja ammateista, oli heikkoa. Heidän eläytyminen syvemmin tilanteeseen vaikeutui, koska he eivät osanneet ajatella kaivoksen vaikutuksia laajemmin. Monen oppilaan kertomuksessa tuli esille jyrkästi, että ei koe kaivoksen liittyvän itseensä millään tavalla.

”Minä en näe tulevaisuuttani kaivoksen parissa, minua ei kiinnosta kaivostyö, olla töissä jossain pimeässä, tunkkaisessa ja likaisessa työympäristössä. Minun vanhempanikin ovat hyvissä työpaikoissa.” (Toinen kehyskertomus)

”Kaivoksen avaaminen ei vaikuta minuun mitenkään, enkä usko sen vaikuttavan perheeseenikään. Jatko-opinnoista en vielä tiedä, mutta luultavasti aion pitää väli vuoden. Elikkä kaivoksen avaaminen ei merkitse minulle mitään.”

Yksi oppilas osasi kirjoituksessaan eläytyä tilanteeseen ja kuvitella kaivoksen vaikutukset laajemmalle kuin vain omaan koulutukseen tai työhön liittyen.

”Maija on ajatellut mennä lukioon, mutta ammattikoulukin on yksi vaihtoehto Maijan ajatuksissa. Tulevaisuuden suunnitelmat ovat suuri pään vaiva. Maija ei ole innoissaan uuden kaivoksen avauksesta, mutta kaivos tuo lisää työpaikkoja paikkakunnalle.” (Kolmas kehyskertomus)

Eräässä tarinassa Matti oli kiinnostunut kaivoksesta ja kuvailtiin kuinka kaivokselle voisi mennä kesätöihin ja myös sillä tavalla saada kosketusta ja tietämystä kyseiseen alaan. Oppilas ei kuitenkaan osannut ajatella, että hänen haaveilema insinöörin ammatti voisi myös liittyä kaivokseen, joka paikkakunnalle ollaan avaamassa.

”Tulevaisuuteni näyttää ihan hyvältä. Kävisin kaivoksessa kesätöissä, jos sinne pääsisi. Olisi hyvä päästä sinne kesätöihin, niin näkisi millaista työtä siellä tehdään. Sitten olisi helpompi päättää aionko mennä opiskelemaan kouluun, josta saisi valmiudet mennä kaivokseen. Ottaisin selvää palkkatasoista, että tietäisi onko kaivokseen mitään järkeä mennä. Pitäisin kuitenkin varmaan oman suunnitelmani ja menisin ammattikouluun ja opiskelisin sähköasentajaksi, jonka jälkeen menen ammattikorkeakouluun ja opiskelen insinööriksi.” (Toinen kehyskertomus)

Oppilaista eräät osasivat kuitenkin eläytyä ja kuvitella tilannetta, jossa Matti/Maija olisi, ja liittää siihen kaivoksen avautumisen. Esille tuli se, että ensiksi on hankittava kaivosalalle

soveltuva koulutus. Myös aikaisemmasta työkokemuksesta on hyötyä tulevaa työpaikkaa haettaessa. Esille nousee se, että oppilaat eivät asiasta paljon tiedä.

”Matin tulevaisuus näyttää hyvältä. Varsinkin, jos on hakemassa töitä kyseiselle alalle, mutta ensin täytyy käydä koulutus, esimerkiksi maansiirto, korjaus jne. Kun käy koulutusta jollekin sille alalle, niin on työtä varmasti luvassa. Ja palkkauskin kyseisellä alalla on varmasti hyvä ja työpaikka on turvattu useiksi vuosiksi.” (Toinen kehyskertomus)

”Lukion jälkeen Matti päättää mennä ammattikorkeakouluun logistiikkakoulutukseen, koska traktorin ajaminen sedän maatilalla tuntui hauskalta hommalta. Matti suorittaa lukion jälkeen ajokortin ja ensimmäisen ammattikorkeakoulu vuoden jälkeen hän suorittaa myös kuorma-autokortin. Muutamassa vuodessa Matti käy logistiikkakoulun loppuun ja on valmis oikeaan työelämään. Matti muistaa kotipaikkakunnalleen muutamia vuosia sitten avatun kaivoksen. Hän päättää hakea töitä kaivokselta. Hän pääsee muutamassa kuukaudessa töihin helposti, koska hänellä on hyvä todistus ammattikorkeakoulusta ja aiempaa työkokemusta kuljetusalasta.” (Toinen kehyskertomus)

”En vielä tiedä mitä työt minulta odottavat, mutta luulen pärjääväni siellä hyvän peruskoulun pohjalta.” (Toinen kehyskertomus)

”Matti menee opiskelemaan jotakin kaivostyöhön liittyvää. Mahdollisuuksia on monia. Voisi opiskella vaikka kaivurikuskiksi tai kuorma-autokuskiksi, mutta niillä ei varmaan ole kovin hyvä palkka. Lukio olisi myös yksi vaihtoehto, jonka tämä Matti valitsee. Kun lukio on käyty, niin sitten varmaankin armeijaan, jonka jälkeen johonkin kaivoksiin liittyvää. Pitäisi ensin ottaa selvää mitä kaikkea töitä siellä voi olla. Sitten kun joku sopiva on löytynyt, niin vaikka sitä sitten opiskelemaan.” (Kolmas kehyskertomus)

Oppilaat, jotka eivät osanneet eläytyä Maijan/Matin kohdalla kuvailtuun tilanteeseen, kuvailivat tilannetta esimerkiksi isoveljensä tai vanhempansa kohdalla. Eräs oppilas näki kaivoksella työskentelevän Maijan lisäksi myös Maijan molemmat vanhemmat.

”Opiskelen itseni kaivokselle töihin, sillä minun vanhempanikin ovat kaivoksella töissä. Kun ammattikoulussa on opiskeltu ahkerat kolmisen vuotta, ja pääsen pois sieltä omaan työhöni valmistuneena, niin olen valmis ottamaan haasteet vastaan kaivoksella. Voin olla siellä töissä parisen vuotta ehkä enemmänkin, jos vain töitä riittää. Vanhemmat hakevat samaan kaivokseen, se on hyvä juttu, sillä saan heiltä apua sekä töissä että vapaa-aikanakin.” (Toinen kehyskertomus)

”Mutta isoveljelleni tästä kaivoksesta voisi olla hyötyä. Hän on ammattikoulussa viimeisellä luokalla ja valmistuu metsuriksi. Mutta sepä on hänen oma asia miten hän suhtautuu.” (Toinen kehyskertomus)

”Kaivos ei tule vaikuttamaan tulevaisuuden suunnitelmiini suurellakaan tavalla. Isälleni tämä saattaisi olla oiva tilaisuus saada töitä. Kyllä hänellä töitä on, mutta vain 3-4 päivää viikossa.” (Kolmas kehyskertomus)

”Uusi kaivos on avattu ja minun isoveljeni sinne töihin. Veljeni yritti saada minutkin töihin, mutta kieltäydyin. Miten voisi muka olla mahdollista opiskella ja tehdä töitä samaan aikaan. Veljeni loukkaantui kun sanoin, että en halua mennä mihinkään perustyöhön.” (Kolmas kehyskertomus)

Oppilaat kuvailevat Matin ja Maijan tulevaisuudelle seuraavanlaisia loppukertomuksia. Kertomuksissa oppilaat kirjoittavat ja miettivät tulevaisuutta ja jatkoa kaivosalalla, kesätyömahdollisuuksia. Kaivos voi olla tärkeä jonkun toisen tulevaisuudelle kun asiaa ajattelee muultakin kuin vain omalta kannalta.

”Niin tulevaisuus näyttää aika hyvältä, mutta tietenkin kun kaivoksesta loppuu kaivettava, niin ei välttämättä taas joillekin juuri kaivokseen liittyville työaloille ole tarvetta. Jos lähetyvillä ei ole kaivoksia tai sellaista työtä mihin kyseisellä koulutuksella pääsisi ja jos ei halua muuttaa kauemmaksi asumaan, saattaa jäädä työttömäksi. Siispä kannattaa ottaa huomioon, että mihin työalalle koulutautuu.” (Toinen kehyskertomus)

”Matti ajaa ainakin seuraavat seitsemän vuotta kuorma-autolla soraa/kiveä kaivoksella onnellisena.” (Toinen kehyskertomus)

”Kun olen töissä kaivoksella, saan sieltä uutta tietoa sitten jatkoa varten. Sieltä voi olla kyllä vaikea lähteä sitten muualle, jos ei ole muualla töitä.” (Toinen kehyskertomus)

”Minä haen kesätöihin tulevaan kaivokseen, mutta varmuuden vuoksi haen myös jonnekin muualle, koska kaivos on sen verran epävarma. Minut otetaan kaivokseen ja käyn kesän siellä, josta tienaan 1200 euroa, jotka sijoitan vanhan 1972 vuosimallin Toyota Celican kunnostukseen, ja myöhemmin ajokorttiin ja bensaan. Syksyllä lähdän lukioon ja yritän käydä sen kolmessa vuodessa. Lukion käytyäni käyn armeijan. Sen jälkeen lähdän ammattikorkeakouluun, alaa ei vielä tiedä.” (Toinen kehyskertomus)

”Minusta tulee isona ongelmanuorten kanssa työskentelevä ihminen. Ihmiset varsinkin vanhemmat kysyvät minulta usein tulevaisuuden haavetta. Minulla on aina sama vastaus; ukko, pari lasta, oma koti ja mielenkiintoinen työ.” (Kolmas kehyskertomus)

”Maija aikoo hakea yliopistoon ja hän aikoo suuntautua luokanopettajaksi. Luokanopettajaksi opiskeltuaan hän aikoo palata kotipaikkakunnalleen ja ryhtyy luokanopettajaksi. Jos Maijan isä saisi töitä kaivoksesta voisi Maijan äiti vähentää töitään, kun Maijan isälläkin olisi enemmän tuloja. Maijan vanhempien elämä ilman uuden kaivoksen avautumista oli todella hankalaa. Maijan vanhemmat tulivat juuri ja juuri toimeen ja pystyivät elättämään itsensä ja Maijan” (Kolmas kehyskertomus)

5.4 Matkailuyrittäjät

Haastattelin puhelimesta kolmea matkailuyrittäjää ja kysyin heiltä miten he kokevat Talvivaaran kaivoksen tulemisen. Vaikuttaako se heidän toimintaan ja jos vaikuttaa, niin millä tavoin.

Tuhkakylässä toimiva lomamökkimajoitus tarjoaa ympärivuotista majoitusta mukavuuksilla maaseudun rauhassa. Perheellä on ollut kylässä kauppa, mutta kauppa jouduttiin sulkemaan lama vuosien ja väestön vähentymisen seurauksena. Tällä hetkellä entinen kaupan talo toimii asuinrakennuksena. Talvivaaran kaivoksen suunnittelu on saanut aikaan, että he ovat miettineet laittaisiko kaupan toimintaan uudelleen tai jonkin muun liiketoiminnan pystyyn, esimerkiksi ravintolan. He ovat odottaneet kylän vilkastumista, kun kaivoksesta puhuttu kymmeniä vuosia. Varsinkin lama-aikana odottivat vilkastumista ja mahdollisen kaivoksen tulemistä. Kaivoksen tuleminen vaikuttaisi heidän lomamökkitoimintaan siten, että

mökkiläisiä tulisi enemmän ja alue vilkastuisi. Heillä olisi mahdollisuus laajentaa toimintaa rakentamalla lisää mökkejä ja ehkä perustaa uusi yritys, ravintola tai kauppa.

Haastattelin paikan päällä myös kahta loma-asukasta, jotka kertoivat seuraavasti kokemuksistaan:

”Ihanne ympäristö, luonnon helmassa ja rauhassa eläminen, kaunis ympäristö. Ei sama asia vaikka kaupungissa olisi omakotitalo, ei siellä ole sama rauha ja ympäristö, koska täällä se on ainutlaatuinen. Yksittäisellä ihmisellä on olemattomat mahdollisuudet vaikuttaa kaivokseen. Ei yksittäistä ihmistä kuunnella, vaan kaivosyhtiö tekee sen kaikesta huolimatta.”

”Täällä on luonnon rauha, kauniit maisemat, ja sai mitä halusi lomalta. Onnekkaita ovat ihmiset kun täällä asuvat. Kaivoksella on positiivinen vaikutus. Työllisyys paranee, se on ulkopuolisen näkemys. Ei vaikuta negatiivisesti lomailuun tai matkailuun, vaan kylä vilkastuu.”

Jos kaivos tulee, niin sillä ei ole vaikutusta loma-asukkaan halukkuuteen tulla viettämään lomaansa kylään.

Eräs Vuokatin ohjelmopalveluyrittäjä kokee, että Talvivaaran kaivoksella on positiivisia vaikutuksia. Kaivos toisi lisää asiakkaita heille. Kaivos toisi mukanaan enemmän ihmisiä, jotka suosittelvat heidän palvelujaan toisilleen ja kertovat niistä eteenpäin. Sen seurauksena heille tulee enemmän tilauksia, ketjuvaikutus. Kaivostoiminta sinänsä ei heihin vaikuta, koska kaivos tulee sijoittumaan syrjäseudulle. Hänen mielestään kaivostoiminta on nykyään puhdasta ja luontoystävällistä, normien mukaista toimintaa. Yrittäjä mielestä kaivoksella on Sotkamon imagoon positiivinen merkitys siten, että paikkakunta vilkastuu. Hänen mielestään suunnitellulla kaivoksella ei ole negatiivisia vaikutuksia. Suunnitellulla kaivosalueella ei sijaitse heidän kelkkareittejä.

Toinen ohjelmopalveluyrittäjä Vuokatissa kokee, että suunnitellulla Talvivaaran kaivoksella ei ole vaikutusta tällä hetkellä ja tuskin on vaikutusta tulevaisuudessaakaan. Hän ei ainakaan tällä hetkellä pysty tai osaa sanoa, miten kaivos tulisi vaikuttamaan vai tuleeko vaikuttamaan ollenkaan hänen toimintaansa. Yrittäjällä ei sen vuoksi ollut kiinnostusta pitempään haastatteluun.

5.5 Sotkamon kunta

5.5.1 Yleinen näkemys kunnasta

Haastattelin Sotkamon kunnanjohtajaa ja pyysin häntä aluksi kertomaan yleisen näkemyksen Sotkamon kunnasta. Haastattelussa kunnanjohtaja arvioi Talvivaaran kaivoksen vaikutuksia Sotkamon kunnalle. Seuraava teksti perustuu kunnanjohtajan teemahaastatteluun ja tietoihin, jotka löytyvät Sotkamon kunnan kotisivuilta osoitteesta <http://www.sotkamo.fi>.

Sotkamo on Suomen paras kunta. Taloustutkimus Oy:n tekemässä tutkimuksessa Sotkamo on saanut parhaan arvosanan (8,58) kaikista Suomen kunnista. Arvosana perustui muun muassa kunnan kehittämisaktiivisuuteen, vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja elinkeinoelämän kehittämiseen. Sotkamossa asukkaita oli 2003 vuonna 10 715 henkilöä, joista 24 prosenttia on 0-19-vuotiaita, 58 prosenttia on 20-64-vuotiaita ja 18 prosenttia 65-vuotiaita ja vanhempia.

Sotkamossa on vapaa-ajan toimintaa matkailun tiimoilta. Sotkamo on leimautunut vireäksi elinkeinoelämän kehittäjäkunnaksi. Se on vuoden imagokunta, Suomen luovim kunta vuonna 2000. Sotkamosta on muotoutunut tietynlainen kuva ulospäin. Vuokatti on lippulaiva matkailussa, Katinkulta. Pesäpallossa Sotkamo on voittanut Suomen mestaruuksia. Kunta tunnetaan luonnon oloista, jota Sotkamossa on. Taustalla on syntynyt erilaista teollisuutta. Kainuuta ajatellen Sotkamo on poikkeava kunta väestörakenteeltaan siinä mielessä, että huoltosuhde on alempi kuin muissa Kainuun kunnissa. 1,7 Sotkamossa (Kajaanin kanssa) ja muualla Kainuussa keskiarvo yli 2. Hyvältä näyttää kun muuttaa nuoria perheitä.

Sotkamossa on satsattu koulutuspuoleen. IB- urheilulukio aloittaa ensi syksynä. Urheilulukio on jo olemassa ja se vetää väkeä ympäri Suomea. Sotkamo on myös yliopistopaikkakunta, jossa voi kouluttautua liikuntateknologian maisteriksi. Snowpolis, joka on kansainvälinen, liikuntaan ja ympärivuotiseen talveen erikoistunut osaamiskeskus, tähtää tulevaisuuteen. Sotkamo Kainuun toiseksi suurin kunta väestön pohjalta ja se on eniten esille ja tapetilla, jopa Kajaaninkin ohi mennään julkisuudessa. Yleensä Sotkamo on julkisuudessa myönteisessä mielessä, ei isoja julkisia munauksia ulospäin.

Sotkamo on lähtökohtaisesti maalaispaikkakunta. Omaleimaisuus on pystytty säilyttämään. Sotkamolle on tullut isoja juttuja ja myös pieniä onnenkantamoisia, joihin ei voi itse vaikuttaa. Kainuun Sanomien yleisönosaston kirjoituksessa la 26.2.05 Sotkamolaisia on kutsuttu nimellä ”valittu kansa”. Sotkamolla on kaksi kaivosta suunnitteilla. Yksi on jo ja se on merkittävä työllistäjä. Toisaalta Sotkamossa on ollut myös takaiskuja; merkittävä meijeri lopetti tuotannon noin kaksi vuotta sitten kokonaan ja siinä oli lähes 300 työpaikkaa. Meijeri ajettiin 3 vuodessa alas, mutta silti työttömyysaste Sotkamossa on alhaisin Kainuussa. ”Jotkut sanoo, että Sotkamolaiset kehuvat aina itseään, mutta he listaavat vain tosiasioita.” Kunnassa on saatu pidettyä tietynlainen tasapaino ja nyt näyttää siltä, että väestökehitys on asettumassa. Muuttotappio oli ilmeisesti alle 10 henkilöä viime vuodelta 2004. Se on saatu vakiinnutettua tietyille tasolle. ”Toivottavasti menee plussan puolelle ja tietysti kun tällainen kaivos tulla pätkähtää niin varmasti väestötase kasvaa. Kasvukunnan myönteisiä ongelmia ovat.”

”Kokonaisuutena niin... aina silloin tällöin puhutaan juttuja, että pitäisikö Sotkamo ja Kajaani liittää yhteen. Mutta lähinnä sitä, että Kajaani ottaisi mielellään Vuokatin itselleen. Sotkamolla on itsenäisenä kuntana olemisen edellytykset parhaat jopa koko Kainuussa. Sotkamo on kahden kaupungin välissä. Lähtökohdiltaan Sotkamo on maalaispaikkakunta, jossa meijeri on ollut suurin työnantaja. Vähitellen on tullut matkailua, noin 60-vuoden aikana itse asiassa, ja se on sellainen näkyvin elinkeino ulospäin, mutta kuitenkin teollisia työpaikkoja on myös aika hyvin.

5.5.2 Talvivaaran kaivoksen merkitys Sotkamolle

Kyllä se aika iso merkitys on Sotkamolle. Sehän tuo/toisi vähintään saman verran työpaikkoja takaisin kuin mitä meijeriltä meni. Siinä olisi monenlaisia työpaikkoja, ja kaivoksen merkitys on todella iso ja se heijastuu varmaan yli kuntarajojenkin. Sotkamo ja Kajaani ovat siitä suurimmat hyötyjät. Kaivoksen vaikutus näkyy ensisijaisesti Vuokatissa, sillä ilmeisesti aika moni, joka kävisi kaivoksella töissä, asuisi Vuokatissa. Kunnallistekniseen puoleen ja kunnan kuvioihin se vaikuttaa sillä tavalla, että varmasti jouduttaisiin miettimään päiväkotien laajentamista ja kouluihin tulisi tila-ahtautta. Palvelut täytyisi pystyä tarjoamaan sillä tasolla

kuin ne ovat nyt. Vuokatti ilmeisesti laajenisi maankäytöllisesti Nurmeksen tielle päin. Sinne täytyisi ruveta kaavoittamaan lisää maata.

Tällä hetkellä tonttimaan kysyntä on aika kovaa Vuokatissa ja se on haluttu asuinalue. Asuntojen hintataso on Vuokatissa korkeampi kuin Kajaanissa. Sotkamosta käy noin 400-500 ihmistä päivittäin töissä Kajaanissa ja Kajaanista käy noin 250 ihmistä töissä Sotkamossa. Nyt näkyvässä on sellaista, että nuoremmat perheet etsivät asuntoa Sotkamosta, vaikka olisivat töissä Kajaanissa, niin muuttavat asumaan Sotkamoon. Vuokatilla on ehkä imago, että se on asuinalueena ja vapaa-ajanviettopaikkana haluttu. Ihmiset varmaan miettivät myös missä asunto on sijoitus, niin tällä hetkellä Vuokatissa saa ihan hyvän hinnan, jos omistaa asunnon ja myy sen edelleen. Sotkamo pystynyt aika hyvin vastaamaan kysyntään, kuntakin on tarjonnut tontteja. Tulee aika kovat paineet löytää asuinalueille sijoituspaikkoja, mutta yksityissektori hoitaa käytännössä aika paljon.

Työpaikkojen pysyvyys on yksi merkittävä asia. Vaikka matkailu työllistää 500 henkilötyövuotta, niin sen ongelma on usein se, että työpaikat ovat usein osavuotisia, sesonkiaikaisia. Vuokatissa ehkä ollaan pisimmällä ympärivuotisuudessa sillä tavoin, että se on ympärivuotinen matkailupaikka. Silti se ei välttämättä toimi sillä tavalla, joka on talvella töissä rinteessä, olisi kesällä töissä golfkentällä. Kokemusta työpaikoista aikaisemmin; Vuolukivitehdas Suomussalmella Pohjois-Kainuussa, ensimmäiseen koulutusporukkaan otettiin 30 ihmistä ja hakijoita oli 300. Kaksi vuotta sitten aloitti kivialotehdas meijerin tiloissa. Aloituskvaiheessa otettiin 30 työntekijää ja hakijoita oli pitkälti yli 200. Teollisuustyöpaikkoja kyllä arvostetaan ja niille on kysyntää.

Talvivaaran kaivoksesta hyötyisivät Sotkamon kunnassa asuvat ihmiset. Osa heistä saisi palkkatyötä ja kuorma-auto- ja maansiirtokuljetusyritykset saisivat lisää työtä. Ensisijainen hyöty näkyisi Sotkamossa, seuraavaksi Kajaanissa. Kajaanista hankittaisiin palveluja ja sieltä tulisi työntekijöitä kaivokselle. Pohjois-Karjalan puolelle, Valtimo ja Rautavaara lähinnä, tulisi olemaan myös jonkin verran vaikutusta. Koko Kainuukin hyötyisi, mutta sitä ei osaa sanoa kuinka laajalle. Sotkamon kunta saisi lisää verotuloja mutta kunnallistekniikan ylläpitäminen laajemmin on myös rahareikä. Rakentaminen nähdään kuitenkin aina myönteisenä asiana silloin kun sille on tarvetta.

Negatiivisesti kaivos vaikuttaa siten, että joltakin maanomistajalta menee maapalat, kesämökki tai pari maatilaa joutuu muuttamaan pois. Lähtökohta ollut se, että kaivosyhtiö korvaa sievoisen korvauksen, mutta tunnearvoja voi tulla. Tietysti on tullut epäilyksiä siitä onko vesistöihin ja luontoon vaikutuksia, mitkä ovat ympäristövaikutukset. On myös epäilty, että kärsiikö Sotkamon matkailupitäjän imago, mutta on muistettava, että kaivos on Sotkamon eteläosassa, jossa on kaikkein vähiten asumusta eikä siellä ole merkittävää matkailutoimintaa. Jos kaivoshomma olisi Vuokatin vaaran vieressä, niin se pitäisi varmaan unohtaa. Yksittäistapauksissa tulee esille mielipiteitä, mutta ei yleisesti, että taloudellinen kasvu on ristiriidassa luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin kanssa. Paikallinen asuja suorastaan odottaa kaivosta. He ymmärtävät, että luontoon täytyy kajota jollain tapaa, jos sitä hyödynnetään. Ristiriidat johtuvat siitä, että joku kokee hänen vapaa-ajanvietto mahdollisuuksien häiriintyvän tai alueen moninaiskäytön rajoittuvan tai luontoaktivisti pelkää alueelta häviävän jotain korvaamatonta. Ne ovat kuitenkin vain täpliä kartassa.

Talvivaaralla on erittäin tiukat nykykäytännön mukaan tehdyt normit. Sanotaan, että itse asiassa luonto puhdistuu, sitä yritetään edesauttaa luonnonmukaisilla bakteeriliuotusmenetelmillä. Vuosi sitten viime keväänä, kun tämä hanke oli ensikerran julkisuudessa, niin tämä sai osittain aika raivokastakin vastustusta. Kunnanjohtajallekin

osoitettiin peitelty tappouhkaus paikallislehden yleisönosastossa ”Kunnanjohtaja on likvidoitava kun sotkee täällä paikallisten asujien elinolot”. Kun kaivos on ollut julkisuudessa myöhemmin (helmikuu 2005), niin ei ole yhtään poikkipuolista kantaa tai kommenttia tullut kunnanjohtajan korviin tai kirjoitettu lehtiin. Ehkä ihmisten asenne kuitenkin on myönteinen, koska se on niin iso juttu. Yleinen etu vastaan muutama maanomistaja. Kainuuta ja Pohjois-Suomea ajattelen, niin pysyviä työpaikkoja saa luonnon raaka-aineiden hyödyntämisestä ja näin sen useimmat näkevät. Nyt on semmoinen odotusvaihe, että varmaan kesään mennessä tai kesällä viimeistään saadaan uutta tietoa. Puolen vuoden pätkissä mennään eteenpäin. Kaikkien tahoilta on tuotu esille, että mikään ei ole varmaa ennen kuin se on käsillä.

5.5.3 Työntekijät ja koulutus

Hakijat ovat paikallisia. Kivitalotehtaassa esimerkiksi puolet on entisiä meijerityöntekijöitä. ”Olettaisinkin, että kun kaivoshanke lähtee käyntiin, niin sanotaan että alkuvaiheessa otetaan 100 ihmistä töihin, niin kyllä niistä semmoinen 70 on ehkä Sotkamolaisia, jotka sinne tulee valituiksi. Sitten tulee varmaan Kajaani ja ehkä joku Pohjois- Karjalan pohjoisosa; Valtimo, Rautavaara. Aika kaukaakin on itse asiassa tullut kyselyitä.” Jos Sotkamo - Vuokatti alueella on työpaikka vapaana, niin löytyy paljon hakijoita. Esimerkiksi viime vuonna kirjastohoitajan virka oli avoinna ja hakijoita oli 33. On havaittu, että työpaikka on avainsana ja sen jälkeen on halukkuutta. Noin kolmisen vuotta sitten tehtiin lukiokartoitus lukion käyneistä opiskelijoista. Kartoituksen tulos oli, että 77 prosenttia oli halukkaita muuttamaan takaisin Sotkamoon, jos löytyy hyvä työpaikka. 17 prosenttia oli halukkaita perustamaan tänne yrityksen. Sotkamo ei ole yhtään huolissaan työntekijöiden löytymisestä, mutta voi olla, että jonkun erikoisammattilaisen löytäminen saattaa aiheuttaa tässä kaivoshommassa sellaista ongelmaa. Mutta esimerkiksi MondoMinerals on saanut erikoisammattilaisia. Siellä on aika vaativan koulutustason insinöörejä. Ei ole kuulunut, että siellä olisi ongelmia ollut, vaan paljon käy täsmätyövoimaa lentäen esimerkiksi Helsingistä.

Koulutus tullaan järjestämään pääsääntöisesti Kainuun TE -keskuksen kanssa työvoimakoulutuksena näille massatyöntekijöille, joita tarvitaan eniten. Sitten on osa kuorma-auto ja kaivinkonekuljettajia, joita etsitään hakumenettelyn perusteella työvoimatoimiston kautta. Kaikkihan siitä väestä, jotka sinne tulevat eivät tarvitse välttämättä ollenkaan koulutusta.

5.5.4 Jos kaivos ei tulisikaan

Nykyhetkessä ei vielä ole otettu kaivosta käytännön tasossa hirveästi huomioon, ainoastaan varauduttu eri tavoin muun muassa kaavoitusjutussa, eli minne päin kunta laajenee ja taajamat laajenevat. ”Se on vain sitten nieltävä sellaisena, että se ei taaskaan toteutunut.” Tämä on kolmas kerta kun asia on esillä ja 80-luvun alussa toteutuminen oli hyvin lähellä, itse asiassa sitä pidettiin jo aika varmana. Se on ehkä hyväkin asia, että on ollut noin pitkän aikaa esillä. Jos kaivoshanke ei toteudu, niin se aiheuttaa tietenkin jonkunlaisen pettymyksen. Sitten on myös niitä ihmisiä, jotka sanovat, ”että kyllä minä jo sanoin, että ei se vielääkään onnistu”. Jos kaivosta ei tule, niin asia unohtuu vuodessa parissa. Se oli kuitenkin niin iso asia, että sitä kannatti yrittää saada tänne, mutta sitä ei saatu.

Loma-asukkaan mielipide, jos kaivos ei tulisikaan:

”Olisi niin julma juttu, jos tässä vaiheessa peruuntuu. Kiinteistöjen arvot, jotka kaivosalueen läheisyydessä ovat. Niin, jos niitä lähdetään myymään, ostaja sanoo, että jaha se on sitä kaivosaluetta, niin hinta puolittuu. Jos ostaa tai ei sitten osta ollenkaan. Kun tiedetään, että sijaitsee kaivosalueella, niin kuka nyt haluaa ostaa. Mikä on arvo? Pelottaa, että menettää.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

5.5 Kajaanin kaupunki

Kajaanin näkemys Talvivaaran kaivoksen tulemisesta perustuu Kajaanin kaupungin hallituksen puheenjohtajan haastatteluun. Talvivaaran kaivoksen tulemisella on myönteiset taloudelliset sekä sosiaaliset vaikutukset Kajaanin alueen hyvinvoinnin ja työllisyyden kannalta. Kaivos virkistää elämää Kajaanissa monipuolisella tavalla ja tuo työpaikkoja lisää, suoraan kaivosteollisuuteen useita satoja työpaikkoja. Kajaanin osalta kaivoksen tuleminen nähdään hyvin positiivisena asiana sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.

Ympäristövaikutusten osalta Kajaani ei voi olla ulkopuolinen. Ympäristövaikutukset ovat mitalin toinen puoli, joka pitää ottaa huomioon. Kajaani kuuluu alueen vesistön valuma-alueeseen, mitkä ovat ne vaikutukset sitten. Kun ympäristövaikutuksia tarkastellaan, niin siellä on ne kielteiset ja ihmisten viihtyvyyteen vaikuttavat tekijät. ”Kun ihminen alkaa luontoon tehdä isoja muutoksia, niin vaikutuksia ei pystytä sillä tavalla minimoimaan ettei ne jää pysyviksi.” Ottaen huomioon historiallisen perspektiivin, niin näin on käynyt. Silloin kun puhutaan sosiaalista ja taloudellisista vaikutuksista niin meidän pitää ottaa ”kuolema vastaan jo syntymästä”. Jos lähdetään yhteisönä hyväksymään tämä vaihtoehto, että meidän sosiaaliin ja taloudellisiin oloihin tulee iso korjaus, niin huomioon tulisi ottaa päätöksiä tehdessä myös se, että sillä on kielteinen vaikutus meidän elinympäristöön ja meidän elämään ehkä mittaamattomaksi ajaksi. Ratkaisua tehdessä tulisi ajatella asia myös tulevien sukupolvien osalta.

Yleinen asenne Kajaanissa on hyvin myönteinen koskien kaivoksen tuleamista. Kajaanissa varmasti tullaan järjestämään koulutusta sitten kun tarvittavat päätökset on tehty ja toiminta alkaa. Kajaanin kaupunki tulee varmasti olemaan aika keskeisellä sijalla siinä toimijana. Kaivokselta on yhtä pitkä matka Kajaanin kuin Sotkamoon, lisäksi Kajaanissa on kaikki palvelut, joita Sotkamossa taas ei ole.

5.6 Myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia

Asukkaita pyydettiin valitsemaan annetuista vaikutuksista tärkeysjärjestyksessä kolme myönteistä sekä kielteistä vaikutusta, joihin kaivoksen avaaminen vaikuttaa. Asukkaiden mielestä myönteisin vaikutus on työllisyyden paraneminen, toiseksi myönteisin vaikutus on poismuuton väheneminen ja kolmanneksi myönteisin on myös poismuuton väheneminen. Asukkaiden mielestä kielteisin ja myös toiseksi kielteisin vaikutus on luonnonkäytön rajoittuminen. Kolmanneksi kielteisin on asuinalueen viihtyvyyden laskeminen.

TAULUKKO 43 Myönteisiä vaikutuksia

		Vakituinen asuminen			Loma- asuminen		
		Myönteisin	Toiseksi myönteisin	Kolmanneksi myönteisin	Myönteisin	Toiseksi myönteisin	Kolmanneksi myönteisin
Paluumuutto lisääntyy	Lkm	3	1	3		1	
Poismuutto vähenee	Lkm	1	4	3		4	3
Harrastusmahdollisuudet paranee	Lkm						
Luonnonkäyttö lisääntyy	Lkm						
Palvelut paranee	Lkm		4	2			
Kiinteistön arvo nousee	Lkm			1			
Tieyhteydet paranee	Lkm		3	4			
Asuinpaikan imago nousee	Lkm			1			
Paikkakunnan hyvinvointi kasvaa	Lkm	1	3	1			3
Yleinen hyvinvointi kasvaa	Lkm	2	1	4	1		
Sosiaaliset ongelmat vähenee	Lkm						
Työllisyys paranee	Lkm	13	5	2	7	1	
Alueen taloudelliset kehittymismahdollisuudet vahvistuvat	Lkm	3	1	1	1	2	2
Asuinalueen viihtyvyys kasvaa	Lkm						

Vakituksilla asukkailla ja loma-asukkailla kaikista myönteisin vaikutus on molemmilla työllisyyden paraneminen. Toiseksi myönteisin vaikutus vakituisten asukkaiden mielestä on työllisyyden paraneminen ja loma-asukkaiden mielestä poismuuton väheneminen. Kolmanneksi myönteisin vaikutus, johon kaivoksen avaaminen vaikuttaa, vakituisten asukkaiden mielestä on sekä tieyhteyksien paraneminen että yleisen hyvinvoinnin kasvaminen. Molemmat saivat saman määrän vastauksia. Loma-asukkailla poismuuton väheneminen ja paikkakunnan hyvinvoinnin kasvaminen saivat saman verran vastauksia.

TAULUKKO 44 Kielteisiä vaikutuksia

		Vakituinen asuminen			Loma- asuminen		
		Kielteisin	Toiseksi kielteisin	Kolmanneksi kielteisin	Kielteisin	Toiseksi kielteisin	Kolmanneksi kielteisin
Paluumuutto vähenee	Lkm						
Poismuutto lisääntyy	Lkm						
Harrastusmahdollisuudet huononevat	Lkm	5	3	4	1	4	2
Luonnonkäyttö rajoittuu	Lkm	8	9	4	4	2	1
Palvelut huononevat	Lkm						
Kiinteistön arvo laskee	Lkm	6	2	2	2	2	2
Tieyhteydet huononevat	Lkm						1
Asuinpaikan imago laskee	Lkm	1	2	2			1
Paikkakunnan hyvinvointi laskee	Lkm						
Yleinen hyvinvointi laskee	Lkm						
Sosiaaliset ongelmat lisääntyvät	Lkm		1	2			
Työllisyys huononee	Lkm						
Alueen taloudelliset kehittymismahdollisuudet heikentyvät	Lkm						
Asuinalueen viihtyvyys laskee	Lkm	3	5	8	2	1	2

Vakituisten asukkailla ja loma-asukkailla on molemmilla kielteisin vaikutus luonnonkäytön rajoittuminen. Toiseksi kielteisin vakituksilla asukkailla on sama luonnonkäytön rajoittuminen, mutta loma-asukkaat kokevat, että harrastusmahdollisuuksien huonontuminen on toiseksi kielteisin kielteinen vaikutus. Vakituksiset asukkaat pitävät asuinalueen

viihtyvyyden laskemista kolmanneksi kielteisimpänä vaikutuksena. Loma-asukkailla kolmanneksi kielteisiä vaikutuksia on kolme, koska ne ovat saaneet kaikki saman määrän vastauksia, ja ne ovat harrastusmahdollisuuksien huonontuminen, kiinteistön arvon laskeminen ja asuinalueen viihtyvyyden laskeminen.

”Henkilökohtaisesti kaivos ei tuo hyötyä eikä se tuo mitään myönteisiä vaikutuksia. Yleistä taloudellista hyötyä sillä voi olla kunnalla ja kylällä, mutta epäilyttää sen suuruus. Kuka myös määrittelee korvausten summan ja maiden ja tilojen arvon? Jos kaivos ei lunasta tiloja tai maita, niin mikä niiden arvo on? Kuka nyt haluaa ostaa tilaa tai lomapaikkaa kaivoksen vierestä. Kiinteistöjen arvot laskevat kaivoksen läheisyydessä. Epäilyttää kaivoksen tuomat taloudelliset hyödyt ja kuka lopulta kaivoksesta tulee hyötymään. Kaivos ei välttämättä hyödytä kylää, kyläläisiä tai kuntaa niin paljon kuin sen ennustetaan hyödyttävän. Hyöty karkaa kansainvälisille markkinoille kun kaivosyhtiö viedään pörssiin. Ketähän kaivos tulee työllistämään kun kyläläiset itse ovat iäkkäitä. Asiantuntijat täytyy hankkia muualta ja he käyvät vaan paikan päällä tekemässä työn.” (Loma-asukas, 1,5km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Paluumuuttoon en usko, koska ne, jotka ovat lähteneet täältä joskus, ovat nyt eläkeiässä ja tuskin tulevat takaisin.” (Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

”En usko oikein työllistävään vaikutukseen. Perä sanonut, että otetaan paikkakuntalaisia töihin niin vähän kuin mahdollista ja maksetaan niin pientä palkkaa kuin mahdollista, niin en usko, että työllisyys paranee. En myöskään usko taloudellisiin kehittymismahdollisuuksiin, jos se pääoma tulee ulkomailta, niin pääkonttori on siellä ja firman maksamat verot menevät toiseen maahan.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Sotkamon imago ei ole ristiriidassa kaivoksen kanssa. Matkailu ja imago keskittyvät Vuokatin alueelle ja kaivos tulee kymmenien kilometrien päähän. Sotkamo on Suomen kaunein kunta. Kaivos ei vaikuta Vuokatin tai Sotkamon keskustan vesistöihin.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

6 Asukkaiden sopeutuminen

6.1 Asukkaiden ajatukset kaivoksen tulemisesta

TAULUKKO 45 Millaisin mielin ajattelee kaivoksen tulemistä elämäntilanteen mukaan

		Olen rauhallisin mielin	Olen huolestunut	Tilanne pelottaa
Maatalousyrittäjä	Lkm	2		
Ylempi toimihenkilö	Lkm	1	2	
Alempi toimihenkilö	Lkm	2		
Työntekijä	Lkm	5	3	
Eläkeläinen	Lkm	10	2	1
Työtön	Lkm		2	1
Muu yksityisyrittäjä	Lkm	1	1	

Asukkailta tiedusteltiin kyselyn lopussa, että millaisin mielin he ajattelevat kaivoksen tulemistä tällä hetkellä (kyselyn toteuttamishetkellä helmikuu-huhtikuun alku). Asukkaista

eläkeläiset näyttävät suhtautuvan kaivoksen tuloon rauhallisimmin. Kymmenen eläkeläistä on vastannut olevansa rauhallisin mielin tällä hetkellä ajatellen kaivoksen tuloa. Rauhalliseen suhtautumisen syynä on ikä. Väestö on vähentynyt kylästä kun asukkaat ovat ikääntyneet. Kaivostoiminnan alkaminen ei ole ihan vielä tämän päivän asia ja moni iäkäs vastaaja arvelikin että ehtiikö se heidän aikana toteutua.

”Kaivos ei kosketa häntä. Se ei ehdi hänen rauhaa häiritä, kun ikää on sen verran paljon.”
(Vakituinen asukas, 10 km, mies, 79 vuotta, lomakehaastattelu 23)

TAULUKKO 46 Millaisin mielin ajattelee kaivoksen tulemistä sukupuolen mukaan

	Mies	Nainen
	Lkm	Lkm
Olen rauhallisin mielin	13	8
Olen huolestunut	7	3
Tilanne pelottaa	2	

Asukkaista 13 miestä ja kahdeksan naista ajattelee kaivoksen tuloa rauhallisin mielin. Miehistä seitsemää ja naisista kolmea kaivoksen tulo huolestuttaa. Kaksi miestä myöntää, että kaivoksen tulo pelottaa heitä.

TAULUKKO 47 Millaisin mielin ajattelee kaivoksen tulemistä etäisyyden mukaan

		Olen rauhallisin mielin	Olen huolestunut	Tilanne pelottaa
0-1 km	Tällä hetkellä ajattelee kaivoksen tulemistä Lkm	5	6	2
2-5 km	Tällä hetkellä ajattelee kaivoksen tulemistä Lkm	13	4	
6-10 km	Tällä hetkellä ajattelee kaivoksen tulemistä Lkm	1		
yli 10 km	Tällä hetkellä ajattelee kaivoksen tulemistä Lkm	2		

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä, viisi on rauhallisin mielin, kuusi on huolestunut ja kahta asukasta tilanne pelottaa. Yli kilometrin päässä asuvia asukkaita tilanne ei pelota, mutta neljä on huolestunut. Loput asukkaista ovat rauhallisin mielin.

TAULUKKO 48 Millaisin mielin vakituiset ja loma-asukkaat ajattelevat kaivoksen tulemistä

		Tällä hetkellä ajattelee kaivoksen tulemistä
		Lkm
Vakituinen asuminen	Olen rauhallisin mielin	19
	Olen huolestunut	4
	Tilanne pelottaa	1
Loma- asuminen	Olen rauhallisin mielin	2
	Olen huolestunut	6
	Tilanne pelottaa	1

Asukkaista 21 ajattelee kaivoksen tulemistä rauhallisin mielin, kymmenen asukasta on huolestunut ja kahta asukasta tilanne pelottaa. Vakituksista asukkaista 19 on rauhallisin mielin

ja loma-asukkaista kaksi. Kaivoksen tuleminen huolestuttaa neljää vakituista asukasta ja kuutta loma-asukasta. Yhtä vakituista asukasta ja yhtä loma-asukasta kaivoksen tuleminen pelottaa. Vakituisten asukkaiden keskuudessa kaivoksen tulemiseen suhtaudutaan rauhallisin mielin kun taas loma-asukkaita tilanne huolestuttaa.

TAULUKKO 49 Rauhallisin mielin olevat vakituiset ja loma-asukkaat

		Olen rauhallisin mielin
		Lkm
Vakituinen asuminen	Positiivisia vaikutuksia	8
	Ei voi vaikuttaa	2
	Sopeutua tilanteeseen	5
	Ei kosketa	4
Loma- asuminen	Positiivisia vaikutuksia	1
	Ei voi vaikuttaa	1

Asukkaat, jotka vastasivat olevansa rauhallisin mielin, erittelevät syitä seuraavasti. Kahdeksan vakituisen asukkaan mielestä kaivoksen tulemisella on positiivisia vaikutuksia. Viiden vakituisen asukkaan mielestä tilanteeseen on vain sopeuduttava. Neljä vakituista asukasta ei koe kaivoksen koskettavan heitä. Kaksi asukasta on sitä mieltä, että he eivät voi vaikuttaa asiaan. Loma-asukkaista vain kaksi on rauhallisin mielin koskien kaivoksen tuleamista. Toisen mielestä sillä on positiivisia vaikutuksia ja toinen kokee, että tilanteeseen ei voi vaikuttaa.

TAULUKKO 50 Rauhallisin mielin olevat asukkaat etäisyyden mukaan

	Olen rauhallisin mielin			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10 km
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Positiivisia vaikutuksia	2	5		2
Ei voi vaikuttaa	1	2		
Sopeutua tilanteeseen	1	4		
Ei kosketa	1	2	1	

Asukkaat, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä tulevasta kaivoksesta, ajattelevat kaivoksen tuleamista rauhallisin mielin, koska se tuo tullessaan kahden mielestä positiivisia vaikutuksia, yksi kokee, että siihen ei voi vaikuttaa, yhden mielestä tilanteeseen täytyy sopeutua ja yhtä kaivos ei kosketa. Asukkaista, jotka asuvat 2-5 kilometrin etäisyydellä, viisi uskoo kaivoksen positiivisiin vaikutuksiin, neljän mielestä tilanteeseen on sopeuduttava, kahden mielestä ei voi vaikuttaa ja kahta kaivos ei kosketa. Yli viiden kilometrin päässä asuvat kokevat kaivoksella olevan positiivisia vaikutuksia tai se ei kosketa.

Miksi vakituiset asukkaat ovat rauhallisin mielin?

”Ei kehitystä kannata jarruttaa, jos merkittävästi positiivisesti/hyviä puolia. Ei jarruttaa pelkästä jarruttamisen ilosta. Realistisuus paikallisilla ihmisillä, ei hötkyillä. Tosiasia hyväksyttävä.” Vakituinen asukas, 1 km, nainen, 39 vuotta, lomakehaastattelu 3)

”Työllisyys näillä seuduilla huono ja kaivos tuo työtä. Positiivinen vaikutus.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 53 vuotta, lomakehaastattelu 18)

”Ei ole mitenkään semmoinen hysteerinen olo. Pitää vaan yrittää mukautua siihen, mitä tuleman pitää ja neuvottelemalla saavuttaa se paras mahdollinen tulos. Sehän on semmoista, että maailma muuttuu Eskoseni. Se on sitä, ei se kaikki pysy samana, vaikka yrittäisikin, niin ei se pysy. Kaikessa on aina hyviä, että huonoja puolia. Se vain on yritettävä pysyttellä maailman mukana.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Rauhallisin mielin, koska kaivos ei ole ihan omalle nurkalla” (Vakituinen asukas, 3km, nainen, 59 vuotta, lomakehaastattelu 4)

”Tilanteeseen täytyy sopeutua. Pakko olla rauhallisin mielin, muuten siitä tulee sellainen paniikki.” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 64 vuotta, lomakehaastattelu 22)

”Katsotaan, mitä aika tuo tullessaan. Ei turhaan hötkyilemään. Mikäpä siinä.” (Vakituinen asukas, 3 km, mies, 50 vuotta, lomakehaastattelu 15)

”Kaivoksen tuleminen ei huoleta yhtään, tulipa tai ei, meillä kyllä tuota maailmota riittää. Ei mene yöunet. Sanotaan, että paljon tulee työpaikkoja, mutta kun on näytetty kuvia ja videoita niin ei näy paljon ukkoja. Missä ne työntekijät ovat? Ei näy montakaan ukkoa kuvissa. Tuleeko niitä työpaikkoja tosiaan niin paljon kuin sanotaan?” (Vakituinen asukas, 4 km, mies, 66 vuotta, lomakehaastattelu 11)

Miksi loma-asukkaat ovat rauhallisin mielin?

”Jos kaivostoimintaa tulee, lomapaikka lunastetaan ja se on vain positiivinen asia elämäntilanteessamme.” (Loma-asukas, 0 km, mies, 40 vuotta, postikysely 30)

”Alkujärkytyksen jälkeen sitä on ajatellut aika paljon ja tullut siihen tulokseen, että kyseessä on massiivinen hanke, jossa yleinen etu kuitenkin on niin paljon suurempi kuin tämmöinen yksityinen etu. Niin riippumatta minusta ja minun omista mielipiteistä ja minun toimenpiteistä, niin jos se kaivos on tullakseen, niin se tulee. Vaikka me yksityiset maan omistajat siinä menetetään ihan hirveän paljon, niin kuitenkin se yhteinen yleinen etu on siinä niin suuri, että se on se kaikista tärkein asia. On valmis vaikka uhraamaan sen yksityisen pienemmän etunsa. Sillä tavalla tämän rauhallisesti ottaa, koska tietää sen, että ei tämä ole millään tavalla edes minun käsissäni, vaan tässä on paljon suuremmat voimat liikkeellä. Teinpä minä mitä tahansa ja ajattelinpa mitä tahansa, niin se tulee. Kokonaisuutta, jos ajattelee, niin aluehan on hyvin autioitunutta aluetta, että vakituisia asukkaita ei ole kuin muutama. Kesäasukille hirveän iso asia sillä tavalla, että suuri osa on varmaankin semmoisia, joilla on juuret siellä alueella kymmenien vuosien takana, jopa sukupolvien takana. Valtavat tunnelit kysymyksessä, ne eivät ole mitä tahansa kesämökkejä heidän mielestä, koska niihin sisältyy paitsi oman elämän pituinen historia, niin historiaa kymmeniä ellei satoja vuosia taaksepäin sitä suvun historiaa. Sen takia se luopuminen ja jos joutuu lähtemään kesäpaikoista, on hirveän vaikeaa. Ihan varmasti siinä itku tulee silmä nurkkaan, mutta toisella puolella siinä ovat ne positiiviset työllisyys- ja talousvaikutukset tälle alueelle niin valtavat, että jos järjellä ajattelee niin nämä asiat pitää panna vaakakuppeihin. Ovathan sota-aikana ihmiset joutuneet lähtemään omilta konnuiltaan, vielä huonommassakin saumassa. Tässä heillä kuitenkin on, jos kerta joutuvat pois lähtemään omilta mailtaan, sopeutumisaikaa

ja saa asiat järjestettyä vähän paremmin kuin evakkoon lähtijät.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

TAULUKKO 51 Huolissaan tai peloissaan olevat vakituiset ja loma-asukkaat

		Olen huolestunut tai tilanne pelottaa
		Lkm
Vakituinen asuminen	Ympäristöhaitat	1
	Epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta	3
	Miten korvataan	1
Loma- asuminen	Ympäristöhaitat	3
	Epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta	1
	Miten korvataan	1
	Lomapaikan menettäminen	2

Asukkaat, jotka vastasivat olevansa huolestuneita tai tilanne pelottaa heitä, erittelivät seuraavasti ajatuksiaan. Neljää vakituista asukasta huolestuttaa tai pelottaa epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta. Yhtä asukasta huolestuttaa tai pelottaa mahdolliset ympäristöhaitat, joita kaivos saattaa aiheuttaa. Loma-asukkaita huolestuttaa tai pelottaa eniten ympäristöhaitat. Kahta loma-asukasta huolestuttaa tai pelottaa lomapaikan menettäminen. Epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta huolestuttavat tai pelottavat yhtä loma-asukasta. Varsinkin lapsiperheiden kohdalla epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta huolestuttavat. Eräs perheenäiti pohtii asiaa omalla kohdalla seuraavasti: ”Jos olisi tiennyt kaivoksen lopullisen tulemisen, olisi se vaikuttanut muuttohalukkuuteen. On hankalassa tilanteessa nyt kun valinnut asuinpaikan ja nyt on edessä kaivoksen tulo ja poismuutto.”

TAULUKKO 52 Huolissaan tai peloissaan olevat asukkaat etäisyyden mukaan

	Olen huolestunut tai tilanne pelottaa	
	0-1 km	2-5 km
	Lkm	Lkm
Ympäristöhaitat	2	2
Lomapaikan menettäminen	1	1
Epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta	3	1
Miten korvataan	2	

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä tulevasta kaivoksesta, kolmea huolestuttaa tai pelottaa epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta ja kahta huolestuttaa tai pelottaa ympäristöhaitat, miten menetykset korvataan ja yhtä huolestuttaa tai pelottaa lomapaikan menettäminen. Etäisyydellä 2-5 kilometriä tulevasta kaivoksesta asuvia huolestuttaa ja pelottaa ympäristöhaitat, lomapaikan menettäminen ja epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta.

Miksi vakituisia asukkaita huolestuttaa tai pelottaa kaivoksen tuleminen?

”Ympäristövaikutukset; melu, pöly ja liikenteen kasvu huolestuttavat. Sivukivialueista tulee olemaan meluhaittaa. Huolestuttaa, että miten kaivos tulee vaikuttamaan tuohon järveen? Mitkä tulevat olemaan vaikutukset Tuhkajokeen?” (Vakituinen asukas, 4-5 km, mies, 50 vuotta, lomakehaastattelu 21)

”Tietoa pitäisi saada enemmän. Voi olla, että mielipide muuttuu, kun saa uutta tietoa. Ei tiedä, miten kaivos tulee tosiasiaissa vaikuttamaan. Pelkää, että ei kerrota todellisuutta, pidettävä huoli, että ei huiputeta heitä kyläläisiä.” (Vakituinen asukas, 4 km, nainen, 30 vuotta, lomakehaastattelu 9)

”Huolestunut, koska poismuutto edessä, ja ei tietoa minne. Epätietoisuus tulevasta, että löytyykö vastaava asuinpaikka, joka voisi korvata nykyisen paikan. Nykyinen asuinpaikka on kotipaikka ja ihannepaikka. Tulevaisuus on epävarmalla pohjalla.” (Vakituinen asukas, 0 km, nainen, 35 vuotta, lomakehaastattelu 10)

”Pelottaa se järjettömyys. Jos tilanne sellainen, että asuinpaikassa voi vielä asua, niin asuinolot huononevat hirveästi. Jos tilanne se, että siinä ei voi enää asua, niin hirveä riitely siitä, että saa edes jonkinlaiset korvaukset. Korvaukset tulevat erittäin heikosti sieltä. Nythän niitä luvataan ja kehutaan, mutta kun maksun aika tulee, niin ne ovat tiukassa. Kun alueita tutkitaan lisää Venäjän puolelta ja sieltä löytyy isoja nikkelialueita, joissa esiintymä on paljon rikkaampaa, niin nikkelin hinta laskee. Täällä voi jäädä sitten kaivos levälleen, jopa satoja vuosia monen sukupolven ajan. Älyäkö viranomaiset vaatia tarpeeksi hyvät vakuudet, että kaivanto ei jää levälleen, että se hoidetaan loppuun asti. Hiukkasten mukana leviää pölyä luontoon ja niiden mukana lentää varmasti raskasmetallia, joka kerääntyy kaloihin ja sitä kautta ihmisiin. Luonnostaan jo on vesistöissä sitä jonkin verran, niin se ei ainakaan tule vähenemään. En usko siihen, että luontoon ei muka pääse kiellettyjä aineita. Muovikalvot, kestäkö tonniin painoa? Repeävät ja aineita pääsee vesistöön ja luontoon. Epävarmuus turvallisuudesta.” (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

Miksi loma-asukkaat ovat huolissaan tai peloissaan kaivoksen tulemisesta?

”Kaivos tuhoaa Kolmisoppijärven. Melu- ja pöly- ja muut ympäristöhaitat ovat asioita, jotka voivat johtaa vapaa-ajan asumisen loppumiseen asuinpaikallamme sekä porakaivomme tuhoutumiseen, jossa tutkimusten mukaan on hyvää talousvettä.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 64 vuotta, postikysely 31)

”Huolestuttaa järven pilaantuminen, melu, pöly ja muu saaste. Rantatontilla ei ole enää mitään arvoa. On viettänyt melkein koko ikänsä järvellä ja sen ympäristössä kalastellen, metsästäen, marjastaen ja metsää hoitaen. Aikuiset lapset ovat olleet aikeissa jatkaa tätä heidän jälkeensä, mutta jos kaivos tulee, niin se ei ole enää mahdollista. Rantatontteja saa tietysti rahalla, mutta tunnearvoja ei voi korvata edes raha.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 63 vuotta, postikysely 33)

”Epävarmuus, tuleeko vai eikö tule kaivos. Enemmän huolestuttaa se, että jos jostain syystä kaivosta ei tule. Sen seurauksena kiinteistöjen arvo tipahtaa, koska ostajat laskevat, että ei sitä nyt tule mutta kun tekniikka kehittyy 20 vuotta niin sitten saattaa tulla. Tähänkin saakka ollut

siitä kiinni, että kun sopivaa tekniikkaa ei ole ollut. Malmio on sen verran köyhää, että se vaatii oikean tekniikan. Uudella tekniikalla malmin ottaminen liuottamalla on loppujen lopuksi ilmaista.” (Loma-asukas, 0 km, ryhmähaastattelu)

”Kaivoksen rakentamiseen ja perustamiseen liittyy paljon riskejä. Huolestuttaa se, että onko kaivosyhtiö itsekään tietoinen kuinka suuresta esiintymästä on kyse. Prosessivaihtoehdot epäilyttävät, erityisesti bioliuotus ja sen käyttäytyminen Suomen oloissa. Siihen liittyy riskejä, koska sitä ei ole aikaisemmin kokeiltu. Huolestuttaa myös se, että kaivoksella loppuu taloudelliset resurssit ja louhinta jääkin kesken. Kuka hoitaa jälkihoidon? Mitä sitten tapahtuu, jos nikkelin hinta romahtaa? Kaivostoiminta loppuu ja louhinnat jäävät levälleen ja kesken jopa vuosikymmeniksi.” (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Kyllä se kaivoksen tuleminen huolestuttaa. Kesänviettopaikka menee. Puolivuotta tulee vietettyä siellä, viikonloput. Siellä on kaikki kasvimaat ja marjapensaat. Metsästys- ja kalastus-mahdollisuudet ovat siellä. Tavallaan se paikka on sellainen henkireikä. Alkaa pikkuhiljaa ymmärtämään minkälainen tunnelma on ollut kun Karjala vietiin, tässä alkaa olla tuntua vähän samanlainen tunnelma; kaikki viedään tavallaan.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

”Kesäasunto jää toiminnan alle. Korvataanko mitään?” (Loma-asukas, 0 km, mies, 52 vuotta, postikysely 35)

Asukkaille, jotka odottelevat kaivoksen tuloa rauhallisin mielin, suurimmaksi syyksi nousivat kaivoksen positiiviset vaikutukset. Niille asukkaille, joita kaivoksen tuleminen huolestuttaa tai pelottaa, syyt ovat epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta ja kaivoksen aiheuttamat haitat ympäristöön.

6.2 Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen

TAULUKKO 53 Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen sukupuolen mukaan

	Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen	
	Mies	Nainen
	Lkm	Lkm
Erittäin huolestunut	3	4
Huolestunut	5	2
Ei lainkaan huolestunut	9	2
Ei osaa sanoa	5	3

Asukkaista yhdeksän miestä ja kaksi naista ei ole lainkaan huolestunut kaivoksen vaikutuksista terveyteen. Viisi miestä ja kaksi naista on huolestunut. Miehistä kolme ja naisista neljä on erittäin huolestunut kaivoksen terveysvaikutuksista. Viisi miestä ja kolme naista ei osaa arvioida vaikutuksia terveyteen. Naiset myöntävät miehiä herkemmin huolestumisen terveyteen liittyvistä vaikutuksista, miehillä on vaikeampaa myöntää se, että heitä huolestaa kaivoksen vaikutukset terveyteen.

TAULUKKO 54 Vakituisten ja loma-asukkaiden huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen

		Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen
		Lkm
Vakituinen asuminen	Erittäin huolestunut	5
	Huolestunut	5
	Ei lainkaan huolestunut	8
	Ei osaa sanoa	6
Loma- asuminen	Erittäin huolestunut	2
	Huolestunut	2
	Ei lainkaan huolestunut	3
	Ei osaa sanoa	2

Vakituisista asukkaista viisi on erittäin huolestunut, viisi huolestunut, kahdeksan ei ole lainkaan huolestunut ja kuusi ei osaa sanoa. Loma-asukkaista kaksi on erittäin huolestunut, kaksi huolestunut, kolme ei ole lainkaan huolestunut ja kaksi ei osaa sanoa.

TAULUKKO 55 Huolestuneisuus kaivoksen vaikutuksista terveyteen etäisyyden mukaan

	Huolestuneisuus vaikutuksista terveyteen			
	0-1 km	2-5 km	6-10 km	yli 10
	Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Erittäin huolestunut	4	3		
Huolestunut	3	4		
Ei lainkaan huolestunut	4	4	1	2
Ei osaa sanoa	2	6		

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 kilometrin etäisyydellä tulevasta kaivoksesta, neljä on erittäin huolestunut ja kolme huolestunut. Neljä ilmoittaa, että kaivoksen vaikutukset terveyteen eivät huoleta lainkaan. Kaksi asukasta ei osaa sanoa.

Etäisyydellä 2-5 kilometriä tulevasta kaivoksesta asuvista kolme on erittäin huolestunut ja neljä on huolestunut. Neljää asukasta vaikutukset terveyteen eivät huoleta lainkaan. Kuusi asukasta ei osaa sanoa. Yli viiden kilometrin etäisyydellä asuvat eivät ole lainkaan huolestuneita terveysvaikutuksista.

Miksi asukkaat ovat huolissaan kaivoksen vaikutuksista terveyteen?

”Erittäin huolissaan. En usko yhtään mitä ne kertovat, että päästöt olisivat vähäiset”. (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Erittäin huolestunut. Ilmavirtojen mukana tulee eri aineita ja kun ei tosiaan tiedä sitä systeemiä kun se on vähän erilainen, tai tulipa kumpi vaihtoehto tahansa, niin mitä kaikkea se saa aikaiseksi kun se kaivos on täydessä toiminnassa. Ja paljonko siitä sitten lähtee niitä pölyjä ja muita ilmavirtojen matkassa?” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Huolestunut, koska runsaasti epävarmuustekijöitä.” (Vakituinen asukas, 4 km, nainen, 30 vuotta, lomakehaastattelu 9)

”Pöly ja vesistöjen kautta, kalan ja juomaveden mukana, tulevat saasteet ja myrkyt. Taloudellinen kehittyminen on ristiriidassa luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin kanssa.” (Loma-asukas, 1,5 km, nainen, 46 vuotta, teemahaastattelu 2)

”Totta kai on huolestunut vaikutuksista terveyteen ja varsinkin vesistöjen vaikutus. Kun ei ole tieteellisesti tutkittu vaikutuksia, niin ei ole mitään tietoa. Minkälainen vaikutusten seuranta tähän tulee ja tutkitaanko sitä jatkuvasti, esimerkiksi veden laatua. Millaisia aineita sieltä maasta tulee kun sitä kaivetaan, jotka ilman ja veden ja eri aineiden yhteisvaikutuksesta muuttuvat myrkyllisiksi sekä luonnolle ja sitä kautta tietysti ihmiselle ja eläimistöille.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1)

Osa asukkaista ei ole huolestunut kaivoksen vaikutuksista terveyteen, koska he eivät ole paikalla kun kaivos tulee. Toinen syy on se, että asukkaat eivät osaa sanoa kuinka huolestuneita ovat, koska he eivät tiedä tai eivät osaa odottaa mitä kaivos tuo tullessaan kun se on toiminnassa.

”Näkee sitten kun se tulee. Ilmeisesti siitä ei ole vaikutusta. Bioliuotus uusi menetelmä Suomessa, niin eipä niitä vaikutuksia osaa sanoa. Aika ulkona olivat viime kokouksessa kaverit niistä terveysvaikutuksista. Aika vähän oli heillä tietoa.” (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 51 vuotta, lomakehaastattelu 14)

”Ei osaa sanoa, mikä on kaivoksen vaikutus terveyteen. Mikä on pöly- ja muu vaikutus? Minkälaiset pölypilvet tulevat?” (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

”Kyllä sillä varmaan jonkinlaisia vaikutuksia ja ongelmia on terveyteen. Ei sitä osaa olla huolestunut.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”En ole lainkaan huolestunut kaivoksen vaikutuksista terveyteen, ainakaan vaikutuksista omaan terveyteen, kun itselle lähtö tulee.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

”Kalojen elohopea pitoisuus on ollut korkea jo muutenkin, erityisesti Kalliojärnessä Ei olla huolestuneita, koska asuinpaikassa pysty enää olemaan kun kaivos tulee. Jos kaivos tulee, niin lähteä lopullisesti pois. Ei enää edes halua mennä. Terveydelle haittaa, jos kaivos tulee, pöly.” (Loma-asukas, 0km, ryhmähaastattelu)

7 Johtopäätökset

7.1 Yhteenveto

Asukkaiden suhtautumisessa Talvivaaran kaivoshankkeeseen on eroja. Vakituiset asukkaat suhtautuvat loma-asukkaita myönteisemmin. Talvivaaran kaivoksen avaamiseen vakituisista asukkaista suurin osa suhtautuu myönteisesti kun taas loma-asukkaista suurin osa suhtautuu erittäin kielteisesti. Lähimpänä tulevaa kaivosaluetta asuvat suhtautuvat sen avaamiseen

kielteisemmin kuin kauempana asuvat. Kuitenkin osa lähimpänä asuvista asukkaista suhtautuu myös myönteisesti ja jopa erittäin myönteisesti.

Kaivoksesta tiedottaminen on ollut vakituisten ja loma-asukkaiden mielestä myönteistä. Asukkaat ovat saaneet tietoa kaivoksesta lehdistä, seurantaryhmän kokouksista, lähiympäristön ihmisiltä ja hanketta koskevista selvityksistä. Lisäksi asukkaat kertoivat saaneensa tietoa tv:stä ja internetistä. Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan on vakituisilla asukkailla ja loma-asukkailla myönteinen. Vakituksista asukkaista kymmenen ei osannut sanoa omaa suhtautumistaan, joka voi johtua siitä, että kaivosyhtiö ja sen edustajat ovat heille vieraita kun he eivät ole käyneet kyläkokouksissa tai olleet tekemisissä keskenään. Suhtautuminen kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan on etäisyydestä huolimatta myönteistä tai asukkaat eivät osaa sanoa omaa suhtautumistaan.

Suurin osa asukkaista ei osaa sanoa miten suhtautua kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin. Kaivoksesta 0-1 kilometrin säteellä asuvat suhtautuvat kielteisesti tai erittäin kielteisesti muutoksiin kun taas 2-5 kilometrin säteellä asuvat suhtautuvat myönteisesti. Kaivoksen ympäristövaikutuksiin vakituiset asukkaat ja loma-asukkaat suhtautuvat kielteisesti. Ympäristövaikutuksiin suhtaudutaan kielteisesti ja erittäin kielteisesti 0-1 kilometrin ja 2-5 kilometrin etäisyydellä kaivoksesta. Kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin vakituiset asukkaat suhtautuvat loma-asukkaita myönteisemmin. Etäisyyden mukaan eriteltynä kaivosalueesta 0-1 kilometrin etäisyydellä asuvien suhtautuminen on kuudella myönteinen, neljällä erittäin kielteinen ja kahdella kielteinen. Suhtautuminen 2-5 kilometrin etäisyydellä asuvilla on myönteinen suurimmalla osalla.

Suurin osa vakituksista sekä loma-asukkaista kokee omat vaikutusmahdollisuutensa, koskien kaivoksen avaamista, toteutusta ja toimintaa, huonoiksi tai erittäin huonoiksi. Vakituisten ja loma-asukkaiden välillä ei ole eroja. Asukkaat ovat kuitenkin kiinnostuneita vaikuttamaan kaivoksen perustamiseen ja heitä myös kiinnostavat kaivoksen vaikutukset.

Asukkaista suurimman osan mielestä kylässä vallitseva ilmapiiri on kohtuullisen rauhallinen koskien kaivoksen tuleamista. Suurin osa asukkaista arvioi, että kaivoksen tuleminen ei ole vaikuttanut paikkakunnan yhteishenkeen. Loma-asukkaista muutama uskoo sen parantaneen yhteishenkeä esimerkiksi sillä, että kokouksiin kaikki ovat yhdessä yhteisen asian puolesta kerääntyneet ja samalla näkevät toisiaan.

Asukkaiden arvioissa ei tullut suuria eroja kaivoksen 1 ja 2 sijoitusvaihtoehdon välille. Asukkaat arvioivat vaikutukset omaan asuinalueeseensa aikalailla samanlaisiksi ensimmäisen ja toisen sijoitusvaihtoehdon jälkeen. Esille tuli myös se, osa asukkaista ei osannut arvioida miten kaivos vaikuttaa omaan asuinalueensa viihtyisyyteen, maisemaan, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksiin tai omaan ihanneympäristöön. He kokivat, että heillä ei ole tarpeeksi tietoa kaivoksen mahdollisista vaikutuksista. Asukkaiden mielestä sen pystyy näkemään vasta sitten kun kaivos on todellinen ja toiminnassa.

Asukkaiden arvioissa kaivos muuttaa asuinalueen viihtyisyyttä, maisemaa, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia huonompaan suuntaan. Mitä kauempana tulevasta kaivosalueesta asutaan, sitä vähemmän kaivoksella on negatiivista vaikutusta oman asuinalueen viihtyisyyteen ja varsinkin maisemaan. Lähimpänä suunniteltua kaivosta asuvat kokevat suurimmaksi osaksi oman asuinympäristön olevan erittäin kaukana omasta ihanneympäristöstä kaivoksen molempien sijoitusvaihtoehtojen jälkeen. Yli viiden kilometrin

etäisyydellä asuvien ympäristö säilyy erittäin lähellä tai aika lähellä omaa ihanneympäristöä myös kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen jälkeen.

Kaivoksen erittäin negatiivinen vaikutus metsästykseseen heijastuu myös kauempana asuvien harrastus- ja virkistysmahdollisuuksiin. Asukkaat kokevat kaivoksella olevan negatiivista vaikutusta luonnossa liikkumiseen, marjastukseen ja sienestykseen. Kalastukseen asukkaat arvioivat olevan vaikutusta silloin, jos kaivos saastuttaa vesistöt. Luontoon liittyvillä harrastuksilla, luonnolla ympäristönä ja arvona on asukkaille itselleen ja heidän omalla perheelleen huomattava merkitys.

Vakituista asukkaista kaivoksen vaikutus luonnossa liikkumiseen on suurimman osan mielestä negatiivinen. Metsästykseseen kaivoksella on vakituisten asukkaiden mielestä erittäin negatiivinen vaikutus. Vakituisten asukkaiden marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen kaivoksen vaikutus on negatiivinen. Loma-asukkaiden mielestä kaivos vaikuttaa heidän luonnossa liikkumiseen, metsästykseseen, marjastukseen, sienestykseen ja kalastukseen erittäin negatiivisesti.

Merkittävistä paikoista nousi esille Linnakallio, jolla on tärkeä merkitys kulttuurihistoriallisena paikkana kyläläisille. Linnakalliolla on retkeilty ja vietetty aikaa ennen vanhaan esimerkiksi tanssien merkeissä. Linnakallio on edelleen suosittu retkeilypaikka hienojen maisemien ja sen oman erityisyytensä vuoksi. Nykyään se on erityisesti koululaisten suosima retkeilypaikka. Muita esille tulleita paikkoja ovat Kuusimäenseutu, Kuusimäen kulju, Sopenvaara, Mustamäki ja Mäkitupa, jotka ovat hyviä marjastusmaita. Suunnitellulla kaivosalueella sijaitsee myös suoalueet, jotka ovat hyviä lakkapaikkoja. Kaivosalue on myös keskeinen metsästysalue ja kaivoksen tulo tietää aikaa varmaa loppua kylän metsästykselle, jos tilalle ei saada uusia metsästyksmaita.

Sotkamon kunnanjohtajan mukaan Talvivaaran kaivoksella on iso merkitys Sotkamolle ja sen merkitys heijastuu yli kunta rajojenkin. Sotkamo ja Kajaani ovat siitä suurimmat hyötyjät. Kaivos toisi mukanaan vähintään saman verran työpaikkoja takaisin kuin mitä meijerin lopettamisen mukana meni. Kunnallistekniseen puoleen ja kunnan kuvioihin se vaikuttaa siten, että varmasti jouduttaisiin miettimään päiväkotien laajentamista ja koulut kävisivät ahtaaksi. Palvelut olisi pystyttävä tarjoamaan sillä tasolla kuin ne ovat nyt. Talvivaaran kaivoksesta hyötyisivät Sotkamon kunnassa asuvat ihmiset. Osa heistä saisi palkkatyötä ja kuorma-autoyritykset ja maansiirtokuljetusyritykset saisivat lisää työtä. Ensisijainen hyöty näkyisi Sotkamossa, sitten seuraavaksi Kajaanissa. Kajaanista hankittaisiin palveluja ja sieltä tulisi myös työntekijöitä kaivokselle. Koko Kainuukin hyötyisi Talvivaaran kaivoksen tulemisesta, mutta kuinka laajalle, sitä ei osaa Sotkamon kunnanjohtaja arvioida. Sotkamon kunta saisi lisää verotuloja mutta kunnallistekniikan ylläpitäminen laajemmin on myös rahareikä. Rakentaminen nähdään Sotkamossa kuitenkin aina myönteisenä asiana silloin kun sille on tarvetta.

Yleinen asenne Kajaanissa koskien Talvivaaran kaivoksen tuleamista on hyvin myönteinen, kaupungin valtuuston puheenjohtaja arvion mukaan. Kajaanissa varmasti tullaan järjestämään koulutusta sitten kun tarvittavat päätökset on tehty ja toiminta alkaa. Kajaanin kaupunki tulee olemaan toimijana keskeisellä sijalla. Kaivokselta on yhtä pitkä matka Kajaanin kuin Sotkamoon, lisäksi Kajaanissa on kaikki palvelut, joita Sotkamossa taas ei ole. Ympäristövaikutusten osalta Kajaani ei voi olla ulkopuolinen. Ympäristövaikutukset ovat mitalin toinen puoli, joka pitää ottaa huomioon. Kun ympäristövaikutuksia tarkastellaan, niin siellä on ne kielteiset ja ihmisten viihtyvyyteen vaikuttavat tekijät. Jos lähdetään yhteisönä

hyväksymään tämä vaihtoehto, että meidän sosiaalisiin ja taloudellisiin oloihin tulee iso korjaus, niin huomioon tulisi ottaa päätöksiä tehdessä myös se, että sillä on kielteinen vaikutus meidän elinympäristöön ja meidän elämään ehkä mittaamattomaksi ajaksi. Ratkaisua tehdessä tulisi ajatella asia myös tulevien sukupolvien osalta, Kajaanin kaupungin valtuuston puheenjohtaja korostaa.

Asukkailta tiedusteltiin kyselyn lopussa, että millaisin mielin he ajattelevat kaivoksen tuleamista tällä hetkellä (kyselyn toteuttamishetkellä helmikuu-huhtikuun alku). Asukkaista eläkeläiset näyttävät suhtautuvan kaivoksen tuloon rauhallisimmin. Asukkaista 21 ajattelee kaivoksen tuleamista rauhallisin mielin, kymmenen asukasta on huolestunut ja kahta asukasta tilanne pelottaa. Vakituiset asukkaat ovat loma-asukkaita rauhallisemmin mielin. Vakituiset asukkaista suurin osa on ikääntyneitä, jotka eivät välttämättä osaa ajatella kaivoksen vaikutuksia itseensä. He ovat nähneet kylän autioitumisen ja nuorten pois lähdön ja toivovat, että kaivos virkistäisi kylää ja toisi sinne lisää asukkaita ja palveluja, kaupan ja ehkä ravintolan. Lähin kauppa on Vuokatissa ja seuraava Sotkamossa.

Kaivoksen tuleminen huolestuttaa loma-asukaita enemmän. Loma-asukkaista suuri osa on keski-ikäisiä tai hieman vanhempia, joilla on vapaa-aikaa. He haluavat viettää suurimman osan siitä mökillään ja heillä on siellä mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen ja harrastamiseen.

Yhtä vakituista asukasta ja yhtä loma-asukasta kaivoksen tuleminen pelottaa. Viisi 0-1 kilometrin etäisyydellä asuvaa on rauhallisin mielin, kuusi on huolestunut ja kahta asukasta tilanne pelottaa. Yli kilometrin päässä asuvia asukkaita tilanne ei pelota, mutta neljää huolestuttaa. Loput 21 asukasta ajattelevat kaivoksen tuloa rauhallisin mielin. Asukkaat erittelevät syyksi rauhalliseen suhtautumiseen sen, että kaivoksella on positiivisia vaikutuksia, tilanteeseen ei voi vaikuttaa, siihen on vaan sopeuduttava tai se ei kosketa. Asukkaita huolestuttaa tai pelottaa epävarmuus ja epätietoisuus tulevaisuudesta, ympäristöhaitat ja se miten menetykset tullaan korvaamaan.

Vakituiset asukkaat ja loma-asukkaat nostivat Talvivaaran kaivoksen kaikista myönteisimmäksi vaikutukseksi työllisyyden paranemisen. Luonnon käytön rajoittuminen on molempien vakituisten sekä loma-asukkaiden mielestä kaivoksen kielteisin vaikutus.

7.2 Kaivoksen vaikutusten lieventäminen

TAULUKKO 56 Vakituisten ja loma-asukkaiden mielipide kaivoksen sijoitusvaihtoehdosta 1

		V1	V1	V1	V1
		Rikastushiekka- allas kauemmas asutuksesta	Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	Muita sijoitusvaihto- ehtoja tutkia vielä
		Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Kyllä	9	6	13	12
	Ei osaa sanoa	4	5	4	4
	Ei	11	13	7	8
Loma- asuminen	Kyllä	3	3	7	7
	Ei osaa sanoa	1	1		
	Ei	3	3		1

Vakituisista asukkaista yhdeksän siirtäisi rikastushiekka-altaan kauemmaksi asutuksesta, yhdeksän ei osaa sanoa ja 11 asukkaan mielestä se on jo riittävän kaukana. Loma-asukkaista sen siirtäisi kolme asukasta kauemmaksi, yksi ei osaa sanoa ja kolmen mielestä se on jo riittävän kaukana. Teollisuusalueen vakituisista asukkaista kuusi haluaisi siirtää kauemmaksi asutuksesta, viisi ei osaa sanoa ja 13 asukkaan mielestä sitä ei tarvitse siirtää enää kauemmaksi. Loma-asukkaista kolme haluaisi sen kauemmaksi, yksi ei osaa sanoa ja kolmen mielestä sitä ei tarvitse siirtää kauemmaksi. Sivukivialueet 13 vakituista asukasta haluaisi kauemmaksi, neljä ei osaa sanoa ja seitsemän näe tarvetta siirtää kauemmaksi. Loma-asukkaista kaikki haluaisivat siirtää sivukivialueet kauemmaksi asutuksesta. Muita sijoitusvaihtoehtoja kehottaa vielä tutkimaan 12 vakituista asukasta, neljä ei osaa sanoa ja kahdeksan mielestä ei tarvitse. Loma-asukkaista seitsemän kehottaa tutkimaan vielä sijoitusvaihtoehtoja ja yksi ei.

TAULUKKO 57 Mieliäpidä kaivoksen sijoitusvaihtoehdosta 1 etäisyyden mukaan

		Kyllä	Ei osaa sanoa	Ei
0-1 km	V1 Rikastushiekka-allas kauemmas asutuksesta Lkm	7	1	4
	V1 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta Lkm	5	1	6
	V1 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta Lkm	9	1	2
	V1 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä Lkm	8	1	3
2-5 km	V1 Rikastushiekka-allas kauemmas asutuksesta Lkm	5	3	8
	V1 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta Lkm	4	4	8
	V1 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta Lkm	10	2	4
	V1 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä Lkm	10	3	4
6-10 km	V1 Rikastushiekka-allas kauemmas asutuksesta Lkm		1	
	V1 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta Lkm		1	
	V1 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta Lkm		1	
	V1 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä Lkm	1		
yli 10 km	V1 Rikastushiekka-allas kauemmas asutuksesta Lkm			2
	V1 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta Lkm			2
	V1 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta Lkm	1		1
	V1 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä Lkm			2

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 km säteellä heitä lähimmäksi tulevasta kaivoksesta, seitsemän mielestä rikastushiekka-allas tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta ja neljän mielestä ei tarvitse sijoittaa kauemmaksi. Viiden asukkaan mielestä teollisuusalue tulisi olla kauempana asutuksesta ja kuuden mielestä se on jo riittävän kaukana. Yhdeksän asukasta siirtäisi sivukivialueita kauemmaksi asutuksesta ja kaksi ei näe tarvetta siirtää niitä kauemmaksi. Kahdeksan mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia ja kolmen mielestä ei tarvitse.

Kaivoksesta 2-5 km säteellä asuvista asukkaista kahdeksan mielestä rikastushiekka-allasta ei tarvitse sijoittaa kauemmaksi asutuksesta ja viiden mielestä se saisi olla kauempana. Kolme ei osaa sanoa tulisiko rikastushiekka-allas sijoittaa kauemmaksi asutuksesta. Kahdeksan mielestä teollisuusaluetta ei tarvitse siirtää kauemmas asutuksesta ja neljän mielestä tulisi siirtää kauemmaksi. Neljä ei osaa sanoa. Kymmenen asukasta siirtäisi sivukivialueet kauemmaksi asutuksesta ja neljä ei. Kaksi asukasta ei osaa vastata. Kymmenen asukkaan mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia. Neljän asukkaan mielestä ei tarvitse enää tutkia ja kolme ei osaa sanoa. Asukas, joka asuu 6-10 km säteellä kaivoksesta, ei osaa sanoa tulisiko rikastushiekka-allas, teollisuusalue, sivukivialueet sijaita kauempana

asutuksesta, mutta muita sijoitusvaihtoehtoja voisi tutkia. Yli kymmenen kilometrin säteellä asuvien mielestä rikastushiekka-allasta ja teollisuusaluetta ei tarvitse sijoittaa kauemmas asutuksesta. Toisen mielestä sivukivialueet tulisi olla kauempana asutuksesta ja toisen mielestä ei. Muita sijoitusvaihtoehtoja ei tarvitse tutkia enää.

TAULUKKO 58 Vakituisten ja loma-asukkaiden mielipide sijoitusvaihtoehdosta 2

		V2 Bioliuotuskasat kauemmas asutuksesta	V2 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	V2 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	V2 Muita sijoitusvaihto- ehtoja tutkia vielä
		Lkm	Lkm	Lkm	Lkm
Vakituinen asuminen	Kyllä	8	5	12	12
	Ei osaa sanoa	4	2	4	4
	Ei	12	17	8	8
Loma- asuminen	Kyllä	5	4	7	7
	Ei	2	3		1

Vakituista asukkaista kahdeksan haluaisi bioliuotuskasat kauemmaksi asutuksesta ja viisi haluaisi teollisuusalueen kauemmaksi asutuksesta. Vakituista asukkaista 12 mielestä sivukivialueet tulisi siirtää kauemmaksi asutuksesta ja myös 12 mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia. Bioliuotuskasoja 12 vakituista asukasta, teollisuusaluetta 17 vakituista asukasta ja sivukivialueita kahdeksan vakituista asukasta ei näe tarpeelliseksi siirtää kauemmaksi asutuksesta. Loma-asukkaista viisi haluaisi bioliuotuskasat ja neljä teollisuusalueen kauemmaksi asutuksesta. Seitsemän loma-asukasta siirtäisi sivukivialueet kauemmaksi asutuksesta ja seitsemän mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia. Kahden loma-asukkaan mielestä bioliuotuskasoja ja kolmen loma-asukkaan mielestä teollisuusaluetta ei tarvitse siirtää kauemmaksi.

TAULUKKO 59 Mielipide kaivoksen sijoitusvaihtoehdosta 2 etäisyyden mukaan

			Kyllä	Ei osaa sanoa	Ei
0-1 km	V2 Bioliuotuskasat kauemmas asutuksesta	Lkm	8		4
	V2 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	Lkm	5		7
	V2 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	Lkm	9		3
	V2 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä	Lkm	8	1	3
2-5 km	V2 Bioliuotuskasat kauemmas asutuksesta	Lkm	5	3	8
	V2 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	Lkm	4	1	11
	V2 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	Lkm	9	3	4
	V2 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä	Lkm	10	3	4
6-10 km	V2 Bioliuotuskasat kauemmas asutuksesta	Lkm		1	
	V2 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	Lkm		1	
	V2 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	Lkm		1	
	V2 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä	Lkm	1		
yli 10 km	V2 Bioliuotuskasat kauemmas asutuksesta	Lkm			2
	V2 Teollisuusalue kauemmas asutuksesta	Lkm			2
	V2 Sivukivialueet kauemmas asutuksesta	Lkm	1		1
	V2 Muita sijoitusvaihtoehtoja tutkia vielä	Lkm			2

Asukkaista, jotka asuvat 0-1 km säteellä kaivoksesta, kahdeksan mielestä bioliuotuskasat tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta ja neljän mielestä ei. Viisi asukasta sijoittaisi teollisuusalueen kauemmaksi ja seitsemän mielestä se on jo tarpeeksi kaukana. Yhdeksän

asukasta on sitä mieltä, että sivukivialueiden tulisi sijaita kauempana asutuksesta ja kolmen mielestä ne ovat riittävän kaukana. Kahdeksan mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia ja kolmen mielestä ei. Yksi ei osaa sanoa.

Viiden 2-5 km säteellä asuvan mielestä bioliuotuskasat tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta ja kahdeksan mielestä ne ovat tarpeeksi kaukana. Kolme ei osaa sanoa. Teollisuusalueen neljä asukasta siirtäisi kauemmaksi, mutta 11 asukasta kokee sen olevan jo kaukana asutuksesta. Yhdeksän asukasta siirtäisi sivukivialueet kauemmaksi asutuksesta ja neljä ei. Kolme ei osaa vastata. Kymmenen asukkaan mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja voisi vielä tutkia ja neljän mielestä ei tarvitse. Kolme asukasta ei osaa sanoa.

Kaivoksesta 6-10 km säteellä asuva ei osaa sanoa tulisiko bioliuotuskasojen, teollisuusalueen tai sivukivialueiden sijaita kauempana asutuksesta. Muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi tutkia. Yli kymmenen kilometrin päässä asuvat eivät näe tarvetta siirtää bioliuotuskasoja ja teollisuusaluetta kauemmaksi asutuksesta, mutta toisen asukkaan mielestä sivukivialueet voisivat sijaita kauempana. Molempien mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia.

Asukkaiden mielipiteitä ja ehdotuksia kaivoksen sijoitusvaihtoehdosta 1:

Vastaajan mielestä sijoitusvaihtoehto 1 rikastushiekka-allas tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, siellä ei asutusta sinänsä ole, paitsi Kuusimäki. Teollisuusalueen sijoittumisesta vastaaja ei osaa sanoa, mitä likempänä se on niin sitä parempi, mutta asukkaiden kannalta taas toinen juttu, niin siihenpä ei osaa sitten sanoa mitään. Sivukivialueet voisi tietenkin sijoittaa kauemmas asutuksesta, niitä voisi siirtää asumattomalle alueelle. Muita sijoitusvaihtoehtoja voisi myös tutkia vielä. Monttua voisi täyttää sitä mukaan. (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 51 vuotta, lomakehaastattelu 14)

Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1 vastaajan mielestä rikastushiekka-allas tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta. Ainoastaan autiotaloja lähellä, mutta on yksi asuttu talo lähellä, että voisi olla kauempana. Teollisuusaluetta ei tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, koska se ei ainakaan heitä hirveästi heitä liikuttaisi tai heihin vaikuttaisi. Sivukivialueet voisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, tulevat aika lähelle heidän taloa. Muita sijoitusvaihtoehtoja ei heidän kannalta kannata tutkia. (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

Vastaajan mielestä sijoitusvaihtoehto 1 rikastushiekka-allasta ei tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, ”koska siinä ei ole asutusta kuin joku autiotalo. Teollisuusaluetta ei myöskään tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, koska sielläkään ei ole asutusta tai on talo, mutta siinä on ihan eläkeläisiä, joilla ei ole sähköjä. Lähiseudulla ei ole asuintaloja. Sivukivialueita ei tulisi sijoittaa kauemmas, koska ei ole asumuksia niin kovin lähellä. Johonkin vesistöihin se vaikuttaa, kun tällaisia tehdään. Ei tule tutkia muita sijoitusvaihtoehtoja, koska tuossa ovat ne kaivannot, niin miten niitä lähtee hajasijoittamaan sinne sun tänne, minnekään kauemmas. Onko siinä järkeä lähteä sijoittamaan eri alueita hirveän kauas toisistaan? Suppeammalla alueella parempi, koska jos niitä lähdetään kauemmaksi, niin se vaan pahenee.” (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

Sijoitusvaihtoehto 1 rikastushiekka-allas tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, heille siitä on kyllä aika pitkä matka, mutta ei haittaa vaikka siirtäisi sen vielä kauemmaksi. Teollisuusalue myös kauemmaksi, vaikka on jo kohtalaisen kaukana, mutta ei haittaa vaikka kauemmas siirtää. Sivukivialueet tulisi ehdottomasti sijoittaa kauemmas. Muita sijoitusvaihtoehtoja voisi tutkia. Pekka Perälle soittanut ja tehnyt ehdotuksia. Tie ja lähteet peittyvät sivukivialueen alle.

Kaivosalue on liian lähellä heidän asuintilaa. Jos järvestä lähtee vesi, niin sitten lähtee kaivosta ja lähteistä. Sivukivialueille löytyisi parempiakin paikkoja, niitä pitäisi sijoittaa enemmän suoalueille, ei kauniille ja hienolle vaaramaisemalle. Läjät koskettavat heitä todella läheltä. Jos läjä 60 metriä korkea, niin se on kamalan näköinen. Jos etelä aurinko paistaa, niin ei e paista läjien läpi. Perä sanonut, että niitä pitäisi sitten myöhemmin katsoa, miten niitä sitten sijoittelee. Oli silloinkin hänellä jonkin kiire. Järjetöntä alkaa tehdä patoa malmipiikin takia, joka on rannassa. Järvessä on paksusti vettä, 9 m jossakin kohdassa. Jos sitä esiintymää kaivetaan, niin järkevintä olisi, että patoa ei rakenneta, vaan se piikki jätetään ottamatta. Järveen jätetään myös kannake. Melusteita ja pölysteitä tulisi sitten olla. Pöly tulee heidän tilalle, jos sopivasti tuuli käy ja melu tulee joka tapauksessa. Esteet voisi sitten purkaa, kun toiminta loppuu, ei jäisi kiinteää paikan päälle. Hakopuron, jota tutkijat eivät ole huomanneet ollenkaan, virtaamaan ei puututtaisi ollenkaan. Poraajat sanoneet, että järven yhdessä kohdassa on ollut 9 m vettä, 9 m soraa ja 9 m hiekkaa ja sitten vasta kallio. Jos tehdään pato (jos pohja samanlaista), niin saattaa hyvinkin käydä, niin että vesi murtaa padon ja vesimassat syöksyy kaivannolle (kuten Joensuussa käynyt). Hirveän arveluttava asia on pato, että jos kaivannon syvimmillään ja pato murtuu, niin kaikki järven vedet ja joet virtaavat kaivantoon. Pato on hirveä riski. Jos paljon samanlaisia sateisia kesiä, niin Kalliojoessa on hirveä virtaama. (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

Sijoitusvaihtoehto 1 rikastushiekka-allasta eikä teollisuusaluetta tarvitse sijoittaa kauemmas asutuksesta. Ne sijaitsevat harvaan asutulla seudulla muutenkin, että joka tapauksessa ovat kaukana asutuksesta, että ei näe syytä miksi pitäisi sijoittaa kauemmas. Koko ajan vastaaja suhtautunut tähän vaihtoehtoon (VAT -liuotus) sillä tavalla, että se ei missään tapauksessa tule toteutumaan. Eikä ole ottanut vaihtoehtoa edes tosissaan. Sivukivialueet tulisi hänen mielestään sijoittaa kauemmas asutuksesta. Ajatellut sivukivi alueita niiden talojen kannalta, jotka jäävät, että alueet voisi sijoittaa syrjemmäs. Vastaajan mielestä muita sijoitusvaihtoehtoja ei ehkä tarvitse tutkia enää. (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

Asukkaiden mielipiteitä ja ehdotuksia kaivoksen sijoitusvaihtoehdosta 2:

Sijoitusvaihtoehto 2 vastaajan mielestä bioliuotuskasoja tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta. Näiden sivukivialueiden kanssa täytyy olla tarkkana, koska vedet lähtevät moneen suuntaan. Tarkkana olla siinä, miten niitä järjestetään. Primääriskasat tulisi olla siten, että ne mahdollisimman vähän asutusta haittaavat. Teollisuusaluetta ei tarvitse sijoittaa kauemmas asutuksesta, se on jo tarpeeksi kaukana, ei ole lähellä asutusta. Sivukivialueita tulisi tarkkaan harkita vesistöjen mukaan, että miten ne laitetaan. Ne tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta. Muita sijoitusvaihtoehtoja voisi myös tutkia vielä. (Vakituinen asukas, 3-4 km, mies, 51 vuotta, lomakehaastattelu 14)

Sijoitusvaihtoehto 2 bioliuotuskasoja ei tulisi sijoittaa kauemmas, ei ainakaan heidän kannalta. Asumatonta aluetta. Teollisuusaluetta ei tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, jos ei nyt meluhaittoja. Sivukivialueet voisivat sijoittaa kauemmas asutuksesta, ainakin melu- ja pölyhaittoja ja tulevat aika lähelle asutusta. Muita sijoitusvaihtoehtoja ei tarvitse tutkia. (Vakituinen asukas, 5 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 13)

Sijoitusvaihtoehto 2 bioliuotuskasoja ei tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta, koska alueella ei ole asutusta. Teollisuusaluetta ei tarvitse sijoittaa kauemmas asutuksesta, koska sekin on keskellä "ei mitään". Sivukivialueita ei tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta. Eikä muita

sijoitusvaihtoehtoja tule tutkia. (Vakituinen asukas, 3 km, nainen, 60 vuotta, lomakehaastattelu 12)

”Sijoitusvaihtoehtoista Kuusilammen alue on vedenjakajalla ja siihen vaikutus on kahdensuuntainen. Valuma-alue molempiin suuntiin, saattaa olla, että se jakaisi tasaisemmin ympäristövaikutuksia, mutta kun me emme tiedä vaikutuksia. Sivukivialueet ovat suurimmaksi osaksi harvaanasutulla alueella. Niiden talojen osalta, jotka ovat välittömässä läheisyydessä. Bioliuotusvaihtoehdosta ei ole tietoa millaiset ympäristövaikutukset sillä menetelmällä on. Ei tiedetä, miten se käyttäytyy luonnossa. Käytetäänkö prosessissa kemiallisia tuotteita ja sellaisia, jotka eivät kuulu meidän luonnolliseen elinympäristöön. Jos käytetään kemiallisia aineita, niin se on aika varma, että ne leviävät sitten joka tapauksessa vesistöjen mukana muualle ympäristöön. Ja näitä haittavaikutuksia ei osata sanoa. Jos ottaa huomioon Keski-Euroopan joet, kuinka ne ovat saastuneet, vaikka on vakuutettu että niin ei käy. Suhtaudun skeptisesti, koska ei ole Suomessa aikaisemmin käytetty. Bioliuotusvaihtoehdossa bioliuotuskasvoja ei tulisi sijoittaa kauemmaksi asutuksesta. Kasat ovat jo valmiiksi harvaan asutulla alueella ja samoin teollisuusalue. Sivukivialueet voisi sijoittaa kauemmas asutuksesta. Muita sijoitusvaihtoehtoja ei tulisi tutkia enää.” (Loma-asukas, 1,5 km, mies, 58 vuotta, teemahaastattelu 1) Esitetty uusi kartta bioliuotusvaihtoehdosta on vastaajan mielestä paljon järkevämpi, koska se on tiiviimpi.

Sopenvaaran rinteille ei kannattaisi tehdä sivukivialuetta pohjamaaston korkeusaseman vuoksi. Samoin Mustamäen rinteille: Miksi läjät tulisi olla rinteillä tai mäkien päällä? Alueen länsilaidan Pappilan (Papinmäki) läheisyydessä useita käänteisiä lähteitä: Vesi menee maan sisään suoalueen keskellä olevasta kohdasta. Näitä on myös Kalliojärven kaakkoispuolella. (Loma-asukas, 0 km, mies, 40 vuotta, postikysely 30)

Talvivaaran kaivoksella on erittäin negatiivinen merkitys metsästysharrastukseen. Suunnitellulla kaivosalueella sijaitsevat Tuhkakylä Erä ry:n metsästysmaat. Kaivoksen tuleminen käytännössä lopettaa metsästysseuran toiminnan, jos seura ei saa metsästysmaita muualta lähialueelta. Haastatteluissa on ehdotettu, että kaivosyhtiö voisi auttaa hankkimaan uudet metsästysmaat UPM:n mailta, jotta metsästysharrastus voisi jatkua. Metsästysseuran toiminnalla on suuri merkitys koko Tuhkakylälle. Toimiva seura vilkastuttaa kylää järjestämällä yhteisiä tapahtumia, joissa kyläläiset näkevät toisiaan ja seurustelevat keskenään. Metsästysseuran toiminnan loppumisella on toinenkin negatiivinen vaikutus koko kylään metsästysharrastuksen loppumisen lisäksi.

Erään loma-asukkaan mielestä kylän lapset ja koululaiset pitäisi huomioida. Heille Raatevaaran ja Linnakallion alueilla on suuri merkitys, koska he retkeilevät siellä. Hänen mielestä on hieno asia, että kyläkoululla luontoarvot ja lapsille opetetaan luonnossa liikkumisen taito, luonnon arvostaminen ja tärkeys. Asukas toteaa, että opettajan ansiosta oppilaat saavat kokea luonnossa liikkumisen ilon. Ihana asia, että näkee lasten hiihtävän jäällä ja oleskelevan luonnossa. Ikävä, että lapsilta tullaan viemään se pois.

Koulun opettaja kokee valtavana menetyksenä, jos koulun oppilaat eivät voi nauttia enää koulun ympäristössä olevista laajoista metsämaista, joihin he ovat tottuneet. Kaivosyhtiön tulisi huomioida haitat ja menetykset, jotka kaivostoiminta aiheuttaa Tuhkakylän koululle. Kaivosyhtiö voisi tulla kummiyhtiöksi koululle ja kustantaa vuosittain leirikoulu miellyttävässä paikassa oppilaille. Koulun ja kaivosyhtiön välinen yhteistyö antaisi oppilaille paremman kuvan kaivoksesta. Oppilaiden kirjoituksista huomasi, että osa ajatteli kaivoksen ilmestyvän joku päivä heidän hyppyrimäen paikalle ja vievän heiltä pois mahdollisuuden laskea mäkeä yhdessä ja kokea iloa ja riemua luonnossa. Oppilaiden kirjoituksissa tuli esille

myös mielenkiinto kaivosta kohtaan ja osa heistä kirjoitti että kaivokselle voisi mennä tutustumaan ja sen jälkeen äidinkielen tunnilla kirjoittaa aine tutustumisretkestä.

7.3 Palaute asukkailta kaivoshankkeesta ja kaivosyhtiön toimijoista

”Tiedotus on ollut avointa ja asiallista Pekka Perällä. Kokouksissa ihmiset kommentoivat, vaikka eivät tiedä asiasta. Suurin miinus on metsästysmaiden menettäminen, mutta menetykset ovat loppujen lopuksi pieniä asioita.” (Vakituinen asukas, 11 km, nainen, 55 vuotta, lomakehaastattelu20)

”Mihin tulevat asuinalueet ja mihin työmiehet sijoitetaan? Lisää sopii ihmisiä, kuhan ei vähene enää asukkaat, parempi niin päin. Kuhan tulisi hyviä ihmisiä, niin saa kyllä tulla. On kylä niin hiljainen, että ei vieraita pistäydy. Nuoret lähtee pois kun työtä ei ole.” (Vakituinen asukas, 5 km, mies, 72 vuotta, lomakehaastattelu 17)

”Tiedotuksessa ristiriitoja. Murentaa luottamusta se, että luontoarvot kiistetään ja toisessa kokouksessa myönnetään. Asiasta annetaan kaksi totuutta, niin se kertoo, että ei ole uskottavaa. Ensin on myönnetty liito-oravien esiintyminen, sitten kielletty ja taas seuraavassa kokouksessa myönnetty. Epäilee sitä, että liito-oravan esiintymisalueet eivät sijaitse suunnitelluilla alueilla, mutta asukkaat itse nähneet jopa pihapiirissä liito-oravia. Jotkut sanoneet, että löytyy kasvillisuutta alueelta, jotka suojeltavia. (Vakituinen asukas, 0,3 km, mies, 43 vuotta, lomakehaastattelu 24)

”Palautteita hankkeesta antaa, että hyvä, että tiedotus on ollut näinkin voimakasta ja tilaisuuksia on kyläläisille järjestetty, että siitä kiitos. Mutta niissä kokouksissa ehkä jonkin verran häiritsee se, että siellä on semmoisiakin henkilöitä, joiden paikkoihin tämä ei niin välittömästi koske, niin ne ovat siellä niitä kaikista äänekkäimpiä. Jossakin vaiheessa kaipaisi ihan sellaisia pienempiä kokouksia, joissa kaivoshanketta käsiteltäisiin nimenomaan heidän maanomistajienkin näkökulmasta. Keskittyen siihen, miten se vaikuttaa heihin ja mitkä ne tulevat toimenpiteet siinä suunnassa tulevat olemaan. Enemmän henkilökohtaista tapaamista kaipaisi siinä mielessä, että kun tässä heillä, jotka ovat siinä varsinaisella kaivosalueella tai todennäköisellä kaivosalueella, eihän ne rajat varmaan ole vielä ihan selvillä, niin on kuitenkin niille niin suuret asiat kyseessä, että saattaa olla että tosiaan joutuu luopumaan niistä maista ja siinä pitäisi kuitenkin pystyä tiettyjä toimenpiteitä ennen sitä tekemään. Esimerkiksi pitäisi pystyä suunnittelemaan verotuksellisesti ja taloudellisesti asiat, että pitäisikö myydä metsiä ennen kuin siitä paikasta on jouduttu luopumaan, että mikä on esimerkiksi verotuksellisesti järkevää. Että tämäntyypistä täsmätietoa kyllä kaipaisi. Mutta kaiken kaikkiaan kiitos kaivoksen toiminnolle, että tiedotus on ollut näinkin avointa. On siitä tietty ollut lehdissäkin, mutta toki se lehtitieto on aina ollut sitä samaa minkä he ovat kuulleet sitten kokouksissakin. Kokoukset ovat kyllä olleet tärkeitä, että on nähty ihan kasvoista kasvoihin kaivoksen toimijoita eikä vain lehtikuvista. Se henkilökohtainen kontakti on kuitenkin se kaikista tärkein. Kaipaisi täsmätietoa, mutta onko sitä mahdollista saada vielä? Kuinka rajat tulevat vielä muuttumaan. Eri versioita tulee vielä varmaan kartoista. Alueiden sijoittelun kannalta tekevät maastokäyntejä kevään aikana ja sen seurauksena voivat rajat ja sijoittelu vielä muuttua. Ei sinänsä kiinnostu missä kaivoksen eri toiminnot sijaitsee, vaan enemmänkin se missä rajat menee. Ei ole ratkaisevaa, onko oman mökin päällä sivukivialue vai bioliuotuskasa, ei suurta merkitystä ole.” (Loma-asukas, 0 km, nainen, 44 vuotta, lomakehaastattelu 26)

”Tiedottamisessa pikkusen parantamisen varaa. Aikataulusta olisi hyvä tietää enemmän, että miten tulee hanke etenemään. Tietäisi vähän varautua eteenpäin, missä tahdissa. Sosiaaliset vaikutuksista vielä se, että kylän metsästysseurassa on 72 jäsentä. Se on kylän sellainen, miten sen nyt sanoisi, sellainen ainut toiminta, joka kyläläisille yhteisesti järjestetään. Tietenkin niille, jotka metsällä kulkevat niin se on henki ja elämä. Mutta eihän siinä, jos se tulee, niin se tulee. Moni on rakentanut mökin Jormasjärven rannalle osittain sen takia, että kuuluu metsästysseuraan. Monille niille se on kova isku. Yks sai viime keväänä mökin valmiiksi. Niille voi olla vesistövaikutuksia, kun joki laskee, että miten kaivos tulee vaikuttamaan veden laatuun.” (Loma-asukas, 1 km, mies, 37 vuotta, lomakehaastattelu 25)

Lähteet

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.). 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2002. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Huttunen, Arja. 2000. Suurikuusikon kultakaivoshankeen sosiaalisten vaikutusten arviointitutkimus. Espoo.
- Huttunen, Arja. 2002. Suhangon kaivoshankkeen sosiaalisten vaikutusten arviointitutkimus. Espoo.
- Juslén, Jyri. 1995. Sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA). Monipuolisempaan suunnitteluun. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 1995. Raportteja 180. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Juslén, Jyri. 1996. SVA-opas. Käytännön näkökulma sosiaalisten vaikutusten arviointiin. Sosiaali- ja terveystieteiden oppaita 1995: 2. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Lahti, Vesa-Matti. 1996. Riskiyhteiskunta tuli kylään. Sosiologinen tutkimus vesijohtoveden saastumisen seurauksista ihmisten elämässä. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia No. 229. Helsinki.
- Lapin Vesitutkimus Oy. 2004. Talvivaara Projekti Oy. Talvivaaran kaivoshankeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Rovaniemi.
- Mäkäräinen, Jouni. 2003. Askel kohti ihmistä. Kaavoituksen sosiaalisten vaikutusten arviointia kehittäneen Sva-projektin loppuraportti. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Kaupunkisuunnittelutoimisto. Jyväskylä.
- Sairinen, Rauno & Kohl, Johanna (toim.). 2004. Ihminen ja ympäristön muutos. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin teoriaa ja käytäntöjä. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. Espoo: Otamedia Oy.

Liite 1 Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1

Kuva 11. Alustava alueiden käyttösunnitelma päivävaihtoehdossa PR 1 VAT LIUOTUS

Liite 2 Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2

Liite 3 Kyselylomake

Sosiaalisten vaikutusten arviointi Talvivaaran kaivoshankkeen vaikutusalueella

Ympyröi vaihtoehto tai merkitse vastaus annettuun tilaan

LOMAKE NRO _____

PVM: _____

1. Vastaajan sukupuoli: Mies 1 Nainen 2

2. Vastaajan siviilisäätö:

- 1 Naimisissa
- 2 Naimaton
- 3 Avoliitossa
- 4 Eronnut
- 5 Leski

3. Vastaajan ikä _____ vuotta **Puolison ikä** _____ vuotta

4. Montako henkilöä kuuluu talouteenne (sama osoite) vastaaja mukaan lukien? _____ henkilöä, joista alle 15-vuotiaita _____ henkilöä ja 65 vuotta täyttäneitä _____ henkilöä.

5. Asuinkylä? _____

6. Montako vuotta olette asunut nykyisessä asuinkylässänne? _____ vuotta

tai **montako vuotta teillä on ollut loma-asunto kylässänne?** _____ vuotta

7. Nykyinen elämäntilanteenne:

	Vastaaja	Puoliso
Maatalousyrittäjä	1	1
Ylempi toimihenkilö	2	2
Alempi toimihenkilö	3	3
Työnantaja	4	4
Työntekijä	5	5
Eläkeläinen	6	6
Opiskelija	7	7
Työtön	8	8
Muu yksityisyrittäjä	9	9
Johtavassa asemassa oleva	10	10
Jokin muu, mikä? _____	_____	_____

8. Onko taloudessanne autoa? Ei 1 On, yksi 2 On, kaksi tai useampia 3

9. Etäisyys asuinpaikastanne: kaivokselle _____ km, työpaikalle _____ km, kauppaan _____ km

10. Kiinnostaako teitä kaivoksen vaikutukset? Kyllä 1 Ei 2

11. Kiinnostaako teitä vaikuttaa kaivoksen perustamiseen? Kyllä 1 Ei 2

12. Koska olette saanut ensimmäisen kerran tietoa kaivoksesta? _____

13. Miten olette saanut tietoa kaivoksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista?

En ole kuullut tai nähnyt mitään hankkeeseen liittyvää ennen tätä kyselyä	1
Olen lukenut hanketta koskevia mielipide- tai lehtikirjoituksia	2
Olen osallistunut aikaisempaan seurantaryhmän kokoukseen	3
Olen keskustellut asiasta lähiympäristöni ihmisten kanssa	4
Olen tutustunut hanketta koskeviin selvityksiin	5
Olen osallistunut hankkeesta käytyyn julkiseen keskusteluun	6
Muuten, miten? _____	

14. Miten suhtaudutte?

	erittäin myönteisesti	myönteisesti	ei osaa sanoa	kielteisesti	erittäin kielteisesti
Kaivoksen avaamiseen?	1	2	3	4	5
Kaivoksesta tiedottamiseen?	1	2	3	4	5
Kaivosyhtiöön ja sen edustajien toimintaan?	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehtojen muutoksiin?	1	2	3	4	5
Kaivoksen ympäristövaikutuksiin?	1	2	3	4	5
Kaivoksen sosiaalisiin vaikutuksiin asuinalueellanne?	1	2	3	4	5

15. Minkälaisiksi koette omat vaikutusmahdollisuutenne?

	erittäin hyvinä	hyvinä	ei osaa sanoa	huonoina	erittäin huonoina
Kaivoksen avaamiseen?	1	2	3	4	5
Kaivoksen toteutukseen?	1	2	3	4	5
Kaivoksen toimintaan?	1	2	3	4	5

16. Onko asuinalueenne ympäristön tila muuttunut sinä aikana, jonka olette asunut nykyisellä asuinalueellanne?

Parantunut	1
Pysynyt ennallaan	2
Heikentynyt	3
En osaa sanoa	4

17. Miten odotatte oman elinympäristönne muuttuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana?

Parantuu	1
Pysyy ennallaan	2
Heikentyy	3
En osaa sanoa	4

18. Mitä mieltä olette kaivoksen sijoittumisesta vaihtoehdossa 1 ?

	kyllä	ei osaa sanoa	ei
Rikastushiekka-allas tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Teollisuusalue (rikastamo, ym.) tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Sivukivialueet tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia	1	2	3

19. Mitä mieltä olette kaivoksen sijoittumisesta vaihtoehdossa 2 ?

	kyllä	ei osaa sanoa	ei
Bioliuotuskasat tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Teollisuusalue (rikastamo, ym.) tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Sivukivialueet tulisi sijoittaa kauemmas asutuksesta	1	2	3
Muita sijoitusvaihtoehtoja tulisi vielä tutkia	1	2	3

20. Miten arvioitte oman asuinalueenne viihtyisyyttä?

	Erittäin viihtyisä	Viihtyisä	Ei osaa sanoa	Epäviihtyisä	Erittäin epäviihtyisä
Ennen kaivosta	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1. jälkeen	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2. jälkeen	1	2	3	4	5

21. Miten arvioitte oman asuinalueenne maisemaa?

	Erittäin miellyttävä	Miellyttävä	Ei osaa sanoa	Epämiellyttävä	Erittäin epämiellyttävä
Ennen kaivosta	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1. jälkeen	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2. jälkeen	1	2	3	4	5

22. Millaisiksi arvioitte omat ja perheenne harrastus- ja virkistysmahdollisuudet asuinpaikassanne?

	Erittäin hyvät	Hyvät	Ei osaa sanoa	Huonot	Erittäin huonot
Ennen kaivosta	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1. jälkeen	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2. jälkeen	1	2	3	4	5

23. Kuinka lähellä asuinympäristönne oli/on omaa ihanneympäristöänne?

	Erittäin lähellä	Aika lähellä	Ei osaa sanoa	Aika kaukana	Erittäin kaukana
Ennen kaivosta	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 1. jälkeen	1	2	3	4	5
Kaivoksen sijoitusvaihtoehto 2. jälkeen	1	2	3	4	

24. Mitä merkittäviä paikkoja tai alueita suunnitellulla kaivosalueella sijaitsee?

25. Kuinka suuri merkitys teille tai perheellenne on?

	Huomattava	Kohtalainen	Ei osaa sanoa	Vähäinen	Ei merkitystä
Luontoon liittyvillä harrastuksilla	1	2	3	4	5
Luonnolla ympäristönä	1	2	3	4	5
Luonnolla arvona sinänsä	1	2	3	4	5

26. Vaikuttaako kaivos jollain tavalla virkistysmahdollisuuksiin kylässäänne?

	Erittäin negatiivisesti	Negatiivisesti	Ei osaa sanoa	Positiivisesti	Erittäin positiivisesti	Ei vaikutusta
Luonnossa liikkumiseen	1	2	3	4	5	6
Metsästyksen	1	2	3	4	5	6
Marjastukseen	1	2	3	4	5	6
Sienestykseen	1	2	3	4	5	6
Kalastukseen	1	2	3	4	5	6

27. Kuinka huolestunut olette kaivoksen vaikutuksista terveyteen?

Erittäin huolestunut	1
Huolestunut	2
Ei lainkaan huolestunut	3
Ei osaa sanoa	4

28. Miten uskotte kaivoksen vaikuttavan ulkopuolisten näkemyksiin paikkakunnasta?

Myönteisesti	1	erittele, miten?	_____

Kielteisesti	2	erittele, miten?	_____

Ei vaikutusta	3		

29. Millainen on kylässänne vallitseva ilmapiiri koskien kaivoksen tulemistä?

Erittäin rauhallinen	1
Kohtuullisen rauhallinen	2
Melko kiihkeä	3
Erittäin kiihkeä	4

30. Miten kaivoksen tuleminen on vaikuttanut paikkakunnan yhteishenkeen?

Parantanut yhteishenkeä	1
Ei vaikutusta yhteishenkeen	2
Heikentänyt yhteishenkeä	3

31. Merkitkää viivoille kolme myönteistä sekä kielteistä vaikutusta tärkeysjärjestyksessä 1,2,3 (1=tärkein jne.), joihin kaivoksen

avaaminen vaikuttaa?

☐ Palumuutto lisääntyy	☐ Palumuutto vähenee
☐ Poismuutto vähenee	☐ Poismuutto lisääntyy
☐ Harrastusmahdollisuudet paranevat	☐ Harrastusmahdollisuudet huononevat
☐ Luonnonkäyttö lisääntyy	☐ Luonnonkäyttö rajoittuu
☐ Palvelut paranevat	☐ Palvelut huononevat
☐ Kiinteistön arvo nousee	☐ Kiinteistön arvo laskee
☐ Teyhteydet paranevat	☐ Teyhteydet huononevat
☐ Asuinpaikan imago nousee	☐ Asuinpaikan imago laskee
☐ Paikkakunnan hyvinvointi kasvaa	☐ Paikkakunnan hyvinvointi laskee
☐ Yleinen hyvinvointi kasvaa	☐ Yleinen hyvinvointi laskee
☐ Sosiaaliset ongelmat vähenevät	☐ Sosiaaliset ongelmat lisääntyvät
☐ Työllisyys paranee	☐ Työllisyys huononee
☐ Alueen taloudelliset kehittymahdollisuudet vahvistuvat	☐ Alueen taloudelliset kehittymahdollisuudet heikentyvät
☐ Asuinalueen viihtyvyys kasvaa	☐ Asuinalueen viihtyvyys laskee

32. Millaisin mielin ajattelette tällä hetkellä kaivoksen tulemistä? (kirjoita lyhyt perustelu)

Olen rauhallisin mielin	1	Miksi? _____
_____
Olen huolestunut	2	Miksi? _____
_____
Tilanne pelottaa	3	Miksi? _____
_____
En osaa sanoa		

